

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО- ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ ТА ПРАВА

**КАФЕДРА МІЖНАРОДНОГО, ЦИВІЛЬНОГО ТА КОМЕРЦІЙНОГО
ПРАВА**

Євроінтеграційні зміни в законодавстві України

Четвертий щорічний круглий стіл студентів
(Київ, 12 жовтня 2021 року)

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

КИЇВ 2021

Розповсюдження та тиражування без офіційного дозволу КНТЕУ заборонено

ББК Х67.9(4Укр)303
УДК 346.13

Євроінтеграційні зміни в законодавстві України [Електронне видання]: тези доповідей четвертого щорічного круглого столу студентів (Київ, 12 жовтня 2021)./ від.ред. Н.А. Мазаракі, Л.Л. Нескороджена – К., 2021. – 130 с.

Рекомендовані кафедрою міжнародного, цивільного та комерційного права ФМТП КНТЕУ(протокол № 5 від 11.10.2021 р.)

У збірнику подані тези доповідей за матеріалами четвертого щорічного круглого столу студентів, в яких розглядалися узагальнення наслідків проведених реформ законодавства в умовах євроінтеграції, узагальнення вітчизняного та світового досвіду щодо правового регулювання господарської діяльності, дослідження питань рекодифікації цивільного права, впровадження цифрової економіки, застосування віртуальних активів, розвитку соціально відповідального бізнесу, захисту прав споживачів, аналізу євроінтеграційних змін в законодавстві України, вплив судової практики на порядок ведення господарської діяльності.

Матеріали представлені у авторській редакції. Відповідальність за зміст матеріалів несуть автори та їх наукові керівники. .

Редакційна колегія:

д.ю.н., професор Н.А. Мазаракі;
к.ю.н., доцент Л.Л. Нескороджена.

Відповідальний за випуск: к.ю.н., доцент Л.Л. Нескороджена

**© Кафедра міжнародного приватного, комерційного та цивільного права
КНТЕУ, 2021**

© Київський національний торговельно-економічний університет , 2021

ЗМІСТ

Передмова		5
<i>Анохіна Д. В.</i>	Правовий статус самозайнятої особи	6
<i>Бідалова К. С.</i>	Цивільно-правова відповідальність як різновид юридичної відповідальності	9
<i>Биндюк К. Г.</i>	Поняття та критерії добросовісності щодо діяльності органів управління юридичної особи	13
<i>Блохіна О.О.</i>	Переваги інтеграції України до Єдиного цифрового ринку ЄС	16
<i>Болотіна М.М.</i>	Опіка і піклування як форма влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування	20
<i>Бондар Я. А.</i>	Роль Європейського Союзу в системі захисту прав людини	24
<i>Вершина Є.П.</i>	Цифрові активи: деякі питання правового регулювання	27
<i>Возненко О.С.</i>	Питання інституту мирного розв'язання міжнародних спорів	30
<i>Гайсенюк А.І.</i>	Дискреційні повноваження державних службовців	34
<i>Гарбар С.А.</i>	Сучасний стан і перспективи української Євроінтеграції	37
<i>Дамчук Д.Ю.</i>	Чи може споживач відмовитися від Інтернет-реклами?	40
<i>Detchuk N.</i>	Features of force majeure and hardship in context LEX MERCATORIA	44
<i>Дем'яненко Е.О.</i>	Сучасний стан адаптації національного законодавства України до законодавства Європейського союзу у сфері забезпечення якості та безпечності харчових продуктів	47
<i>Дзюбенко С.Д.</i>	Виключення учасника зі складу учасника товариства з обмеженою відповідальністю	51
<i>Журавель О. О.</i>	Добросовісність як основоположний принцип LEX MERCATORIA	54
<i>Іржова М.А.</i>	Проблемні аспекти спадкування корпоративних прав	57
<i>Корольова А.А.</i>	Особливості правового регулювання розірвання шлюбу за законодавством України та ЄС	61
<i>Корольова О.А.</i>	Міжнародно - правова охорона авторських та суміжних прав у мережі інтернет	64

<i>Корчевана О.В.</i>	Механізм забезпечення та захисту прав людини в Україні через призму євроінтеграції	66
<i>Котвицька К.О.</i>	Вплив міжнародних договорів на національне законодавство України	71
<i>Кравченко А.В.</i>	Деякі питання успадкування цифрових активів	74
<i>Лесюк С. М.</i>	Соціально – відповідальний бізнес: теорія та практика	76
<i>Лихопека К.О.</i>	Євроінтеграція та її вплив на децентралізацію України	80
<i>Миколюк Н.В.</i>	Особливості захисту авторських та суміжних прав	83
<i>Негрій А.Ю.</i>	Правові засади обмеження правоздатності фізичних осіб	86
<i>Нікітенко В.О.</i>	Реформа державного правління в умовах євроінтеграції	90
<i>Овчаренко А. В.</i>	Поняття та класифікація офшорних +юрисдикцій	93
<i>Петрик К. Г., Півень А. П</i>	Особливості міжнародних автомобільних перевезень	98
<i>Племенник М.М.</i>	Проблеми євроінтеграційних процесів у праві інтелектуальної власності	101
<i>Приходько А.В., Ночовна Г.Д.,</i>	Проблеми правового регулювання міграційних процесів України в умовах євроінтеграції	105
<i>Радзієвська О. В.,</i>	Виклики LEX MERCATORIA в умовах світової пандемії	108
<i>Рудас К.О.</i>	Імплементация зобов'язань Болонського процесу в Україні	112
<i>Скавронський В.М.</i>	Проблеми регулювання правового статусу блогера	116
<i>Фастівщук А.Г.</i>	Секретний заповіт	119
<i>Шкуренко Д.О.</i>	Вплив практики Європейського суду з прав людини на національний правопорядок в Україні	123
<i>Юськів Н.О.</i>	Правові проблеми електронної комерції в соціальних мережах	127

ПЕРЕДМОВА

Підписання Україною Угоди про асоціацію з Європейським Союзом передбачило впровадження в українське законодавство європейських стандартів щодо розбудови демократичного суспільства, розвитку економіки, стимулювання конкурентоздатності українських суб'єктів господарювання, забезпечення рівня життя громадян тощо. Відповідно до Плану законодавчого забезпечення реформ в Україні, який схвалений Постановою Верховної Ради України від 4 червня 2015 року № 509-VIII, євроінтеграційні зміни законодавства України повинні відбуватися через визначення пріоритетних напрямів удосконалення правового регулювання суспільних відносин на засадах системності та взаємоузгодженості, забезпечення ефективності реформування.

Наразі потребують нагального дослідження та обговорення питання застосування *LEX MERCATORIA* в умовах світової пандемії, механізми забезпечення та захисту прав людини в Україні через призму євроінтеграції, сучасний стан адаптації національного законодавства України до законодавства Європейського Союзу у сфері забезпечення якості та безпечності харчових продуктів, вплив євроінтеграції на децентралізаційні процеси тощо.

Науково-дослідна робота студентів є однією зі складових навчання, яка допомагає збагатити свої знання, навчитися знаходити та аналізувати отриману інформацію, робити висновки з прочитаного, ділитися досвідом через публікацію та публічний виступ.

Приємно, що студенти різних курсів завжди беруть активну участь в наукових заходах, організованих кафедрою, зацікавлені в пошуку та вирішенні проблем вдосконалення чинного законодавства в умовах євроінтеграції.

Щиро вітаємо учасників круглого столу та бажаємо їм цікавої та плідної роботи.

**Завідувач кафедри міжнародного,
цивільного та комерційного права,
заслужений юрист України, доктор
юридичних наук, професор**

Н.А. Мазаракі

Анохіна Д.В., 11 група, 4 курс ФМТП.
Київський національний
торговельно-економічний університет,
м. Київ

науковий керівник: Нескороджена Л.Л.,
к.ю.н., доцент Київський національний
торговельно-економічний університет.

ПРАВОВИЙ СТАТУС САМОЗАЙНЯТОЇ ОСОБИ

Конституція України статтею 42 закріплює за кожним право на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом [1]. Під підприємницькою слід розуміти таку господарську діяльність, що здійснюється самостійно, систематично та на свій ризик, і метою такою діяльності є одержання прибутку і досягнення певних економічних та господарських результатів.

Відповідно до чинного Господарського кодексу України (далі – ГК України), підприємець може вільно обирати організаційно-правову правову форму з числа тих, що передбачені законом, для здійснення відповідної господарської діяльності. Так, у статті 58 ГК України йдеться про державну реєстрацію, якій підлягають суб'єкти господарювання у формі юридичної особи чи фізичної – особи підприємця, а частина 3 статті 128 передбачає можливість фізичної особи – підприємця вести господарську діяльність безпосередньо або ж шляхом створення приватного підприємства; самостійно або із залученням працівників [2].

Податковий кодекс України (далі – ПК України) передбачає ще одну форму здійснення господарської діяльності фізичною особою – як самозайнята особа. Так, самозайнятою особою є фізична особа – підприємець або фізична особа, яка провадить незалежну професійну діяльність. Під незалежною професійною діяльністю слід розуміти діяльність фізичної особи у науковій, викладацькій, літературній, артистичній, художній, освітній сфері. Наприклад, у такій формі здійснюють діяльність адвокати, приватні нотаріуси, архітектори, лікарі, бухгалтери, інженери та інші. До самозайнятих осіб відносять таких, що займаються однією із перерахованих чи подібною незалежною професійною діяльністю і відповідають певним критеріям. Так, самозайнята особа не може бути працівником у цій же сфері підприємницької чи незалежної професійної діяльності, а також – використовувати більше чотирьох найманих працівників [3].

Відповідно до положень ПК України, самозайняті особи мають право здійснювати незалежну професійну діяльність двома способами: шляхом реєстрації як фізичні особи – підприємці та без такої реєстрації. Таким чином, поняття самозайнятої особи є не тотожним, а ширшим за поняття фізичної особи – підприємця, адже воно охоплює обидві форми. У той же

час, із вищезгаданих положень ГК України випливає, що особи, які здійснюють незалежну професійну діяльність, не є суб'єктами господарювання. Отже, діяльність самозайнятих осіб, що не зареєстровані як фізичні особи – підприємці, на відміну від останніх, не врегульована положеннями ГК України. Водночас, самозайняті особи (особи, які забезпечують себе роботою самостійно), відповідно до Закону України «Про зайнятість населення», належать до зайнятого населення на рівні з найманими працівниками, а отже, користуються правами та гарантіями, передбаченими даним законом [4].

При цьому варто зауважити, що хоч самозайняті особи і не вважаються суб'єктами підприємництва, їхня діяльність все ж має спільні з суб'єктами господарювання ознаки: такі особи виконують роботи, передають певні блага, надають послуги, що мають вартісний характер, з метою задоволення суспільних потреб, несуть ризик, зобов'язані вести облік доходів і витрат від такої діяльності та сплачувати податки на доходи від такої діяльності, а за необхідності – отримати дозвіл чи сертифікат на зайняття відповідною діяльністю. Проте, відштовхуючись від терміну, самозайнятість більш доречно розглядати як форму зайнятості, при якій особа самостійно забезпечує себе роботою, організовує трудову діяльність та розпоряджається доходом від такої діяльності на власний розсуд.

Самозайняті особи підлягають взяттю на облік з метою оподаткування доходів, відповідно до статті 65 ПК України. Так, особа для здійснення незалежної професійної діяльності зобов'язана стати на облік у контролюючих податкових органах за місцем постійного проживання та отримати довідку про внесення запису про взяття її на облік як самозайнятої особи до Державного реєстру фізичних осіб – платників податків. За відсутності причин для відмови, взяття на облік здійснюється у день прийняття контролюючим органом заяви від особи, що має намір здійснювати незалежну професійну діяльність. У той же час, якщо особа не отримала таку довідку, оподатковуватися буде не чистий дохід від такої діяльності, а дохід без урахування витрат. Так, оподаткування доходів самозайнятих осіб здійснюється відповідно до положень закріплених пунктом 167.1 статті 167 ПК України, за ставкою у 18 відсотків бази оподаткування. [3].

З поширенням такої форми зайнятості, неабиякою проблемою виявилось подвійне оподаткування, що було передбачено для фізичних осіб – підприємців, що також одночасно здійснюють незалежну професійну діяльність як самозайняті особи, адже заборони на таке суміщення в чинному законодавстві немає. Це випливає із статті 4 Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування», відповідно до якої платниками єдиного внеску є як фізичні особи – підприємці, так і самозайняті особи. Крім того, стаття 5 даного

закону донедавна не передбачала взяття на облік фізичної особи – підприємця з ознакою провадження незалежної професійної діяльності [5].

На врегулювання даних питань було прийнято Закон України «Про внесення змін до Закону України "Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування" щодо усунення дискримінації за колом платників». По-перше, закон доповнює вищезгадану статтю 5 наступним положенням: «якщо фізична особа зареєстрована як підприємець та при цьому провадить незалежну професійну діяльність, така фізична особа обліковується у податковому органі як фізична особа – підприємець з ознакою провадження незалежної професійної діяльності". А по-друге, звільняє самозайнятих осіб, що перебувають на обліку як фізичні особи – підприємці, від сплати єдиного внеску, доповнюючи статтю 4 відповідними нормами. Таким чином Закон одночасно усуває неоднозначність у процедурі взяття таких осіб на облік та в оподаткуванні їхньої діяльності [6].

Наразі тільки юридичні особи та фізичні особи – підприємці мають право обрати спрощену систему оподаткування, завдяки якій такі суб'єкти господарювання сплачують єдиний податок замість загальних податків і зборів передбачених для підприємців статтею 297.1 ПК України [3]. Спрощена система є привабливою не тільки з точки зору зниження податкового навантаження, а й з позиції ведення бухгалтерського обліку, хоча і передбачає певні обмеження стосовно доходу та кількості найманих працівників, встановлені статтею 291 ПК України. А для осіб, що перебувають на загальній системі оподаткування, з цього року діє нове положення, відповідно до якого для фізичних осіб – підприємців та осіб, які провадять незалежну професійну діяльність, що не отримали в окремому місяці дохід скасовано обов'язкову сплату єдиного соціального внеску у розмірі мінімального внеску за кожен місяць [6].

Отже, особи, що здійснюють незалежну професійну діяльність без статусу підприємця, нарівні з фізичними особами – підприємцями є досить цінними для держави з точки зору наповнення державного бюджету за рахунок податків, що сплачують такі особи. Водночас, з аналізу чинних положень українського законодавства випливає, що між такими особами не слід ставити знак «дорівнює», враховуючи перераховані особливості їхньої діяльності. Проте на сьогодні юридичний статус самозайнятих осіб, порядок оподаткування доходів та регулювання незалежної професійної діяльності не є достатньо врегульованими, а законодавство перебуває у процесі вдосконалення.

Список використаних джерел

1. Конституція України : Закон від 28 червня 1996 р. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 02.10.2021).

2. Господарський кодекс України : Закон від 16 січня 2003 р. № 436-IV. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#n425> (дата звернення: 02.10.2021).

3. Податковий кодекс України : Закон від 02 грудня 2010 р. № 2755-VI. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 02.10.2021).

4. Про зайнятість населення : Закон від 05 липня 2012 р. № 5067-VI. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17#Text> (дата звернення: 02.10.2021).

5. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон від 08 липня 2010 р. № 2464-VI. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17#Text> (дата звернення: 02.10.2021).

6. Про внесення змін до Закону України "Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування" щодо усунення дискримінації за колом платників» : Закон від 13 травня 2020 р. № 592-IX. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/592-20#Text> (дата звернення: 02.10.2021).

Бідалова К. С., 14 група., 2 курс ФМТП.
Київський національний торговельно-економічний університет,
м. Київ,
науковий керівник: Пальчук П. М.
к.ю.н., доцент
Київський національний торговельно-економічний університет.

ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЯК РІЗНОВИД ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Цивільне право – це галузь права, яка на приватноправових засадах регулює особисті немайнові відносини та майнові відносини за участю фізичних та юридичних осіб, інших учасників майнових відносин. [8, с. 13]. Такий предмет цивільного права окреслено в ст. 1 Цивільного кодексу України [7, с. 5].

Беручи участь у цивільних відносинах учасники при реалізації належних їм прав мають діяти добросовісно, не порушувати прав учасників цивільних правовідносин, а в разі їх порушення правопорушники мають притягуватися до юридичної відповідальності, зокрема до цивільно-правової як її різновиду.

Перш за все розглянемо, що ж таке цивільно-правова відповідальність та які ознаки їй притаманні. У найбільш загальному вигляді цивільно-

правова відповідальність – це санкція (реалізація санкції) за порушення норм цивільного законодавства. Її мета відновлення порушених майнових прав, адже правопорушність, на жаль, характерна ознака нашого суспільства, кожного дня ми спостерігаємо різні життєві ситуації в яких спостерігаються різні види правопорушень - це певне соціальне відхилення в гірший бік [6, с. 315-317].

Питанням правопорушення та юридичної відповідальності приділяється дуже велика увага як ученими-фахівцями загальної теорії права, так і науковцями та практиками різних галузей права. У чинному законодавстві України йому відведена неабияка роль. Саме юридична (цивільно-правова) відповідальність котра передбачена законом буде визначати певну міру покарання для правопорушника за вчинення тих чи інших протиправних діянь, вона покликана утримувати правопорушність в необхідних межах для того, щоб кожен учасник правовідносин усвідомлював свої права та обов'язки та усвідомлював, що за протиправні дії проти інших осіб, держави тощо неодмінно буде наступати відповідальність.

На думку науковців, відповідальність особи має соціально-комунікативну природу та виникає тоді, коли поведінка людини має соціальну значущість і регулюється соціальними нормами. При цьому реалізація будь-якої соціальної норми є добром, соціальною цінністю, а дії, що порушують соціально значущі правила, визначаються як неприпустимі, що розривають соціальну комунікацію та зумовлюють негативну реакцію суспільства - соціальну відповідальність». Питання про поняття юридичної відповідальності і, зокрема, цивільно-правової відповідальності протягом багатьох років є спірним [4, 347].

У загальнотеоретичній юридичній науковій літературі найпоширеніші підходи щодо визначення поняття «юридична відповідальність» та її сутності можуть бути об'єднані у дві групи: 1) ті, які розуміють юридичну відповідальність у контексті теорії державного (державно-правового) примусу; 2) ті, які розглядають юридичну відповідальність у контексті теорії правовідносин.

Більшість науковців пов'язують юридичну відповідальність виключно з протиправною поведінкою, правопорушенням, що тягне за собою негативні наслідки – покарання, санкції, державний примус. Йдеться про негативну (ретроспективну) юридичну відповідальність, а правомірні дії суб'єктів у дефініцію правової відповідальності не включені. І.А. Галагін досліджуючи праці англійського вченого ХІХ століття Дж. Мілля, який стверджував, що відповідальність означає покарання, вважає саме його основоположником так званої традиційної теорії юридичної відповідальності. Негативний аспект юридичної відповідальності настає у випадках невиконання правових норм і ґрунтується на правових нормах, що встановлюють юридичну відповідальність [5, с. 112].

Юридична відповідальність є важливим засобом охорони і захисту конституціоналізму, законності і правопорядку. Погоджуємося з позицією Л.І. Каленіченко, що юридична відповідальність за скоєне правопорушення здійснюється на підставі державного примусу, забезпечується примусовою силою держави [1, 27]. На нашу думку, лише законні державні органи можуть застосовувати заходи примусу і ніхто інший не в праві цього зробити.

Та чи інша відповідальність напряму залежить від юридичного складу правопорушення (суб'єкту, об'єкту, суб'єктивної сторони та об'єктивної сторони). Якщо буде відсутній хоча б один основний елемент то притягнення суб'єкта до юридичної відповідальності не відбудеться. Кожна особа є індивідуальністю саме тому дуже важко передбачити її дії у різних життєвих ситуаціях, однак, вона має усвідомлювати, що за ті чи інші негативні діяння вона обов'язково буде нести ту чи іншу юридичну відповідальність, адже закон один для всіх незважаючи на статус особи, який вона займає у суспільстві.

Дослідники питань сутності цивільно-правової відповідальності неодноразово справедливо відзначали, що примус до виконання покладеного на особу обов'язку не слід розглядати в контексті цивільно-правової відповідальності, тому що в протилежному випадку відповідальність не буде відрізнятися від простого обов'язку і фактично позбавляє категорію відповідальності свого юридичного і практичного значення. Відповідальність і обов'язок як юридичні категорії тісно переплетені, але не тотожні.

Як вважає, І.С. Канзафарова: цивільно-правова відповідальність виконує гарантійно-забезпечувальну, компенсаційну, штрафну, виховну, інформаційну та контрольну функції, при цьому, «спеціальними юридичними функціями є лише перші три, останні ж є соціальними функціями» [2, с. 345-349].

Проаналізувавши напрацювання з даного питання можна виділити наступні ознаки юридичної відповідальності як елементу змісту правовідносин: 1) має конкретну форму; 2) відображає «динаміку» юридичної форми цього явища, безпосередньо пов'язана з людською діяльністю; 3) тісно пов'язана із суб'єктом права, його поведінкою, свідомістю, волею, є персоніфікованою; 4) виражається в конкретному обов'язку суб'єкта правопорушення зазнати негативних наслідків особистого, майнового або організаційного характеру; 5) реалізується через правові відносини, які виникають із факту порушення суб'єктивних прав

(правопорушення); б) має індивідуалізовану процесуальну форму залежно від кожного конкретного випадку.

Розглядаючи співвідношення категорій боргу (обов'язку) та відповідальності у цивільно-правових зобов'язаннях, науковці вказують, що нормальне виконання боржником зобов'язання є його обов'язком. У разі порушення цього обов'язку, боржник не за своєю волею примушується до виконання свого обов'язку, або до відшкодування збитків, тобто, настає відповідальність. Звідси слід зробити висновок висновок, що «борг» та «відповідальність» не є різними і незалежними один від одного елементами зобов'язання, а лише двома аспектами тих же відносин, таким чином, те, що ми зазвичай називаємо словами обов'язок і відповідальність за зобов'язанням, є в цілому ні чим іншим, як обов'язком боржника в зобов'язальних правовідносинах [8, с. 86-144].

Хочемо наголосити, що у Конституції України в ч. 1 ст. 61 закріплені певні гарантії щодо притягнення правопорушника до юридичної відповідальності: «Ніхто не може бути двічі притягнений до юридичної відповідальності одного виду за одне й те саме правопорушення» [3].

Отже, юридична (цивільно-правова) відповідальність у юридичній літературі трактується по різному (у контексті теорії державного примусу чи у контексті теорії правовідносин). Наявність юридичного складу правопорушення є обов'язковою умовою настання юридичної відповідальності. Для виникнення цивільно-правової відповідальності за заподіяння шкоди необхідна наявність відповідного юридичного факту, який би являв собою підставою притягнення правопорушника до цивільно-правової відповідальності.

Список використаних джерел

1. Каленіченко Л.І. Загальнотеоретична характеристика підстав юридичної відповідальності. *Право і безпека*. 2016. № 4 (63). С. 35-76.
2. Канзафарова І. С. Дослідження проблем цивільно-правової відповідальності: окремі методологічні аспекти та І. С. Канзафарова *Держава і право: Зб. наук. пр. Юридичні і політичні науки*. Вип. 30. К. : Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2005. С. 345-349.
3. Конституція України від 28.06.1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/>. (дата звернення 10.10.2021).
4. Петришин О.В. Теорія держави і права: підручник для студ. юрид. вищ. навч. закл. Харків: «Право» 2015. 366 с.

5. Скакун О.Ф. Теорія держави і права (Енциклопедичний курс): підручник. Харків.2006. с.776.
6. Цивільне законодавство України : навчальний посібник за заг. ред. Є. О. Харитонова, К. Г. Некіт. Одеса, 2013. 388 с.
7. Цивільний кодекс України від 116.01.2003. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/>. (дата звернення 10.10.2021).
8. Цивільне право України: підручник: в 2 т. т.1. кол. авторів; за ред. Г.Б. Яновицької, В.О. Кучера. Львів : «Новий Світ-2000», 2014. 444 с.
9. Шатрава С.О. Юридична відповідальність як гарантія забезпечення законності діяльності судової міліції. Форум права 2009. - № 2. С. 423-429. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index/. (дата звернення 10.10.2021).

*Биндюк К. Г. 14 група, 2 курс
ФМТП*

Київський національний
торгівельно-економічний університет
м. Київ

науковий керівник: Пальчук П.М.

к.ю.н. доцент

Київський національний

торговельно-економічний університет

ПОНЯТТЯ ТА КРИТЕРІЇ ДОБРОСОВІСНОСТІ ЩОДО ОРГАНІВ УПРАВЛІННЯ ЮРИДИЧНОЇ ОСОБИ

Частина 3 ст. 92 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) зазначає, що орган або особа, яка відповідно до установчих документів юридичної особи чи закону виступає від її імені, зобов'язана діяти в інтересах юридичної особи, добросовісно і розумно та не перевищувати своїх повноважень [5.] Відповідне положення закріплено і спеціальних нормах щодо окремих видів юридичних осіб, наприклад таке застереження щодо акціонерних товариств міститься в ч. 1 ст. 63 Закону України «Про акціонерні товариства» [4].

Верховний Суд України зазначає, що правочин завжди має вчинятися в інтересах сторони, яку представляють органи управління юридичної особи. З метою забезпечення інтересів цієї особи представнику заборонено вчиняти представницький правочин у своїх інтересах або в інтересах іншої особи, представником якої він одночасно є. При цьому словосполучення «у своїх інтересах» слід розуміти таким чином, що представник не може вчиняти від імені особи, яку він представляє, правочин щодо себе особисто (тобто бути стороною цього правочину) або іншим шляхом на шкоду інтересам особи, яку представляють, в тому числі на користь інших осіб, включаючи і тих, представником яких він одночасно є [3].

Для особи, яка уклала з юридичною особою договір, обмеження повноважень щодо представництва юридичної особи загалом не мають юридичної сили, хоча б відповідні обмеження й існували на момент укладення договору. Саме ч. 3 ст. 92 ЦК України встановлює виняток із загального правила щодо визначення правових наслідків вчинення правочину представництвом із перевищенням повноважень (ст. 203, 241 ЦК України).

Ми розуміємо, що таке обмеження повноважень може набувати юридичної сили для третьої особи лише у тому випадку, якщо саме ця третя особа, вступаючи у відносини з юридичною особою та укладаючи договір, діяла недобросовісно або нерозумно, зокрема, достеменно знала про відсутність у органу юридичної особи чи її представника необхідного обсягу повноважень або повинна була проявивши принаймні розумно обачність, знати про це. У результаті, з'ясуємо, що сам факт визнання судом недійсним рішення органів загальних зборів учасників товариства не може бути єдиною підставою для отримання висновку про недійсність договору. Незважаючи на це, договір може бути визнано недійсним із зазначених підстав, тільки у тому разі, якщо буде встановлено, що сама третя особа, контрагент юридичної особи за договором, діяла не добросовісно. [3]

Вичерпний перелік обставин, які засвідчують про недобросовісність чи нерозумність дії третьої особи у відносинах з юридичною особою не встановлює ні закон, ні інший нормативно-правовий акт. У зв'язку з цим, можна дійти висновку, що добросовісність поведінки органів управління юридичної особи та третьої особи залежить від того, чи відповідало укладення договору її внутрішнім переконанням, чи бажала ця особа реального настання правових наслідків, які були обумовлені договором, та чи настали такі наслідки насправді. При цьому враховується модель поведінки посадових осіб юридичної особи, чи такі особи належним чином виконували покладені на них обов'язки, який досягнуто майновий або немайновий результат діяльності посадових осіб юридичної особи.

В переважній більшості питання добросовісності дій посадових осіб юридичної особи пов'язані із діяльністю господарських товариств. Тенденцією останнього часу стало аналіз управління акціонерними товариствами, за якою управління здійснюють не самі акціонери, а професіональні менеджери, які не є власниками їх акцій (часток) певного господарського товариства.

У зв'язку з тим, що осіб, які не є власниками корпоративних прав обирають загальні збори, можемо дійти висновку, що відповідні дії вчиняють самі учасники, які контролюють діяльність юридичної особи шляхом наділення відповідними повноваженнями інших суб'єктів права, які будуть виступати від імені організації у цивільних та інших правовідносинах. Дії посадових осіб виконавчого та інших органів юридичної особи не можуть суперечити інтересам юридичної особи та інтересам засновників (учасників) юридичної особи, а випадки коли дії посадових осіб мають

наслідком заподіяння шкоди майновим та немайновим інтересам юридичної особи мають бути предметом юридичного аналізу [2, с. 97].

Практика цивільного права виходить з постулату, що орган юридичної особи не є суб'єктом цивільного права, отже він не має можливості бути учасником цивільних правовідносин і самостійно нести відповідальність по цивільно-правовим зобов'язанням (ст. 92, 96 ЦК України). Саме це у повному обсязі поширюється на конструкцію акціонерного товариства. У результаті юридична особа не може перекласти відповідальність перед третьою особою безпосередньо на членів його органів, навіть з урахуванням того, що саме вони приймають конкретне рішення, за яким має відповідати сама організація [1, с. 25].

Трапляються випадки, коли члени органів юридичної особи порушують покладені на них обов'язки щодо представництва, тоді вони зобов'язані нести солідарну відповідальність за збитки, завдані ними юридичній особі (ч. 4 ст. 92 ЦК України). За таких обставин особа, яку призначили членом органу, визнається самостійним суб'єктом цивільних правовідносин. Уповноважені особи захищені від особистої відповідальності до тих пір, доки їх дії самі по собі не стануть деліктом або не буде мати місця конфлікт особистих і корпоративних інтересів, за якого вчинені дії або поведінка пояснювала їх власні інтереси. Притягнення директорів до особистої відповідальності виключає їх визнання виявниками волі товариства (юридичної особи) [2, с. 98].

Особи, на яких покладені зобов'язання за ч. 1 ст. 63 Закону України «Про акціонерні товариства», мають обґрунтувати розумність і добросовісність їх рішень, які входять до їх компетенції як суб'єктів управління справами юридичної особи з урахуванням звичайних підприємницьких ризиків. У результаті, протиправність поведінки членів органів юридичної особи полягає у вчиненні ними таких дій або бездіяльності, які реально порушують обов'язки діяти в інтересах організації розумно та добросовісно.

І. В. Краєвський під добросовісністю розуміє прагнення сумлінно захистити цивільні права та забезпечити виконання цивільних обов'язків, а розумність тлумачить, як зважене вирішення питань регулювання цивільних відносин з урахуванням інтересів усіх учасників, а також інтересів громади [2, с. 100].

У висновку можемо визначити, що добросовісність – це сумлінне виконання своїх обов'язків у керівництві юридичною особою та створення сприятливих умов для її розвитку. Чітких критеріїв визначення добросовісності щодо органів управління юридичної особи у нормативно-правових актах України та судовій практиці не існує, але в цілому можемо визначити такі основні:

- діяльність у інтересах юридичної особи;

- інтереси юридичної особи переважають над власними у випадках укладання договорів та у процесі керівництва юридичною особою,
- оперативний та належний захист цивільних прав юридичної особи;
- виконання цивільних обов'язків, які покладаються на юридичну особу, за умови що такі дії не заподіюють шкоди самій юридичній особі.

Список використаних джерел

1. Жорнокуй В. Розумність та добросовісність: світова практика застосування щодо відповідальності членів органів акціонерного товариства за його борги. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 2 . С. 24-29.
2. Краєвський І. В. Правова природа відносин між товариством з обмеженою відповідальністю й управителем товариства. *Право і суспільство*. 2015. № 6. С. 96-101.
3. Постанова Верховного Суду України від 12.07.2017 р. № 3-537Гс17. https://protocol.ua/ua/vsu_nedobrosovisnist_ta_nerozumnist_kontragenta_e_obov_yazkovimi_pidstavami_dlya_viznannya_dogovoru_nediysnim_pri_vidsutnosti/
4. Про акціонерні товариства: Закон України від 17.09.2008 р. № 514-VI. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-17#Text>. (дата звернення: 10.10.2021).
5. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 10.10.2021).

*Блохіна О.О., 18 група., 4 курс ФМТП.
Київський національний торговельно-економічний університет, м. Київ
науковий керівник: Невара Л.М.,
к.ю.н., доцент Київський національний
торговельно-економічний університет*

ПЕРЕВАГИ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ДО ЄДИНОГО ЦИФРОВОГО РИНКУ ЄС

Однією з головних і ключових тем політичної програми України протягом кількох років була саме інтеграція до Європейського Союзу. У зв'язку з цим, все більше уваги приділяється й такому важливому питанню як інтеграція до Єдиного цифрового ринку ЄС (далі – ЄЦР ЄС), що може позитивно вплинути на двостороннє співробітництво між Україною та ЄС.

ЄЦР ЄС – це стратегія, яка зорієнтована на об'єднання і розширення цифрових ринків та застосування загальних підходів і стандартів у цифровій сфері по всьому Європейському Союзу. Зараз процес віртуалізації економічної інфраструктури відтворюється у веденні господарської діяльності, яка в основному здійснюється в Інтернеті: створення віртуальних організацій, підписання електронних контрактів, подання електронних декларацій, спрощення правових та адміністративних перешкод, ліцензування, оподаткування, оформлення авторських прав тощо. Цифровізація торгівлі охоплює положення Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [6] щодо електронної торгівлі, телекомунікаційних послуг, ІТ послуг, аудіовізуальних медіа, авторських та суміжних прав, захисту персональних даних, а для того, щоб поширити вигоди ЄЦР ЄС для партнерських країн, 24 листопада 2017 р. учасники Спільної декларації Саміту «Східного партнерства» [5] прийняли рішення про співпрацю у сфері гармонізації цифрових ринків.

Угода про асоціацію включає в себе лібералізацію торгівлі комп'ютерними послугами, інтеграцію України до внутрішнього ринку телекомунікаційних послуг ЄС, співпрацю у розвитку електронної торгівлі, співпрацю у сфері інформаційного суспільства та наближення політики з питань аудіовізуальної галузі. Так, сектор телекомунікаційних послуг Угоди про асоціацію направлений безпосередньо на взаємне надання режиму внутрішнього ринку. Згідно зі статтею 4 пунктом 3 Додатку XVII до Угоди про асоціацію: «У разі, якщо Європейський Союз визначить, на основі оцінок, які містяться в пункті 2 цієї статті, що умови були виконані, він відповідним чином інформує Комітет з питань торгівлі. Комітет з питань торгівлі після цього може прийняти рішення про те, що Сторони надають одна одній режим внутрішнього ринку відповідно до сектору(ів) послуг, що потребують нормативно-правового наближення» [1] тощо. Адже, такий режим знімає будь-які обмеження свободи надавати українськими юридичними особами послуги на території Європейського Союзу і отримується якщо ЄС дасть позитивну оцінку щодо виконання українською стороною умов з нормативно-правового наближення до європейського права.

Стратегію ЄЦР ЄС ухвалено у 2015 році. Вона побудована на трьох принципах: 1) покращений доступ для споживачів та підприємств до товарів та послуг через Інтернет в Європі шляхом усунення ключових відмінностей між онлайн- та офлайн-послугами та подолання перешкод для транскордонної онлайн-комерційної діяльності; 2) створення належних умов для розвитку цифрових мереж та послуг; 3) збільшення потенціалу зростання європейської цифрової економіки шляхом інвестицій в інфраструктуру ІКТ та в нові технології, а також досліджень та інновацій, спрямованих на підвищення індустріальної конкуренції, покращення послуг

громадянам [3, с. 4]. Тобто, основні переваги інтеграції України до ЄЦР будуть отримані внаслідок: зниження транскордонних обмежень у комерційній діяльності та прискорення розвитку цифровізації торгівлі відповідно до стандартів ЄС.

Відповідно, можна сказати, що торгівля товарами і послугами стає більш віртуалізованою. Цифровізація торгівлі дуже спрощує процедури укладення електронних контрактів, здійснення електронних платежів, ліцензування, оподаткування, оформлення авторських прав тощо. Як наслідок, головними перевагами цифровізації комерційної діяльності є те, що українські споживачі та підприємства матимуть змогу ввійти до онлайн-ринків ЄС за нижчими цінами та з більшими можливостями, отримають кращий захист споживачів в мережі Інтернет та поліпшення якості щодо державних цифрових послуг і електронного уряду, а також, що не менш важливо, матимуть змогу зміцнити інновації та розвиток України в цілому. Водночас, потрібно зазначити, що інтеграція України до ЄЦР ЄС тягне за собою й нові зобов'язання, а саме: узгодження національного законодавства та його стандартів із законодавством та стандартами ЄС, перегляд законодавства в сфері розповсюдження контенту, захисту персональних даних, розвитку державно-приватного партнерства у сфері кібербезпеки, забезпечення технічних та інституційних можливостей, а також сумісність відповідних цифрових систем.

Говорячи про зобов'язання, потрібно згадати 22-й Саміт між Україною та Європейським Союзом, який відбувся у Брюсселі 6 жовтня 2020 року, де сторони обговорили низку важливих питань. Ця подія має важливе значення для України. Одним з таких питань було про подальше посилення економічної інтеграції та зближення у пріоритетних сферах за Угодою про асоціацію. І перше місце в обговоренні, серед усіх перелічених сфер, посів саме цифровий сектор. За підсумками саміту було відзначено: «У цифровій сфері ми взяли до відома здійснену на місці оцінку виконання зобов'язань України у межах Угоди про асоціацію/Поглибленої і всеохопної зони вільної торгівлі (ПВЗВТ). Ми також обговорили залучення ЄС до подальшої підтримки України та її інституцій у наближенні до Єдиного цифрового ринку для отримання всіх переваг Угоди про асоціацію. Ми домовилися підготувати до кінця 2020 року спільний робочий план співпраці між ЄС та Україною щодо електронних довірчих послуг з перспективою укладення можливої угоди, яка повинна базуватися на наближенні до законодавства та стандартів ЄС» [2]. Крім того, позитивним досягненням саміту є прогрес в оновленні Додатка XVII-3 «Правила, що застосовуються до телекомунікаційних послуг» до Угоди про асоціацію. Це наближує Україну до впровадження тих стандартів ЄС, до яких вона прагне і забезпечує відповідну інтеграцію до ЄЦР ЄС.

Наразі, в Україні відсутній окремий центральний орган виконавчої влади, пов'язаний зі сферою розвитку цифрової економіки та суспільства,

хоча частково політика держави у даній сфері реалізується через роботу Державного агентства з питань електронного урядування України, а також через Національну комісію і Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації. Також існують проблеми у розподілі повноважень в сфері державного управління і щодо регулювання електронних комунікацій, Національна комісія практично не має впливу для здійснення функцій відповідно до стандартів Європейського Союзу. Але, незважаючи на це, Україна робить певні кроки щодо гармонізації національного законодавства до стандартів ЄС. Так, у 2015 році Україна прийняла Закон України «Про електронну комерцію», а в листопаді 2018 року набув чинності Закон України «Про електронні довірчі послуги», що позитивно вплинув на сферу електронної ідентифікації (електронного цифрового підпису). Щодо кібербезпеки, у 2016 році було затверджено Стратегію кібербезпеки України, а в травні 2018 року закон про основні засади забезпечення кібербезпеки України набув чинності. Указ Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 травня 2021 року "Про Стратегію кібербезпеки України"» [7] також позитивно впливає на посилення спроможностей національної системи кібербезпеки для протидії кіберзагрозам у сучасному безпековому середовищі.

Також, навесні 2017 року було прийнято Закон України «Про державну підтримку кінематографії в Україні» [4] щодо захисту авторського права та суміжних прав в Інтернеті.

Отже, на сьогодні першорядним завданням для України є гармонізація національного законодавства в напрямку зближення цифровізації торгівлі з ЄС. Тому, Україні потрібно зосередитись на актуальних для неї питаннях, а саме: 1) імплементація нормативно-правової бази та стандартів до нормативно-правової бази та стандартів ЄС; 2) інтеграція до ЄЦР ЄС; 4) перехід до практичних дій, які матимуть результати у всіх сферах цифрової гармонізації з ЄС. Такі зміни є досить позитивними й відіграють важливу роль у створенні спільного економічного простору між Україною та ЄС, оскільки цифрові технології набувають дедалі більшого поширення.

Список використаних джерел

1. Додаток XVII - Нормативно-правове наближення: Електронний ресурс – URL: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/tekst-uhody-pro-asotsiatsiiu/dodatky-iv-rozdil/normatyvno-pravove-nablyzhennia>
2. Підсумки Саміту Україна-ЄС: Україна наближається до Єдиного цифрового ринку ЄС: Електронний ресурс – URL: <https://thedigital.gov.ua/news/pidsumki-samitu-ukraina-es-ukraina-nablizhaetsya-do-edinogo-tsifrovogo-rinku-es>
3. Проблеми та перспективи гармонізації цифрового ринку України з ринками ЄС та країн СхП в контексті становлення цифрової економіки України: Електронний ресурс – URL: <https://cid.center/3456787654345-2/>

4. Закон України Про державну підтримку кінематографії в Україні: Електронний ресурс – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1977-19#Text>

5. Спільна декларація Саміту «Східного партнерства»: Електронний ресурс – URL: <https://mfa.gov.ua/news/61413-spilyna-deklaracija-samitu-skhidnogo-partnerstva>

6. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Електронний ресурс – URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text

7. Указ Президента України Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 травня 2021 року "Про Стратегію кібербезпеки України": Електронний ресурс – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/447/2021#Text>

Болотіна М.М., 14 група., 2 курс ФМПП

Київський національний торговельно-економічний університет, м. Київ,
науковий керівник: Пальчук П.М.

к.ю.н. доцент

Київський національний торговельно-економічний університет

ОПІКА І ПІКЛУВАННЯ ЯК ФОРМА ВЛАШТУВАННЯ ДІТЕЙ-СИРИТ ТА ДІТЕЙ, ПОЗБАВЛЕНИХ БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ

Правове регулювання опіки і піклування має особливість у тому, що у правовій доктрині опіки та піклування розглядається зазвичай як комплексний інститут сімейного та цивільного права. Норми Цивільного кодексу України [7] застосовується до опіки та піклування щодо дітей, відповідно до ст. 8 Сімейного кодексу України [4] про застосування дорегулювання сімейних відносин Цивільним кодексом України [2, с. 321].

Над малолітніми особами встановлюється опіка, які є сиротами або позбавлені батьківського піклування а також фізичними особами, котрі визнані недієздатними. Встановлення піклування над неповнолітніми особами, які є сиротами чи позбавлені батьківського піклування, а також фізичними особами, цивільна дієздатність яких обмежена. Оскільки опіку призначають над недієздатними громадянами, опікуни здійснюють усі юридичні дії від їх імені. Піклувальник є лише помічником свого підопічного.

Права та обов'язки органів, на які покладено здійснення опіки та піклування, щодо забезпечення прав та інтересів фізичних осіб, які потребують опіки та піклування, встановлюється міжнародними договорами,

які ратифіковані Верховною Радою України, законом та іншими нормативно-правовими актами [6, с. 63-64].

Основним законодавчим актом у сфері регулювання відносин усиновлення та позбавлення батьківських прав є Сімейний кодекс України, який формує систему матеріально правових норм за даним колом питань.

Питання опіки та піклування регулюється статтями 55-79 Цивільного кодексу України. Опіка та піклування встановлюється з метою забезпечення особистих майнових та немайнових прав та інтересів малолітніх, неповнолітніх осіб, а також повнолітніх осіб, які за станом здоров'я не можуть здійснювати самостійно свої права і виконувати обов'язки [7]. Змісту завдань опіки та піклування впливають права та обов'язки опікунів та піклувальників, які встановлені ст. 67, 69 Цивільному кодексі України, ст. 249 Сімейному кодексі України, а також окремими положеннями інших нормативних актів. Важливою складовою прав опікуна є вчинення правочинів від імені та в інтересах підопічного, а піклувальника – надання згоди на вчинення підопічним правочинів, передбачених ч. 3 ст. 37 ЦК. [7]

Зокрема, встановлення опіки та піклування – це юридичний акт, складний за своїм фактичним складом і включає волевиявлення опікуна (піклувальника), що зазначається ч. 1 ст. 244 Сімейного кодексу України [4], а також рішенням органу опіки та піклування ст. 61 Цивільного кодексу України [7], або рішенням суду ч. 3 ст. 60 Цивільного кодексу України.

Припинення опіки та піклування припиняється на підставах, визначених Цивільним кодексом України, іншими законодавчими актами. Так, опіка припиняється у разі передачі малолітньої особи батькам (усиновлювачам), у разі досягнення підопічним чотирнадцяти років. У цьому разі особа, яка здійснювала обов'язки опікуна, стає піклувальником без спеціального рішення цього. Також опіка припиняється у разі поновлення цивільної дієздатності фізичної особи, яка була визнана недієздатною.

Припинення піклування відбувається за таких підстав як досягнення фізичною особою повноліття; реєстрація шлюбу неповнолітньої особи; надання неповнолітній особі повної цивільної дієздатності; поновлення цивільної дієздатності фізичної особи, цивільна дієздатність якої була обмежена.

Компетенція призначення опікуна та піклувальника покладається переважно на органи опіки та піклування (ст. 63 Цивільного кодексу України; п. 3 Правил опіки та піклування)[5], в деяких випадках – на суд, що передбачено ст.60 Цивільного кодексу України).

Опіка та піклування відрізняється від інших форм влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування за певними ознаками. Опіка та піклування відрізняється від усиновлення тимчасовістю свого існування, усиновлений вступає в сім'ю на правах дочки чи сина, що відбувається тільки на підставі рішення суду. На відміну від опіки (піклування) підставою виникнення прийомної сім'ї є договір укладений між

прийомними батьками та органом який прийняв рішення про створення прийомної сім'ї, також враховується вік прийомних батьків і дітей та виплачується грошове забезпечення, що не передбачено при встановленні опіки (піклування) [8 с. 189].

Опікун не має права без дозволу органу опіки та піклування:

- відмовитися від майнових прав підопічного;
- видавати письмові зобов'язання від імені підопічного;
- укласти договори, які підлягають нотаріальному посвідченню та (або) державній реєстрації, в тому числі договори щодо поділу або обміну житлового будинку, квартири;
- укласти договори щодо іншого цінного майна.

Піклувальник має право дати згоду на вчинення зазначених вище правочинів лише з дозволу органу опіки та піклування.

Опіка припиняється у разі:

- передачі малолітньої особи батькам (усиновлювачам); - досягнення підопічним чотирнадцяти років;
- поновлення цивільної дієздатності фізичної особи, яка була визнана недієздатною.

Піклування припиняється у разі:

- 1) досягнення фізичною особою повноліття;
- 2) реєстрації шлюбу неповнолітньої особи;
- 3) надання неповнолітній особі повної цивільної дієздатності;
- 4) поновлення цивільної дієздатності фізичної особи, цивільна дієздатність якої була обмежена [6 с. 64-65].

Правила опіки та піклування у своїх нормах закріплюють певні обмеження щодо опікунів, що виступають своєрідними окремими санкціями. Цікавим способом захисту майнових прав обмежено дієздатних та недієздатних осіб є еквівалентна компенсація порушених прав. Здійснюючи той чи інший правочин опікун діє в інтересах свого опікуваного та від його імені, тим самим набуває права та обов'язки не для себе а для власника майна [3 с. 84]. Згідно ст. 239 Цивільного кодексу України правочин, вчинений представником, створює, змінює, припиняє цивільні права та обов'язки особи, яку він представляє [7].

Правове регулювання опіки і піклування зумовлено тим, що у правовій доктрині опіки та піклування розглядається зазвичай як комплексний інститут сімейного та цивільного права. Норми Цивільного кодексу України застосовується до опіки та піклування щодо дітей, відповідно до ст. 8 Сімейного кодексу України про застосування дорегулювання сімейних відносин Цивільного кодексу України [2 с. 321].

Основна відмінність опіки та піклування полягає в обсязі цивільно-правових обов'язків, які закон покладає на опікунів і піклувальників, виходячи з обсягу дієздатності їх підопічних та стану здоров'я. Тільки повнолітня особа з повною цивільною дієздатністю може призначатися

опікуном, піклувальником. Від інституту опіки та піклування слід відрізнити інститут помічника фізичної особи. Це новий правовий інститут у системі цивільного права. Він спрямований на законодавче встановлення можливості дієздатної фізичної особи, яка за станом здоров'я не може самостійно здійснювати свої права та виконувати обов'язки, мати помічника [6. с. 65]. Помічником може бути дієздатна фізична особа, повноваження якої визначені ч. 2-4 ст. 78 Цивільному кодексі України [7]. Повноваження помічника припиняються у разі відкликання його особою, яка потребувала допомоги.

Варто зазначити, що опіка та піклування є важливим інститутом у демократичній і соціальній державі, який визначає найголовнішу цінність людини. В Цивільному законодавстві України передбачаються норми, які регулюють суспільні відносини у сфері опіки та піклування, проте вони потребують подальшого вдосконалення та опрацювання

Список використаних джерел

1. Дзюба І. В., Зеленіна М. В. Опіка та піклування в цивільному праві України: проблемні питання призначення опікунів та піклувальників. *Право і суспільство*. 2017. № 3. Ч. 2. С. 48–52.
2. Дутко А. О. Опіка (піклування) над дітьми як вид соціального піклування *Вісник Національного університету "Львівська політехніка"*. Серія : Юридичні науки. 2015. № 813. С. 319-323. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnulpurn_2015_813_52
3. Калаур Л. І. Інститут опіки і піклування в Україні: порівняльно-правовий аналіз. / *Institute guardianship and custody in Ukraine: comparative legal analysis*. : спеціальність 081 «Право». Тернопіль, 2018. 112 с.
4. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>. (дата звернення: 10.10.2021).
5. Узагальнення практики розгляду судами цивільних справ про усиновлення дітей, позбавлення батьківських прав, встановлення опіки та піклування над дітьми // Узагальнення Апеляційного суду м. Києва від 01.01.2009. URL : <http://consultant.parus.ua/?doc=05YFL0A0C6>.
6. Цивільне право України: підручник: в 2 т. Т. 1 / кол. авторів; за ред. Г.Б. Яновицької, В.О. Кучера. Львів: «Новий Світ-2000», 2014. 444 с.
7. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15>. (дата звернення: 10.10.2021)
8. Яніцька І. А. Опіка і піклування як форма влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування : дис. канд. юр. наук : 12.00.03. Одеса, 2015. 229 с.

Бондар Я.А., 18 група., 4 курс *ФМТП*.
Київський національний
торговельно-економічний
університет, м. Київ
науковий керівник: Невара Л.М.,
к.ю.н., доцент
Київський національний
торговельно-економічний
університет.

РОЛЬ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ У СИСТЕМІ МІЖНАРОДНОГО ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ

З початку свого створення Європейський Союз (далі – ЄС) був економічним та політичним об'єднанням без будь-яких певних повноважень у галузі захисту прав людини. Однак, права людини дедалі більше стають невід'ємною частиною програм ЄС, що швидко розвивається. Компетенція інститутів ЄС, що стосувалося сфери захисту прав людини була досить обмеженою, так як суд ЄС не мав кримінальної юрисдикції, що звужувало його можливості займатися питаннями захисту прав і свобод людини.

Джерельною базою у сфері захисту прав людини в ЄС є Хартія основних прав Європейського Союзу 2000 р., Договір про Європейський Союз і Договір про функціонування Європейського Союзу (в редакції Лісабонського договору 2007 р.).

Хартія основних прав Європейського Союзу 2000 р. [3] є невід'ємною частиною джерел права ЄС. Хартія вперше в історії ЄС поєднала в одному міжнародному документі всі громадянські, політичні, економічні та соціальні права європейських громадян. Вказані права розділені на шість розділів, включаючи: гідність, свободи, рівноправність, солідарність, громадянство та правосуддя. Хартія за своїм характером має таку ж юридичну силу, що й установчі договори. Особисті права і свободи (глави I II) належать до природних прав і притаманні будь-якій особі від народження. Вони охоплюють право на людську гідність, право на життя, право на цілісність особи, право на свободу і особисту недоторканність, право на повагу приватного і сімейного життя, право на захист персональних даних, право на шлюб і створення сім'ї, свободу думки і віросповідання, свободу висловлення думок і свободу інформації, свободу пересування і вибору місця перебування, право на притулок. Політичні права і свободи тісно пов'язані з функціонуванням держави і європейських інтеграційних об'єднань. На рівні ЄС існує їх чітка прив'язка до європейського громадянства. До них належать виборчі права, свобода зборів і асоціацій, право на добре управління, право на доступ до офіційної документації, право петицій.

Договір про Європейський Союз (далі – ДЄС) [4] визначає, що цінності є спільними для всіх держав-членів у суспільстві, де панує недискримінація, толерантність та правосуддя. У своїх відносинах зі світом Європейський Союз підтримує та поширює свої цінності та інтереси, а також сприяє захисту своїх громадян. Стаття 6 ДЄС закріплює принцип поваги до основних прав і свобод людини. У ній наголошується, що основні права, гарантовані Європейською конвенцією про захист прав людини і основних свобод і передбачені конституційними традиціями, спільними для всіх держав-членів, становлять загальні принципи права Європейського Союзу.

Договір про функціонування Європейського Союзу (ДФЄС) [4] має наступні положення у галузі прав людини: положення щодо усунення нерівностей та сприяння рівності жінок та чоловіків, сприяння високому рівню зайнятості, навчання та захисту здоров'я людей. Частина II розділу II ДФЄС присвячена питання громадянства і недискримінації.

Одним з найбільших внесків у розвиток механізму захисту прав людини стало створення Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ). На конференції Віденського саміту глав держав і урядів держав-членів Ради Європи у жовтні 1993 року було ухвалене рішення про створення нового Європейського суду з прав людини, який замінить колишню двоступеневу систему захисту прав та свобод. Реформований Суд як орган Ради Європи почав свою роботу 1 листопада 1998 року. Рішення ЄСПЛ, на відміну від рішень інших інституційних механізмів, доступних країнам Європи, мають зобов'язальний характер, тобто є обов'язковими до виконання державами-членами Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод [1]. Європейський суд з прав людини здатний до змін відповідно до потреб міжнародної спільноти та викликів, що вона перед ним ставить. Так, наприклад, у відповідь на перенавантаження Суду великою кількістю заяв Рада Європи здійснила реформування Суду, прийнявши в 2004 р. Протокол № 14 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Уперше принцип захисту прав людини у праві Європейських співтовариств був визнаний Судом ЄС у справі 29/69 Stauder [1970] [2] про порушення системою соціального забезпечення права на приватне життя. Вона стосувалася вимоги з боку одержувача соціальної допомоги скасувати зазначення даних про його особу (ім'я та адреса) на купоні, що надавався для отримання продукції за пільговими цінами як соціальна допомога. Суд ЄС визнав, що рішення Комісії 1969 р., яке надавало державам-членам дозвіл на встановлення пільгових цін для певних категорій населення, не містить нічого такого, що здатне порушити основні права людини, які охороняються Судом ЄС і закріплені у загальних принципах права Європейських Співтовариств. Тому тут йдеться не про порушення прав людини з боку інститутів об'єднання, а про необхідність внесення змін до внутрішнього законодавства, яке регламентує користування пільгами. Вимога зазначати на купоні персональні дані порушує права людини і не є необхідною.

У 1974 р Суд Європейських співтовариств прийняв рішення у справі Nold [3], в якому вказав, що міжнародно-правові акти з прав людини, до яких приєдналися держави-члени ЄС, в першу чергу держави-члени Європейської конвенції про захист прав людини і основних свобод, 1950 року (ЄКПЛ), можуть і повинні враховуватися в рамках права Європейських співтовариств. Починаючи з рішення у цій справі, Суд ЄС став регулярно звертатися до ЄКПЛ. Так, в рішенні по справі Rutilt 1975 року, Суд ЄС прямо послався на ЄКПЛ як міжнародний договір, що має обов'язкову юридичну силу для всіх держав-членів Європейських співтовариств.

Аналізуючи все вище сказане, можна зробити висновок, що Європейський Союз пройшов доволі тривалий шлях, щоб встановити власну систему захисту прав людини. Цей шлях починався від повного відхилення ідеї стосовно захисту прав людини та можливості користуватися певними перевагами перед положеннями прав ЄС до створення власної системи захисту прав людини. Основоположним джерелом цієї системи стала Хартія основних прав Європейського Союзу.

Список використаних джерел

1 Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, ратифікована Законом № 475/97-ВР від 17.07.1997. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/475/97-вр#Text>

2. Рішення Суду ЄС у справі Erich Stauder c. Ville d'Ulm-Sozialamt від 12 листопада 1969 р справа № 29/69, Rec., P. 419

3. Рішення Суду ЄС у справі Roland Rutilt c. Ministre de l'intérieur від 28 жовтня 1975 року, справа № 36/75, Rec., P. 1219.

4. Міжнародне публічне право. Міжнародний захист прав людини : посіб. для підготов. до зовні. незалеж. Оцінювання/ Т.Л. Сироїд, О.А. Гавриленко, Л.О. Фоміна ; за заг. ред. Т.Л. Сироїд. – 4-те вид., перероб. і допов. – Харків : Право, 2021. – 462 с.

Вершина Є.П., 1 група, 3 курс ФУПП
Київський національний університет
будівництва та архітектури
м. Києва
науковий керівник: Халабуденко О. А.
к.ю.н., доцент
Київський національний університет
будівництва та архітектури

ЦИФРОВІ АКТИВИ: ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

На сьогодні в Україні відсутнє належне правове регулювання формування та захисту прав на віртуальні активи, проте це не означає, що віртуальні активи в інших юрисдикціях не розглядаються як форми привласнення, накопичення капіталу і, відповідно, як об'єкти обороту. Таким чином питання правового регулювання прав на цифрові активи вимагають адекватного вирішення. З метою виправлення цієї принципово значущої ситуації, нещодавно був прийнятий законопроект №3637 «Про віртуальні активи» (далі – Закон) [1].

Цей Закон являє собою першу спробу врегулювання цивільно-правового аспекту обороту віртуальних активів, що отримала законодавче закріплення.

Законом визначено поняття «віртуальний актив», згідно з яким, «це нематеріальне благо, що є об'єктом цивільних прав, має вартість та виражене сукупністю даних в електронній формі. Існування та оборотоздатність віртуального активу забезпечується системою забезпечення обороту віртуальних активів. Віртуальний актив може посвідчувати майнові права, зокрема права вимоги на інші об'єкти цивільних прав».

Таким чином Закон визначає, що ж таке віртуальні активи, а саме він розрахований на введення криптовалюти в правове поле, а також спрямований на легалізування ринка криптовалют і надає його учасникам правовий статус.

Сьогодні немає єдиної думки щодо визначення терміна «криптовалюта». Деякі фахівці відносять криптовалюту до «віртуальної валюти» та називають інноваційною мережею платежів і новим видом грошей, інші заперечують відношення криптовалюти до грошей та називають «цифровим активом».

В законопроекті «Про обіг криптовалюти в Україні» [2] сказано, що «криптовалюта – це програмний код (набір символів, цифр та букв), що є об'єктом права власності, який може виступати засобом міни, відомості про

який вносяться та зберігаються у системі блокчейн в якості облікових одиниць поточної системи блокчейн у вигляді даних (програмного коду)».

Запропоноване визначення в законопроекті вказує на те, що криптовалюта відрізняється від звичайної валюти тим, що є її децентралізація, тобто відсутність регулятивного органу, який би регулював криптовалюту та спосіб її емісії. У зв'язку з цим зазначимо, що принципово важливим залишається питання про співвідношення національного, транснаціонального та віртуального рівнів правової дійсності, в яких одночасно формуються цифрові активи. Емісія криптовалюти полягає у використанні комп'ютерних систем для генерації унікальних наборів символів, тобто створення програмного коду, який в свою чергу утворює криптовалюту.

Часто віртуальний актив або цифровий актив ототожнюють із поняттям «криптовалюта», проте цифровий (віртуальний) актив, за справедливим зауваженням деяких фахівців, як ширше поняття, є інформаційним ресурсом, похідним від права на цінність і таким, що обертається в розподіленому реєстрі у вигляді унікального ідентифікатора, а це дозволяє говорити про новий об'єкт цивільних правовідносин – право на користування інформацією, похідною від права на цінність [3, с. 175, 194].

Головним критерієм розмежування цифрового активу та криптовалюти є забезпеченість першого реальними активами. Зокрема важливою є юридична складова, яка також забезпечує підвищеними юридичними гарантіями тримачів цифрових активів, в порівнянні із власниками криптовалюти та інших токенів блокчейну.

Важливою особливістю віртуальних активів виступає їх існування виключно в електронній формі у відриві від матеріального світу, по суті, у вигляді криптографічного цифрового коду, який розкриває їхній зміст. З огляду на те, що віртуальні активи є інформацією в електронному вигляді, можна спостерігати певну правову невизначеність їх статусу як об'єкта права, зокрема з позиції їх охороноздатності та обороноздатності. Ще кілька років тому цифрові активи розглядалися виключно як набір цифрових даних і становили лише зібраний математичний алгоритм цифр. Нині на практиці цифрові активи стали самостійними об'єктами угод, у тому числі інвестування (наприклад, криптовалюта), в споживних цілях (електронні твори мистецтва, артефакти) тощо.

Навіть коли закон вступить в дію, єдиною платіжною системою в Україні залишається гривня. Також закон визначає, що віртуальні активи не можна обмінювати на майно, товари, роботи та послуги.

Цифровий актив є об'єктом цивільного або ж господарського обороту, що обумовлює нормативно-регламентаційне забезпечення його правового існування. Тобто цифровий актив знаходиться в межах правового поля, що створює додаткові гарантії для тримачів цифрових активів.

Через неповноцінне законодавче визначення використання віртуальних активів можуть бути наступні ризики, такі як: загроза і вразливість віртуальних активів; відмивання грошей; неналежна комп'ютерна безпека під час їх обміну. Залишається відкритим питання про правові наслідки втрати паролів від цифрового гаманця, юридичних гарантій законодавством учасників ринку віртуальних активів при здійсненні фінансового моніторингу таких активів. Реальних дієвих механізмів державного контролю над віртуальними активами в Україні не запроваджено, а зміни в законодавстві спрямовані на встановлення вимог до ідентифікації учасників цього ринку. Перспективним видається подальше дослідження правової сутності віртуальних активів, їхня класифікація, а також питання моніторингу операцій із такими активами, розробки умов ліцензування для постачальників сервісів віртуальних активів, порядку здійснення суб'єктами первинного фінансового моніторингу таких активів, запровадження технологічних можливостей для впровадження зазначених нововведень.

Список використаних джерел:

1. Про віртуальні активи: Закон України від 07.09.2021 1708-IX // Відомості Верховної Ради. – 2021 – Режим доступу: <https://www.rada.gov.ua/news/Novyny/213503.html> (дата звернення: 07.10.2021).
2. Про обіг криптовалюти в Україні: Проект Закону України №7183 від 06.10.2017 2679-VIII // Відомості Верховної Ради. – 2017 – Режим доступу https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62684 (дата звернення: 07.10.2021).
3. Public Statement on Virtual Assets and Related Providers and Interpretive Note to Recommendation 15 on New Technologies (INR. 15) adopted by The Financial Action Task Force (FATF). URL: <http://www.fatf-gafi.org/publications/fatfrecommendations/documents/regulation-virtual-assets.html> (дата звернення: 07.10.2021).

Возненко О.С., 21 група, 3 курс ФМТП.
Київський національний торговельно-
економічний університет,
м. Київ
Науковий керівник: Невара Л.М.,
к.ю.н., доцент Київський національний
торговельно-економічний
університет.

ПИТАННЯ ІНСТИТУТУ МИРНОГО РОЗВ'ЯЗАННЯ МІЖНАРОДНИХ СПОРІВ

Світова історія людства тісно переплітається з конфліктами і компромісами, тому тривалий період часу міжнародні спори вирішувалися війнами та збройними конфліктами, адже загальне міжнародне право не покладало на держави обов'язку вирішення будь-яких спорів виключно мирними засобами, який вважався державами занадто обтяжливим для свого суверенітету. Таке зобов'язання держави закріплювали лише у двосторонніх договорах, згодом, першим багатостороннім договором, що заборонив вдаватися до війни, став Пакт про відмову від війни як знаряддя національної політики, укладений 27 серпня 1928 р. в Парижі (Пакт Бріана - Келлога) [2].

Лише у ХХ столітті заборона застосування збройної сили для врегулювання міжнародних конфліктів набула характеру універсальної норми, яка отримала нормативне закріплення в таких міжнародних актах, як Статут Ліги Націй 1918 р. та Статут ООН 1945 р.

На I Гаазькій мирній конференції 1899 р. було укладено Конвенцію про мирне врегулювання міжнародних спорів, яка на II Гаазькій конференції 1907 р. була викладена в новій редакції. За цими конвенціями держави-учасниці погодилися забезпечувати мирне залагодження своїх міжнародних суперечок та уникати, наскільки це можливо, звернення до сили у стосунках між собою. Конвенції детально регламентували деякі мирні засоби вирішення спорів (добрі послуги, посередництво, слідчі комісії) і передбачили створення Постійного третейського суду.

Статут Ліги Націй 1918 р. наклав на держав-членів більш жорсткі зобов'язання, згідно з якими держави не могли розпочинати війну поки не мине три місяці від дня ухвалення рішення щодо певного спору міжнародним арбітражем, судом або Лігою Націй, згодом для врегулювання цього питання був створений всесвітній судовий орган – Постійна палата міжнародного правосуддя, яка почала свою роботу у 1902 році і існувала незалежною від усіх інших міжнародних організацій.

Остаточне закріплення заборони застосування збройної сили для врегулювання міжнародних конфліктів на всесвітньому рівні було здійснене у Статуті ООН 1945 року з метою вирішення міжнародних спорів чи

ситуацій, що можуть призвести до порушення миру, відповідно до основних принципів міжнародного права. В цей же час був створений Міжнародний Суд як головний судовий орган ООН, який замінив Постійну палату міжнародного правосуддя [4].

Використання мирних засобів вирішення спорів не може порушувати інших принципів міжнародного права. Зокрема, застосування мирних засобів не може відбуватись із порушенням принципів суверенної рівності держав, невтручання у внутрішні справи, незастосування сили [1]. Так, у 1990 р. Генеральний секретар ООН прийняв рішення про скерування місії для розслідування обставин трагічних подій в Єрусалимі. Натомість Ізраїль відмовився прийняти таку місію, про що Генеральний секретар проінформував Раду Безпеки ООН. Під час обговорення цього питання Радою Безпеки Ізраїль заявив, що така місія є прозорим наміром замаху на його суверенітет.

Таким чином, на підставі аналізу положень міжнародно-правових актів, можна зробити висновок про те, що зміст принципу мирного вирішення міжнародних спорів становить перелік зобов'язань, передбачених Статутом ООН, а саме:

- 1) вирішувати міжнародні спори виключно мирними засобами;
- 2) вирішувати мирними засобами всі свої спори, незалежно від їх виду;
- 3) вирішувати міжнародні спори якнайшвидше та своєчасно;
- 4) не залишати спір невирішеним і не припиняти процес мирного врегулювання та пошуку взаємоприйнятних рішень;
- 5) використовувати визнані в міжнародному праві мирні й інші засоби на власний вибір;
- 6) утримуватися від дій, що можуть загострити спір або поглибити напруженість і не наражати на небезпеку міжнародний мир та безпеку;
- 7) вирішувати міжнародні спори на основі принципів міжнародного права та справедливості.

Таким чином, міжнародний спір можна визначити як формально виражену суперечність між суб'єктами міжнародного права з питання факту або права. Міжнародне право не закріплює імперативний обов'язок держави застосовувати конкретний засіб мирного вирішення міжнародного спору, а навпаки, надає сторонам спору право вільно обирати засоби його вирішення.

Статут ООН закріпив основні засоби мирного вирішення міжнародних спорів, а саме: переговори, обслідування, посередництво, примирення, арбітраж, судовий розгляд, звернення до регіональних угод або інші мирні засоби за власним вибором [4].

Переговори - надзвичайно гнучкий засіб: їх формат, рівень, тривалість та інші параметри можуть бути встановлені для потреб конкретної ситуації, а спори можуть вирішуватися як на підставі чинного міжнародного права, так і шляхом створення нових норм. Переговори дозволяють усунути небажане

втручання третіх сторін у спір. Також слід зазначити, що переговори є найпоширенішим та найефективнішим засобом врегулювання міжнародних спорів. Різновидом переговорів є консультації. Вони, як правило, використовуються для продовження встановлених контактів. До консультацій звертаються тоді, коли необхідно поновити переговори у зв'язку з обставинами, що виникли знов.

Метою добрих послуг та посередництва є сприяння розпочинанню переговорів між сторонами та досягнення домовленості щодо врегулювання спору. На відміну від посередника, особа, що надає добрі послуги, не бере участь у переговорах і не пропонує шляхи вирішення спору, її головне завдання - допомогти спірним сторонам вступити у переговори, після чого її місія закінчується. Пропозиції особи, що пропонує добрі послуги, не є обов'язковими для сторін спору та можуть бути відхилені ними. Посередник займає більш активну позицію завдяки тому, що сторони погоджуються на його участь у переговорах. Посередник може отримати право керувати переговорами та пропонувати варіанти вирішення спору, які, проте, не мають обов'язкової сили. Відмова сторін спору від запропонованого варіанту не вважається недружнім актом.

Примирення як процедура регламентоване Конвенцією з примирення і арбітражу в рамках НБСЄ (тепер - ОБСЄ), котра є додатком до Результатів Наради з БСЄ про мирне урегулювання спорів, яка відбулася в Женеві 12-23 жовтня 1992 р. Метою примирення є надання допомоги сторонам у спорі в пошуках урегулювання відповідно до міжнародного права та їхніх зобов'язань у рамках ОБСЄ. Для цього утворюється Комісія з примирення з мирових посередників, котра після вивчення всіх аспектів спору складає доповідь з пропозиціями з його мирного врегулювання. Протягом тридцяти днів сторони мають визначити своє ставлення до пропозицій доповіді - або погодитися з ними, або не погодитися.

Наступним засобом мирного вирішення спорів є Міжнародний арбітраж. Цей засіб зарекомендував себе як ефективний інструмент вирішення міждержавних спорів, зокрема досить складних, обтяжених серйозним міжнародним протистоянням сторін. В останні десятиліття поширилася практика передбачати арбітражне врегулювання спорів як засіб врегулювання можливих спорів щодо тлумачення та застосування міжнародних угод. З іншого боку, кількість звернень до цього засобу помітно зменшилася.

Звернення до арбітражу є добровільним, здійснюється шляхом укладання спірними сторонами особливої міжнародної угоди, що називається компромісом. У ній сторони регламентують: порядок визначення складу арбітрів; предмет спору; компетенцію арбітражу; процедуру розгляду справи; характер і джерела норм, на підставі яких має бути ухвалене рішення; порядок винесення рішення; юридичну обов'язковість рішення [5]

Для України питання мирного вирішення міжнародних спорів є особливо актуальним, адже у січні 2017 року Україна подала позов проти Російської Федерації, де вимагає відшкодувати збитки за систематичні порушення Міжнародної конвенції про боротьбу з фінансуванням тероризму та про ліквідацію усіх форм расової дискримінації. У вересні 2018 року РФ виступила з попередніми запереченнями щодо юрисдикції суду розглядати звернення України. Українська сторона закликала суддів визнати юрисдикцію, прийнятність позову та перейти до розгляду справи по суті.

Україна звинувачує РФ у наданні зброї та інших видів допомоги незаконним збройним формуванням, обстрілах житлових районів Маріуполя та Краматорська, знищення цивільного пасажирського автобуса неподалік Волновахи, вибуху під час мирного зібрання в Харкові, дискримінації української та кримськотатарської громад, забороні діяльності Меджлісу кримськотатарського народу, обмеженні викладання української й кримськотатарської мов. Також Україна вимагає відшкодувати збитки за збиття Малазійського боїнгу МН17.

Міжнародний суд Організації Об'єднаних Націй 8 листопада 2019 року оголосив, що він має юрисдикцію розглядати спір України проти Росії щодо застосування та тлумачення Міжнародної конвенції про боротьбу з фінансуванням тероризму та про ліквідацію всіх форм расової дискримінації.

Тепер суд перейде до розгляду справи до суті. Суд також наголосив, що Україна дотрималась всіх процесуальних досудових процедур.

Суд ООН виніс рішення не по суті справи, а щодо юрисдикції - про можливість застосування та тлумачення Міжнародної конвенції про боротьбу з фінансуванням тероризму стосовно подій на Донбасі та застосування Міжнародної конвенції про ліквідацію всіх форм расової дискримінації щодо утисків прав кримських татар у Криму [3].

Таким чином, ми бачимо застосування інституту мирного вирішення спорів підтверджує свою ефективність при розв'язанні складних протистоянь сторін і є одним із найважливіших міжнародно-правових засобів забезпечення мирного співіснування держав та підтримки міжнародного миру.

Список використаних джерел

1. Декларація про принципи міжнародного права , що стосуються дружніх відносин та співробітництва між державами відповідно до Статуту Організації Об'єднаних Націй від 24 жовтня 1970 р. Електронний ресурс – URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_569.
2. Колосов Ю.М., Кузнецов В.І. Міжнародне право. 1995. URL: https://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Pravo/kolos/04.php.
3. Луценко Є. Міжнародний суд ООН 8 листопада оголосить, чи розглядатиме справу України проти Росії. 2021. Електронний ресурс – URL:

<https://hromadske.ua/posts/mizhnarodnij-sud-oon-8-listopada-ogolosit-chi-rozglyadatime-spravu-ukrayini-proti-rosiyi>.

4. Статут Організації Об'єднаних Націй від 26 червня 1945 р. Електронний ресурс – URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010.

5. Терещенко О. В. Вирішення спорів міжнародними судами. 2011.- 389-390.

Гайсенок А.І., 6 група, 4 курс ФМТП
Київський національний торговельно-
економічний університет, м. Київ,
Україна

науковий керівник: Нескороджена Л.Л.,
кандидат юридичних наук, доцент
кафедри міжнародного, цивільного та
комерційного права

ДИСКРЕЦІЙНІ ПОВНОВАЖЕННЯ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ.

Відповідно до статті 8 Конституції в Україні визнається і діє принцип верховенства права. Згідно статті 19 Основного закону органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України [1].

На сьогоднішній день немає чіткого визначення поняття дискреційних повноважень, що має законодавче закріплення, натомість все ж таки дане поняття має своє зовнішнє відображення в деяких джерелах. Так, наприклад, вказане поняття міститься у Рекомендації Комітету Міністрів Ради Європи № R (80)2, яка прийнята Комітетом Міністрів 11.03.1980 на 316-й нараді, відповідно до якої, під дискреційними повноваженнями слід розуміти повноваження, які адміністративний орган, у процесі прийняття рішення, може реалізувати з певною свободою розсуду, тобто коли такий орган може обирати з кількох допустимих рішень те, яке на його думку є найкращим за таких обставин. В той же час, дане визначення наводиться у Методології проведення антикорупційної експертизи, затвердженої наказом Міністерства юстиції України від 24.04.2017 №1395/5 «Про затвердження Методології проведення антикорупційної експертизи», відповідно до якої, дискреційні повноваження – це сукупність прав та обов'язків органів або осіб, уповноважених на прийняття управлінських рішень, що надають можливість на власний розсуд визначити повністю або частково їх вид і зміст, або можливість вибору на власний розсуд одного з декількох варіантів

управлінських рішень, передбачених нормативно-правовим актом, проектом нормативно-правового акта [2].

Все ж, можна сказати, що наявність дискреційних повноважень передбачає наявність певної диспозитивності в прийнятті рішень та обранні якогось конкретного з декількох наявних.

Взагалі, термін дискреція зазвичай тлумачать як розсуд, що застосовується законодавчими, виконавчими та судовими органами держави. Дискреція може характеризуватись як прояв свавілля, що може виходити в певному сенсі за рамки права та применшувати права людини, або, як така, що поєднується з правом. У довідкових та енциклопедичних виданнях «дискреція» визначається як вирішення посадовою особою або державним органом якого-небудь питання за своїм власним розсудом, як потенційне або, іншими словами, приховане повноваження посадової особи або органу державної влади, що проявляється, як правило, «за замовчуванням» закону [3].

Під дискреційними повноваженнями також можна розуміти обсяг прав і обов'язків органів державної влади та органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб, що стосується прийняття управлінських рішень або вибору між декількома рішеннями одного на власний розсуд, яке вони вважають за доцільне.

Але в той же час, не дивлячись на законодавчу визначеність конкретного обсягу меж певних повноважень, все ж, державні службовці вдаються до перевищення таких меж. Так, наприклад, можна взяти до уваги справу «Горайнова проти України» (заява № 41752/09).

В ході розгляду даної справи було встановлено, що в березні 2007 року в Інтернеті був оприлюднений лист старшого прокурора Одеської обласної прокуратури Ауріки Горайнкової до Генпрокурора, в якому висловлювалося занепокоєння щодо корупції місцевих прокурорів. Зокрема, вона посилалася на передбачуваний тиск на прокурорів для незаконних дій в обмін на прибуток або звільнення, якщо б вони не погодились. А. Горайнову звільнили з займаної посади, аргументуючи тим, що вона заподіяла шкоду репутації прокуратури.

Звільнення екс - прокурорки зумовило подання позову до ЄСПЛ, який констатував порушення конвенційних гарантій, не доведеність заподіяння шкоди репутації органу державної влади та присудив 4,5 тис. євро компенсації завданої моральної шкоди [4].

Через дискреційні повноваження особи, уповноважені на виконання функцій держави можуть обирати одну із декількох форм реагування на певний юридичний факт, на власний розсуд можуть також здійснювати оціночну діяльність. Також на власний розсуд дають можливість обирати міру впливу щодо фізичних або юридичних осіб.

Наприклад, можна взяти до уваги справу № 826/10085/16, в якій Верховний Суд звернув увагу, на те, що дискреційним є право суб'єкта

владних повноважень обирати у конкретній ситуації між альтернативами, кожна з яких є правомірною. Прикладом такого права є повноваження, які закріплені у законодавстві із застосуванням слова «може». Натомість у цій справі відповідач помилково вважає свої повноваження дискреційними, оскільки не наділений повноваженнями за конкретних фактичних обставин діяти не за законом, а на власний розсуд.

Тобто можна сказати, що дискреційне повноваження може включати в себе декілька складових. Такими складовими є: власний розсуд особи, правова відповідальність та прийняття рішень особами, уповноважених на здійснення функцій держави зі здоровим глуздом.

Таким чином, відповідна особа, в даному випадку та особа, яка проходить державну службу, має дискреційні повноваження щодо вчинення певних дій, але повинна, приймаючи рішення, дотримуватись конституційних усталень та звичаїв, покладаючись не тільки на моральну складову.

Також слід зазначити, що негативний вплив дискреційних повноважень в осіб, уповноважених на здійснення функцій держави чи органів місцевого самоврядування, проявляється в тому випадку, коли суб'єкт, наділений такими повноваженнями виходить за рамки чітко визначеного обсягу. Тобто вихід за межі обсягу дискреційних повноважень підвищує фактори ризику вчинення державним службовцем правопорушення. Звідси і випливає як результат, наявність складу правопорушення. Але важливим моментом, який потребує уваги, є те, що не всі норми законодавства встановлюють конкретно визначений обсяг таких повноважень.

Список використаних джерел:

1. Конституція України: Конституція, Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#n4250>
2. Про затвердження Методології проведення антикорупційної експертизи: Наказ Міністерства юстиції України від 24.04.2017 № 1395/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1395323-17#Text>
3. Бирик С.П. Словник іншомовних слів: тлумачення, словотворення та слововживання / М.П. Бирик, Г.М. Сюта / за ред. С.Я. Єрмоленко; худож. – оформлювач Б.П. Бублик. Х.: Фоліо, 2006. С. 183.
4. Справа «Горайнова проти України» (заява № 41752/09) // ECHR: Ukrainian Aspect // URL: <https://www.echr.com.ua/translation/sprava-goryajnova-proti-ukraïni/>

Гарбар С. А., 21 група., 3 курс ФМТП.

Київський національний торговельно-економічний університет, м. Київ

науковий керівник: Невара Л.М., к.ю.н.,
доцент Київський національний
торговельно-економічний університет.

СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ УКРАЇНСЬКОЇ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Європейська інтеграція - це загальний термін співпраці між європейськими країнами, який, як правило, але не виключно стосується країн-членів Європейського Союзу. Більша інтеграція передбачає більш широке прийняття рішень, спільні закони та спільні правові та політичні системи. Після Другої світової війни європейська інтеграція поступово поглиблювалася, в тому числі через форуми, що не входять до ЄС, такі як Рада Європи. Тим не менш, ЄС лежить в основі європейської інтеграції та представляє найглибшу політичну, економічну та правову інтеграцію країн у всьому світі. У межах ЄС більшість держав - членів тепер скасували прикордонний контроль, усунули багато інших внутрішніх бар'єрів у торгівлі та інвестиціях, прийняли спільну єдину валюту. Європейська інтеграція насамперед відбулася через Європейський Союз та його політику [2].

Важливою подією у процесі формування відносин України та ЄС став Указ Президента України про затвердження Стратегії інтеграції України до ЄС від 11 червня 1998 р., де визначено пріоритети діяльності органів виконавчої влади на період до 2007 р. Стратегія інтеграції України в Європейський Союз враховує положення Стратегії ЄС щодо України від 4 жовтня 1994 р., Спільної стратегії ЄС щодо України від 11 грудня 1999 р., а також відповідних рішень Ради ЄС, декларацій та інших документів ЄС, котрі стосуються України [3].

Процес інтеграції України до Європейського Союзу - одне з найважливіших явищ останніх десятиліть. Сутність євроінтеграційного вибору української держави визначається наявністю тісних політичних, історичних та культурних зв'язків. Процес інтеграції України в європейські простори закріплено нормативно-правовими актами, де головною метою встановлено влиття України в європейський напрям. 21 березня 2014 р. у Брюсселі глави держав та урядів 28 країн ЄС за участю Прем'єр-міністра України підписали політичну частину Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Сам факт переговорів у цих угодах між цими країнами про взаємні дії доводить, що Україна та ЄС серйозно планують не лише перевести партнерство на якісно новий рівень, а й значно зміцнити українську економічну систему. Вони мають намір досягти цього шляхом наближення національних, соціальних та економічних стандартів до стандартів ЄС на

основі взаємної лібералізації руху товарів, капіталу та послуг, гармонізації методів та принципів, на яких вони базуються, торгової політики та правил, які регулюють виробничі процеси [2].

Відповідно до політичних критеріїв угоди, Україні слід вжити заходів щодо забезпечення реальних дій щодо встановлення демократії в країні та дотримання прав і свобод людини, оформлених Конституцією України; впровадження чіткої та послідовної політики протидії корупції; здійснення адміністративно-територіальної реформи, спрямованої на покращення адміністративно-територіального поділу України та забезпечення більшої незалежності місцевих органів влади; завершення реформи української судової системи. Відповідно до критеріїв економічного членства, макроекономічна ситуація в Україні має відповідати встановленим параметрам рівня бюджетного дефіциту, валютної стабільності та рівня інфляції. Власне валютно-фінансовий аспект інтеграції України до Європейського Союзу відображено у Маастрихтських критеріях 1992 р., там сформульовано основні вимоги до країн, які бажають приєднатися до Європейського валютного союзу. Головною проблемою Української держави є корупція, та всі системи зв'язані з нею. Корупція в Україні погіршує стан економіки країни та підриває її авторитет серед країн ЄС. 27 жовтня 2020 р. Конституційний Суд України визнав неконституційними окремі положення антикорупційного законодавства, ряд повноважень Національного агентства з питань запобігання корупції. Це викликало гостру реакцію і стурбованість з боку Єврокомісії, депутатів Європарламенту, групи послів G-7, Представництва ЄС в Україні [6]. Україна має значно нижчий рівень економічного розвитку, ніж країни ЄС: у середньому номінальний ВВП на душу населення в ЄС становить близько 36 546 доларів США, в Україні - 3095 доларів США, що в дванадцять разів менше середнього значення. Якщо говорити про поточний рівень інфляції, то в Україні він зменшувався протягом останніх трьох років, але все ще залишається на досить високому рівні, що перевищує середній показник інфляції в країнах ЄС у вісім разів. Хоча, у відсотках, темпи зростання ВВП України на одному рівні з країнами ЄС. Сьогодні стан суспільно-економічного розвитку України не відповідає критеріям членства в ЄС. [4, ст.8; 5]

14 вересня 2020 року Указом Президента була затверджена «Стратегія національної безпеки» – важливий концептуальний документ. Але, разом з тим, в Україні не існує цілісної державної стратегії зовнішньої політики, складовою якої повинна бути європейська інтеграція. На жаль, стратегічні зовнішньополітичні питання залишаються поза увагою й Верховної Ради, яка не знайшла часу для оновлення базового Закону «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики», який є застарілим і таким, що не відповідає сучасним реаліям [6]. Одним із важливих аспектів у зовнішній та внутрішній політиці є транспортні мережі та послуги, вони відіграють ключову роль у покращенні якості життя громадян та у розбудові промислового розвитку. Тому

транспорт є одним із ключових напрямків співпраці між Європейським Союзом та Україною, і відповідно до статті 368 Угоди про асоціацію, основною метою цієї співпраці є сприяння реструктуризації та оновленню транспортного сектору України та поступова гармонізація існуючі стандарти та політика щодо тих у Європейському Союзі.

Вступ України до Європейського Союзу на сучасному етапі може призвести до посилення внутрішньої економічної нестабільності та зниження рівня конкурентоспроможності як української, так і соціальної та економічної систем ЄС. Крім того, в сучасних економічних та політичних реаліях Україні важко адаптуватися до європейського рівня життя та дотримуватися його. Крім того, Україні слід докласти зусиль для зміцнення внутрішньої конкурентоспроможності національної економіки, зосередившись на досягненні високого рівня суспільного розвитку та досягненні європейських стандартів. Прагнення до членства в Європейський Союз ставить Україну перед багатьма викликами.

Європейський Союз вимагає від своїх потенційних членів наявності стабільної економіки та демократичної державної системи з передбачуваною та дружньою зовнішньою політикою. При адаптації економічних показників України до стандартів ЄС створення розвиненого ринку встановить тенденцію до сталого соціального та економічного розвитку, вдосконалення законодавства та розвитку демократичного суспільства. Додаткові інвестиції в українську економіку є ще однією перевагою для України. Європейський Союз стане найважливішим ринком для продажу українських товарів і водночас джерелом збільшення українського імпорту. Повне зниження середніх митних зборів у результаті розширення Європейського Союзу матиме позитивні наслідки для українських імпортерів. Додатковою перевагою членства України в Європейському Союзі є забезпечення стабільності політичної системи країни [1, ст. 12].

Отже, дивлячись на вище зазначену інформацію, можна зробити висновок, що європейська інтеграція є ключовим і незмінним зовнішньополітичним пріоритетом України, а подальший розвиток та зміцнення відносин між Україною та Європейським Союзом базується на принципах політичної асоціації та економічної інтеграції. Основним стратегічним документом для досягнення цих цілей є Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони.

Угода про асоціацію визначає новий формат відносин між Україною та ЄС та слугує стратегічним орієнтиром для систематичних соціально-економічних реформ в Україні та поглибленої та всеосяжної зони вільної торгівлі між Україною та ЄС, яка є частиною Угоди та визначає правову базу для вільного переміщення товарів, послуг, капіталу та регуляторну

конвергенцію, спрямовану на поступову інтеграцію України до спільного ринку ЄС [3].

Можна сказати, що основним інструментом руху до європейської інтеграції є реформи та модернізація України, національного законодавства, як держави, для досягнення європейського рівня життя. Інтеграція в європейський політичний, економічний та соціальний простір створить нові можливості для модернізації та інноваційного розвитку української соціально - економічної системи. Для того, щоб стати частиною Європейського Союзу, Україні потрібно реформувати національне законодавство та досягти максимального наближення до європейського рівня життя. Це значно збільшить шанси нашої держави на вступ до Європейського Союзу та наблизить Україну до її соціальної, економічної та політичної систем.

Список використаних джерел

1. Vitalina Babenko, Yana Biletska and Hanna Pelyak (2019). Ukraine-EU: economic integration strategy. Geopolitics under Globalization, 2020.
2. European integration. Електронний ресурс – URL: https://en.wikipedia.org/wiki/European_integration, 2021.
3. European integration. Ministry of Infrastructure of Ukraine. Електронний ресурс – URL: <https://mtu.gov.ua/en/timeline/Evointegraciya.html>
4. Євроінтеграція України: досвід сусідів та перспективи об'єднання суспільства. Фонд «Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва», 2014.
5. Ukraine's sectoral integration into the EU: preconditions, prospects, challenges. Konrad Adenauer Stiftung, 2020.
6. Секторальна інтеграція України до ЄС: передумови, перспективи, виклики. Конрад Аденауер, 2020.

Дамчук Д. Ю., 2 група, 3 курс ФЕМП
Київський національний торговельно-
економічний університет, м. Київ
науковий керівник: Микитенко Л.А.,
к.ю.н., доцент Київський національний
торговельно-економічний університет

ЧИ МОЖЕ СПОЖИВАЧ ВІДМОВИТИСЯ ВІД ІНТЕРНЕТ-РЕКЛАМИ?

У сучасному світі кожен з нас досить часто стикається з великою кількістю рекламних повідомлень в Інтернеті. Щодня ми користуємося гаджетами для отримання необхідної інформації, і тут натрапляємо на нав'язливу рекламу, від якої не маємо змоги відмовитися.

Наразі в Україні немає нормативно-правового акту, який врегулює правові відносини у сфері виробництва, розповсюдження та споживання Інтернет-реклами. Тому залишається виходити лише з тих правових положень, що містяться в Законі України «Про рекламу». Даний документ є рамковим нормативно-правовим актом, який визначає поняття та засади здійснення рекламної діяльності в Україні.

Відповідно до статті 1 Закону України «Про рекламу», реклама – інформація про особу чи товар, розповсюджена в будь-якій формі та в будь-який спосіб і призначена сформулювати або підтримати обізнаність споживачів реклами та їх інтерес щодо таких особи чи товару [1]. У даній статті також визначено, через які засоби поширюється реклама, а саме – це засоби, що використовуються для доведення реклами до її споживача. Проте, в законі відсутній такий засіб поширення реклами як через Інтернет.

У статті 15 Закону України «Про рекламу» вказано про специфічний вид реклами, що надається з використанням електрозв'язку [1]. Отже, можна зробити висновок, що Інтернет є одним із засобів електрозв'язку загального користування, за допомогою якого розповсюджувач реклами може здійснювати поширення рекламних повідомлень. Проте, в Законі України «Про рекламу» не наводяться ознаки реклами, яка поширюється за допомогою засобів електронного зв'язку і чи дійсно під даний засіб підпадає Інтернет-реклама. За аналогією права, звернемося до пункту 11 статті 1 Закону України «Про захист прав споживачів», де зазначено, що засобами дистанційного зв'язку є телекомунікаційні мережі, поштовий зв'язок, телебачення, інформаційні мережі, зокрема Інтернет, які можуть використовуватися для укладення договорів на відстані [2]. Виходячи з цього, можна стверджувати, що Інтернет-реклама – це один із засобів поширення реклами шляхом дистанційного зв'язку, за допомогою якого суб'єкти господарювання доводять необхідну їм інформацію до споживача.

Проте, у статті 9 Закону України «Про рекламу» визначено, що реклама має бути чітко відокремлена від іншої інформації, незалежно від форм чи способів розповсюдження, таким чином, щоб її можна було ідентифікувати як рекламу [1]. Тобто, у законі вказано, що ідентифікація реклами потрібна, аби споживач мав право відмовитися від неї. Але в Інтернет просторі, на жаль, ми не маємо такої можливості. Реклама в Інтернеті носить надокучливий характер, що постійно «вспливає», підтягується та всіляко заважає сприйняттю необхідної інформації. Ми вважаємо, що саме реклама в мережі Інтернет носить агресивний характер впливу на споживача.

Відповідно до пункту 4 статті 19 Закону України «Про захист прав споживачів»: «агресивною вважається підприємницька практика, яка фактично містить елементи примусу, докучання або неналежного впливу та істотно впливає чи може вплинути на свободу вибору або поведінку споживача стосовно придбання продукції» [2]. З огляду на це, вважаємо, що

нав'язлива Інтернет-реклама містить всі ознаки агресивної підприємницької практики.

Таким чином, у рекламному законодавстві не визначено жодного механізму державного регулювання взаємовідносин учасників рекламної діяльності у мережі Інтернет. Також відсутні правові акти, які б втілювали дію нормативно-правового механізму стосовно Інтернет-реклами. Труднощі регулювання даної сфери з боку держави обумовлені тим, що суб'єкти господарювання не є власниками мережі Інтернет і не в змозі її контролювати. Як наслідок – держава не може здійснювати контроль та притягувати порушників норм права у сфері реклами до відповідальності. Відсутність у Законі України «Про рекламу» статті щодо реклами в мережі Інтернет вказує на те, що потенціал нормативно-правової складової механізму державного регулювання рекламної діяльності в Україні не є використаним повною мірою [3].

Проте Верховною Радою України отримано проект закону України від 08.09.2008 № 3126 «Про Інтернет-рекламу». Цей Закон визначає засади рекламної діяльності в мережі Інтернет на території України, регулює відносини, що виникають у процесі виробництва, розповсюдження та споживання Інтернет-реклами. У даному документі визначення поняття «інтернет-реклама» має таку форму: інтернет-реклама – реклама в мережі Інтернет. Також пропонується розподіл реклами в Інтернет-мережі на два види: банерну й контекстну [4]. Але ж користувачі всесвітньої комп'ютерної мережі стикаються з більш широким спектром рекламних форм, таких як: електронна розсилка, спам, електронні листи, вірусна реклама тощо. Тому, не дивлячись на те, що у даному проекті закону наведено спроби щодо урахування специфіки Інтернет-реклами, можна констатувати той факт, що закон не містить чіткого визначення поняття «Інтернет-реклама».

У травні 2018 року в ЄС набув чинності GDPR закон про конфіденційність даних (Загальний регламент захисту даних), який був розроблений для модернізації законів, що захищають особисту інформацію фізичних осіб, розміщену в мережі Інтернет. Вважаємо за необхідне опрацювати вказаний акт та предмет адаптації вітчизняного рекламного законодавства України в цій сфері, зважаючи на те, що GDPR по суті регламентує використання всіх персональних даних у рекламі в мережі Інтернет. Це включає як особисту інформацію, зібрану за допомогою файлів «cookie» та рекламних повідомлень, так і те, що в тлумаченні ЄС термін «конфіденційна інформація» стосується, в тому числі, расового чи етнічного походження, здоров'я, фінансів, політичних переконань та сексуальних уподобань (на підставі саме такої інформації формуються пропозиції за контекстною Інтернет-рекламою). GDPR вимагає, щоб власники сайтів не збирали, не обробляли та не зберігали таку інформацію без достатніх причин та легального обґрунтування. По суті, вказані заходи надають фізичній особі можливість контролю за тим, хто може використовувати такі дані, забезпечує

прозорість щодо того, які дії провадитимуться з отриманою інформацією, з якою метою. Фактично такі норми на сьогодні повністю відсутні у вітчизняному законодавстві [5].

Отже, в Україні реклама в мережі Інтернет не врегульована на законодавчому рівні. Розглянуті проблеми підтверджують факт необхідності нормативного врегулювання неймовірного засилля реклами в Інтернеті, а також ідентифікації реклами, з метою надання споживачам права відмовитися від небажаних рекламних повідомлень.

Також, вважаємо за доцільне, доповнити Закон України «Про рекламу» статтею 22-1 «Інтернет-реклама» такого змісту: «Для отримання Інтернет-реклами споживач повинен надати обов'язкову згоду у вигляді передачі своїх персональних даних на надсилання (показ) йому рекламної інформації».

Список використаних джерел

1. Про рекламу : Закон України від 03.07.1996 р. № 270/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/270/96-вр#Text>.
2. Про захист прав споживачів : Закон України від 12.05.1991 р. № 1023-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12#Text>.
3. Кир'якова В. В. Нормативно-правовий аспект державного регулювання реклами в Інтернет-середовищі. Державне управління. 2012. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/1_2013/34.pdf.
4. Про інтернет-рекламу : Проект закону від 08.09.2008 р. № 3126. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JF2EU00A.html.
5. Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2016/679 про захист фізичних осіб у зв'язку з опрацюванням персональних даних і про вільний рух таких даних, та про скасування Директиви 95/46/ЄС (Загальний регламент про захист даних) від 27 квітня 2016 року. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU16144>.

Demchyk N., the 1st year student,
 academic Degree “Master“
 the International Trade and Law faculty
 Kyiv National University of Trade and
 Economics
Scientific adviser: Doctor of Sciences
 (Law), associate Professor at the Department
 of International, Civil and Commercial Law
 of KNUTE Honcharenko O.M.

**FEATURES OF FORCE MAJEURE AND HARDSHIP IN CONTEXT
 LEX MERCATORIA
 ОСОБЛИВОСТІ ФОРС-МАЖОРУ ТА УСКЛАДНЕНЬ У КОНТЕКСТІ
 LEX MERCATORIA**

In conditions of globalization, Europeanization, and glocalization, there is a formation of the peculiarities content and instrumental filling the education of entrepreneurs and the establishment of their culture. There is an expansion of understanding for the culture of entrepreneurship through the categories of self-regulation, corporate social responsibility, compliance, fair and honest business, and public-private partnership [1, p. 119]. *Nowadays the issue of force majeure and hardship within lex mercatoria is more relevant than ever. To begin with, clausula pacta sunt servanda is a fundamental principle in international law which means that contracts must be fulfilled. However, in contrast, exist the concept of rebus sic stantibus that allows move away from the provisions of transnational law and contract in the event of radical changes in circumstances. In general definition “clausula”, indicates a variety of special terms and condition [2].*

International commercial agreements pose an increased risk that a change in circumstances will affect the parties' ability to implement the agreement. It is very important to include in international contracts force majeure clauses which contain solutions that not contradict the national law. In both practice and theory, the doctrines of force majeure and hardship are sometimes not properly distinguished. There are many reasons for this confusion, which are to be found at all levels of the analysis of these two doctrines. From a practical perspective, there is a distinction between force majeure and hardship doctrines and force majeure and hardship clauses in a contract. For example, the doctrines of force majeure and hardship are based on different rationales one on impossibility and the other on changed

circumstances and are distinguishable in most cases, while force majeure and hardship clauses in contracts have largely developed in practice to be understood as rather indistinguishable. So, when force majeure and hardship clauses are both provided for in a contract, their relationship and overlap is often unclear because they are so frequently understood to operate in the same way.

Force majeure (“vis major” in Latin) can mean in English as “Act of God”, but literally translates to “superior force”. Force majeure has its origins in Roman law and today occurs in some form in almost all jurisdictions of the world [3]. Force majeure as a basis for release can be found in a similar construction in, for example, standard articles CISG, UPICC, PECL and ICC. In the article, UPICC uses the term “force majeure” as a title, which indicates the broad coverage of this principle and the general understanding of the meaning of this term that exists in international trade. The purpose of the explicit use of force majeure in UPICC was to separate this concept from national legal systems [4].

The force majeure doctrine relates to supervening unforeseen events that make performance impossible. It covers cases of subsequent impossibility, i.e. external supervening events occurring after contract formation, that are beyond the control of the aggrieved party such as fires, floods, droughts, earthquakes, civil riots, terrorist attacks, etc., which render the performance of a party’s contractual obligations not just excessively onerous as in hardship-type situations, but impossible, whether on a temporary or permanent basis.

Hardship is concerned with situations in which the performance of contractual obligations has not become impossible for the aggrieved party. Unlike a party confronted with a force majeure event, that party can still perform, but in doing so it is confronted with fundamental difficulties not anticipated at the time the contract was concluded. The possibility to continue specific performance of the contract despite the excessive impact of the change of circumstances is a characteristic feature of hardship. In the COVID-19 pandemic, this possibility is not given in most of the cases. However, in a number of scenarios, performance of the contract, albeit in a modified form, might still be possible, provided the contract could be adapted to these changed circumstances. In the following sections, we will discuss how various iterations of the hardship doctrine have developed and how they operate in domestic jurisdictions as well as in the transnational context.

Apart from classic situation of force majeure the COVID-19 pandemic there are many examples of changed circumstances in international business life. They

relate to situations where the initial conditions or circumstances contemplated by the parties to a longterm contract change subsequently.

“These changes of circumstances can be of any conceivable character, whether commercial, technical, political, environmental or of any other quality:

- a substantial devaluation of the contract currency or dramatic fall in the price for a sold product;
- the refusal of a central bank to grant a permit for payments in the currency due under a contract
- a regional (such as in South East Asia in 1997) or global financial crisis (such as in 2008/09) causing extreme economic burdens for a party to a contract;
- a long-term gas or Liquefied Natural Gas (LNG) supply contract concluded 25 years ago in which the gas price formula is linked to the oil price index, and the much lower current gas prices on the spot markets make the contract wholly unprofitable for the buyer;
- civil riots, other hostilities or natural catastrophes that prevent the performance of construction works at a site in a distant country (for example for a road or other infrastructure project);
- detection of a large number of submerged explosives which require removal by a specialized firm at the bottom of a harbor which had been heavily bombarded during a war;
- hurricanes or typhoons that destroy off-shore facilities for sub-sea gas or oil exploitation or an off-shore wind-park;
- cancellation of an export license for the export of raw materials which constitutes the subject of a long-term delivery contract;
- extremely high demurrage payments caused by the fact that a ship is detained by state authorities of the country in which the port is located;
- cancellation of an export license by state authorities;
- state embargoes or sanctions that have an impact on the parties’ contractual obligations” [5].

In conclusion, depending on the situation, we will apply a certain clause, because there are many nuances that need to be considered.

References

1. Bakalinska O., Belianevych O., Honcharenko O., Pyvovar Yu. Ukrainian educational policy on the culture of entrepreneurship in globalization, Europeanization, and glocalization. *Masyarakat, Kebudayaan dan Politik*. 2020. Vol. 33. Issue 1. P. 110–121.

2. Sieber-Gasser, Charlotte. "Flexibility in International Economic Law vs. Pacta Sunt Servanda: Maintaining Legitimacy Over Time." *Democracy and Globalization: Legal and Political Analysis on the Eve of the 4th Industrial Revolution*, Charlotte Sieber-Gasser & Alberto Ghibellini (eds.), Springer/Cham (2021). URL:10.1007/978-3-030-69154-7_9 (date: 07.10.2021).

3. ICC FORCE MAJEURE AND HARDSHIP CLAUSES. URL: <https://iccwbo.org/content/uploads/sites/3/2020/03/icc-forcemajeure-hardship-clauses-march2020.pdf> (дата зверення: 08.10.2021).

4. UPICC MODEL CLAUSES. Model Clauses for the Use of the UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts. URL:<https://www.unidroit.org/instruments/commercial-contracts/upicc-model-clauses/>. (дата зверення: 08.10.2021).

5. Berger, Klaus Peter, and Daniel Behn. "Force Majeure and Hardship in the Age of Corona: A Historical and Comparative Study." *McGill J. Disp. Resol.* 6 (2019): 76.

Дем'яненко Е.О., 9м група, 2 курс, ФМПП.

Київський національний торговельно-економічний університет, м. Київ

науковий керівник: Ільченко Г.О.,

к.ю.н., доцент

Київський національний торговельно-економічний університет.

СУЧАСНИЙ СТАН АДАПТАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДО ЗАКОНОДАВСТВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ТА БЕЗПЕЧНОСТІ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ

Зближення національного законодавства України із законодавством Європейського союзу є важливим чинником для євроінтеграції. Із підписанням Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами з іншої сторони, український законодавець вже зробив великий пласт роботи у сфері гармонізації національного законодавства у сферах торгівлі та сталого розвитку, а також підприємництва, електронної комерції, поточних платежів та руху капіталів, конкуренції та державної допомоги, митних питань та сприяння торгівлі, подолання технічних бар'єрів у торгівлі. Україна є одним із головних експортерів харчової продукції до держав-членів ЄС та відповідно зобов'язана дотримуватись норм, правил та принципів, які діють у країнах

Європейського співтовариства. Саме тому тема є актуальною та важливою в умовах сьогодення.

У свою чергу, безпечність та якість харчових продуктів є важливою складовою у сфері торгівлі харчовими продуктами. Основним законодавчим актом Європейського Союзу у сфері якості та безпечності харчових продуктів є Директива 93/43/ЄЕС «Про гігієну харчових продуктів». Текстуально закріплені норми цієї Директиви визначають необхідність застосування правил НАССР (англ. Hazard Analysis and Critical Control Point). НАССР, у свою чергу, це система аналізу ризиків, небезпечних чинників і контролю критичних точок [6, с. 20]. Система НАССР є дослідженою та цілком науково обґрунтованою, що дозволяє забезпечити виробництво безпечної продукції шляхом ідентифікації, контролю та запобіганню небезпечних чинників. У державах-членах Європейського Співтовариства зазначена система та дотримання правил та принципів НАССР є обов'язковим для усіх підприємств харчової промисловості, а у випадку недотримання, суб'єкти господарювання притягуються до юридичної відповідальності [6, с. 22].

Впровадження системи НАССР та менеджмент якості харчової продукції в Україні відіграють важливу роль у сфері експорту та зовнішньої торгівлі харчовими продуктами. Україна, як відзначалося вище, є провідним експортером харчової продукції до держав-членів ЄС, зокрема, відповідно до статистичних даних, вона посідає перше місце по експорту соняшникової олії та входить до ТОП-10 експортерів вершкового масла та морозива.

З огляду на це, був прийнятий Закон України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, ветеринарну медицину та благополуччя тварин» який визначає правові та організаційні засади державного контролю, що здійснюється з метою перевірки дотримання операторами ринку законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, ветеринарну медицину та благополуччя тварин [2].

Відповідний закон майже в корінь змінив систему державного контролю у сфері якості та безпечності харчової продукції, зокрема, відповідно до його положень дозволяється здійснення перевірок операторів ринку без попередження, впроваджується ризик-менеджмент та завчасна оцінка ризиків, закріплюються положення про юридичну відповідальність виробників харчової продукції.

Також, варто згадати і Закон України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів». Саме у цьому законодавчому акті міститься визначення «безпечний харчовий продукт». Відповідно до п. 7 ч. 1 ст. 1 вищезазначеного Закону безпечний харчовий продукт - харчовий продукт, який не справляє шкідливого впливу на здоров'я людини та є придатним для споживання [4]. Проте, як слушно зазначає Гуліч

М., це визначення є неповним та може бути викладено наступним чином: «небезпечним харчовим продуктом можна вважати не тільки той, який містить токсичні речовини хімічного та біологічного походження, а й той, який має низьку біологічну цінність за рахунок вмісту низької квоти есенціальних біологічно активних речовин» [1]. Це визначення, на нашу думку є більш повним та вичерпним.

Також, важливим кроком до виконання положення Угоди про Асоціацію є прийняття у 2018 році Закону України «Про інформацію для споживачів щодо харчових продуктів». Цей Закон є частиною реалізації розділу II «Маркування та інформація про харчові продукти», пункту 3 «Заходи, які застосовуються щодо маркування» Всеохоплюючої стратегії імплементації та передбачає «забезпечення належного рівня захисту здоров'я та інтересів споживачів, їх поінформованості, встановлення засобів гарантування права споживачів на інформацію та процедури надання інформації про харчові продукти» [3].

Головною метою прийняття Закону України «Про інформацію для споживачів щодо харчових продуктів» є те, що споживач буде отримати вичерпну та повну інформацію про склад харчового продукту, який він має намір придбати і на основі цієї інформації робити свідомий вибір. З набранням чинності цього Закону у товаровиробника зникла можливість вводити споживача в оману, приписувати на етикетці харчовим продуктам властивостей, що сприяють запобіганню чи лікуванню певних захворювань.

Слід також звернути увагу на Закон України «Про технічні регламенти та оцінку відповідності». Зокрема, технічний регламент – це нормативно-правовий акт, прийнятий Кабінетом міністрів України, що містить загальнообов'язкові вимоги до характеристик продукції, у нашому випадку – до харчової [5]. Проте, варто зазначити, що багато вимог, які зазначені у технічних регламентах дещо відрізняються від вимог законодавства ЄС. Наприклад, в Україні, є вимога по вмісту кадмія у насінні, щодо ЄС, то така вимога відсутня.

Загалом, станом на сьогодні, більшість технічних регламентів ще не розроблена або деякі з них розроблені частково. Щодо деяких національних стандартів, то вони втратили чинність, а деякі з них носять виключно рекомендаційний характер.

Отже, загалом, національне законодавство України поступово адаптується до законодавства Європейського Союзу у сфері якості та безпечності харчових продуктів. Це є дуже важливим чинником в умовах євроінтеграції, оскільки пріоритетом ЄС є забезпечення населення держав-членів якісними та не шкідливими для здоров'я продуктами харчування. Прийнято багато законів у зазначеній сфері, поступово розробляються технічні регламенти. Також проведена певна робота у сфері нагляду. Накази Міністерства охорони здоров'я № 696, № 368 та № 548, на які спирається Держпродспоживслужба у своїй діяльності цілком гармонізовані з вимогами

ЄС і повністю копіюють Регламенти ЄС № 609, № 1881, № 2073. Правила та принципи НАССР стали обов'язковими для суб'єктів господарювання, які займаються виробництвом харчової продукції на всіх рівнях.

Список використаних джерел:

1. Гуліч М. Безпека продуктів харчування, як частина продовольчої безпеки України. *Вісник Національної академії медичних наук України*. 2020. URL: <http://amnu.gov.ua/bezpeka-produktiv-harchuvannya-yak-chastyna-prodovolchoyi-bezpeky-ukrayiny/>
2. Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, ветеринарну медицину та благополуччя тварин : Закон України від 04.04.2018 р. № 2042-VIII. Дата оновлення: 21.03.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2042-19#Text>
3. Про інформацію для споживачів щодо харчових продуктів : Закон України від 06.12.2018 р. № 2639-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2639-19#Text>
4. Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів : Закон України від 23.12.1997 р. № 71/97-ВР Дата оновлення: 21.03.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/771/97-%D0%B2%D1%80#Text>
5. Про технічні регламенти та оцінку відповідності : Закон України від 15.01.2015 р. № 124-VIII Дата оновлення: 03.07.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/124-19#Text>
6. Сирохман І. В., Завгородня М. В. Товарознавство харчових продуктів функціонального призначення: навч.-метод. посіб. Київ : ЛКА, 2009. 544 с.

Дзюбенко С.Д., 11 група, 4 курс ФМТП.
Київський національний
торговельно-економічний університет,
м. Київ

науковий керівник: Нескороджена Л.Л.,
к.ю.н., доцент Київський національний
торговельно-економічний університет.

ВИКЛЮЧЕННЯ УЧАСНИКА ЗІ СКЛАДУ ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ

На сьогодні актуальною проблемою залишається питання виключення учасника з господарського товариства, зокрема із товариства з обмеженою відповідальністю (далі - ТОВ). Необхідність виключення учасника з ТОВ може бути обумовлена рядом причин. Так, на практиці трапляються випадки невиконання або неналежного виконання учасником своїх обов'язків, блокування прийняття важливих для товариства рішень або перешкоджання своїми діями досягненню стратегічних цілей товариства.

Відомо, що до червня 2018 року Цивільний кодекс України [7], Господарський кодекс України [1] та Закон України «Про господарські товариства» [4] містили норми, відповідно до яких загальні збори учасників господарського товариства наділялися правом виключати недобросовісних учасників зі складу останнього. У статті 64 Закону України «Про господарські товариства» [4] чітко і досить широко регламентувалися підстави і спосіб виключення учасника з ТОВ. Проте, 06 лютого 2018 року було прийнято Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» [5], який набув чинності 07 червня 2018 року. Даним Законом не передбачено права загальних зборів щодо виключення учасника за перешкоджання діяльності товариства. Натомість зазначено лише дві підстави для виключення учасника зі складу товариства: невнесення вкладу при первинному формуванні статутного капіталу товариства [5, ст. 15] і неподання правонаступником заяви про вступ до товариства [5, ст. 23].

На нашу думку, норма щодо виключення учасника з ТОВ, що була сформульована у старому законодавстві, справді надавала змогу позбутися недобросовісного учасника товариства досить простим шляхом. Проте, з іншої сторони, регламентований законодавцем алгоритм виключення часто слугував для зловживання у разі потреби позбутися «незручних» учасників ТОВ. Про це свідчить й широка судова практика. Одним з судових рішень, що підтверджує даний факт є, наприклад, постанова Верховного Суду у справі № 926/3973/17 [3]. Суд дійшов висновку щодо необґрунтованості рішення загальних зборів про виключення учасника з господарського

товариства. Так, у рішенні мають бути обґрунтовані причини такого виключення і зазначено, які саме факти невиконання статутних обов'язків стали підставою для виключення учасника з товариства, в чому полягає систематичність невиконання учасником його обов'язків, якими саме діями чи бездіяльністю учасник перешкоджає досягненню цілей товариства. У даній справі суд вбачає порушення корпоративних прав позивача через незаконне виключення його зі складу учасників товариства. Таким чином, хоча існуюча норма викликала багато протиріч через можливість її недобросовісного застосування, сьогодні її скасування створює ряд незручностей для товариства. Тому пропонуємо розглянути можливі способи вирішення існуючої проблеми, враховуючи інтереси як товариства, так і самого учасника у разі спроб його неправомірного виключення.

Вважаємо, ефективним способом вирішення питання виключення учасника з ТОВ може бути регламентація даної процедури безпосередньо в установчому документі товариства. Раніше така можливість передбачалася Цивільним кодексом України, проте згодом була виключена. Так, у статуті можна передбачити підстави для виключення учасника. При цьому, на нашу думку, важливо ввести одностайне голосування як з питання внесення таких підстав у статут, так, зокрема, і з питання прийняття рішення про виключення. Це зменшить ймовірність оскаржень відповідних положень статуту і рішень про виключення, оскільки затверджуючи названі підстави, або вже згодом вступаючи у товариство, учасник знатиме на які умови участі у ТОВ він погоджується і що відповідні санкції можуть бути застосовані й проти нього. Варто зазначити, що у початковому проекті Закону України “Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю” містилися норма, відповідно до якої статут товариства міг передбачати підстави для виключення учасника за рішенням загальних зборів, а також заборону на таке виключення [6, ст. 24].

Якщо розглядати виключення учасника з товариства у судовому порядку, то у згаданому нами проекті Закону передбачалася можливість звернення учасників товариства до суду з вимогою про виключення учасника в судовому порядку. Проте за чинним законом суд не наділений такими повноваженнями. Дане положення підтверджується й рішеннями судів. Так, відповідно до постанови Верховного Суду у справі № 905/859/19 [2], виключення учасника з товариства належить до компетенції зборів товариства з обмеженою відповідальністю. Виключна компетенція полягає в тому, що лише єдиний орган (збори учасників товариства) може вирішувати питання про виключення учасника з товариства по суті. Це питання не може бути передане на вирішення виконавчому органу або суду. Рішення про виключення учасника з товариства з обмеженою відповідальністю приймається товариством в особі вищого органу - загальних зборів учасників, а не учасниками як такими чи судом. При

цьому суд наділений повноваженнями лише щодо перевірки обґрунтованості та законності прийняття рішення про виключення учасника у разі подання останнім позову про визнання такого рішення недійсним. Таким чином, сьогодні неможливо виключити учасника з товариства у судовому порядку.

На нашу думку, наразі чи не єдиним дієвим способом вирішення багатьох питань, що виникають при функціонуванні господарського товариства, є укладення корпоративного договору. Поняття і зміст корпоративного договору розкривається безпосередньо в Законі України “Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю” [5]. Корпоративним договором можна заздалегідь передбачити проблемні питання і способи їх вирішення, а тому він може бути зручним інструментом корпоративного управління. За допомогою такого договору можна владнати й питання щодо виключення учасника з товариства. Звісно, способи “виключення” учасника, що можна визначити у корпоративному договорі, не тотожні поняттю виключення учасника з товариства в розумінні закону. Договором, зокрема, можна передбачити випадки, в яких учасник товариства зобов'язаний продати свою частку, та порядок їх реалізації. Також можна зобов'язати учасників товариства узгоджувати певні дії, пов'язані з управлінням товариством, зобов'язати до систематичної участі у загальних зборах, запровадивши відповідні санкції у разі ухилення від обов'язків. Загалом, корпоративний договір надає можливість визначити досить широкий спектр підстав для виключення недобросовісного учасника з товариства.

Таким чином, законодавство про товариства з обмеженою відповідальністю містить ряд недоліків та недопрацювань з боку законодавця. Безпосередньо це стосується й процедури виключення учасника зі складу товариства. Очевидно, що для нормальної діяльності ТОВ одного статуту недостатньо і важливим інструментом виступає корпоративний договір, який здатен забезпечити належне ухвалення важливих рішень для товариства, ефективну діяльність його учасників і утримання їх від дій, що можуть зашкодити товариству, а найголовніше - встановити відповідальність та санкції за порушення закріплених обов'язків аж до виключення учасника товариства з його складу.

Список використаних джерел

1. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>. Дата звернення 30 вересня 2021.
2. Постанова Верховного Суду від 16 січня 2020 у справі № 905/859/19 // Єдиний державний реєстр судових рішень // URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/86961698>. Дата звернення 01 жовтня 2021.

3. Постанова Верховного Суду від 25 червня 2019 у справі № 926/3973/17 // Єдиний державний реєстр судових рішень // URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/82711164>. Дата звернення 01 жовтня 2021.

4. Про господарські товариства : Закон України від 19 вересня 1991 р. № 1576-ХІІ. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-12#Text>. Дата звернення 30 вересня 2021.

5. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю : Закон України від 06 лютого 2018 р. № 2275-VIII. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19>. Дата звернення 01 жовтня 2021.

6. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю : проект Закону України від 13 травня 2016 р. № 4466. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=4666&skl=9. Дата звернення 01 жовтня 2021.

7. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>. Дата звернення 30 вересня 2021.

Журавель О. О., студентка, 1 курс, група 10, ОС «магістр»
Київський національний торговельно-економічний університет, м. Київ
Науковий керівник: д. ю. н., доцент, професор кафедри міжнародного, цивільного та комерційного права КНТЕУ Гончаренко О. М.

ДОБРОСОВІСНІСТЬ ЯК ОСНОВОПОЛОЖНИЙ ПРИНЦИП LEX MERCATORIA

Принцип добросовісності відіграє провідну роль під час правового регулювання суспільних відносин у всіх сферах життя і посідає ключове місце не тільки в праві Європейського Союзу, а й у правових системах майже усіх держав.

Категорія добросовісність (bonafides) трактується як «добра віра» і зародилася ще у праві Стародавнього Риму. У середньовічний період (VI–XVI ст.) принципу добросовісності були притаманні декілька основних тенденцій. Перш за все варто відзначити сильний вплив римського права на

зміст цього принципу. Саме на його основі відбувався подальший розвиток принципу добросовісності, значний внесок у цей процес зробили вчені-філософи і юристи. Не менший вплив мало канонічне і торгове право, завдяки чому укладення договорів «доброї совісті» стало звичаєм договірної практики в державах і на міжнародному рівні [1, с. 29]. Але якщо у середньовіччі принцип добросовісності був неписаним правилом *lex mercatoria*, то пізніше відбулася його «націоналізація», що допомогло закріпити вищезгаданий принцип у внутрішньому законодавстві держав. Проте, існують і міжнародні договори, які підкреслюють тотожність принципу добросовісності з розумними комерційними стандартами чесного ведення справ. Наприклад, до елементів принципу добросовісності відповідно до Віденської конвенції ООН про договори міжнародної купівлі-продажу товарів 1980 року відносять надання партнеру достовірних відомостей про себе та про юридичну особу, від імені та в інтересах якої виступає представник; надання достовірної інформації про товар, що є предметом угоди; поставка товару, вільного від будь-яких прав і вимог третіх осіб, зокрема пов'язаних із промисловою або іншою інтелектуальною власністю; здійснення своїх прав без порушення охоронюваних законом інтересів інших осіб; дотримання правил ділової етики; вживання необхідних заходів для належного виконання договірних умов тощо [2].

У сфері міжнародного приватного права нормативний зміст принципу добросовісності розкривається у підготовленому під егідою ЄС документі «Принципи, дефініції і модельні правила Європейського приватного права»

2008 року і, в одному із головних складових транснаціонального торгового права, Принципах міжнародних комерційних договорів УНІДРУА 2016 року. У статті 1.7 Принципів міжнародних комерційних договорів УНІДРУА (далі - Принципи) «Добросовісність і чесне ведення справ» стверджується, що кожна сторона зобов'язана діяти у відповідності до принципу добросовісності та чесно вести справи в міжнародній торгівлі. Сторони не вправі виключити чи обмежити такий обов'язок [3, с. 45].

Зазначені Принципи не є імперативними нормами, але широке їх використання у міжнародній практиці засвідчує важливість та значимість. Розглянемо практику застосування ст. 1.7 Принципів судами та арбітражами окремих іноземних юрисдикцій. Враховуючи генезу розвитку арбітражу, можна дійти висновку, що саме завдяки наявності широкого обсягу якісних і кількісних можливостей саморегулювання МКА здатний ефективно реагувати на виклики сьогодення [4, с. 10]. Наприклад, в одній зі справ між компанією А і групою компаній В був укладений договір про співпрацю, за умовами якого компанія А була зобов'язана визначити на ринку потенційних дистриб'юторів та покупців продукції для компаній В. Компанії В зобов'язувались укласти угоди з клієнтами, визначеними компанією А, і оплатити їй комісійну винагороду. Позивач (компанія А) стверджував, що налагодив численні професійні контакти, але компанії В не уклали жодного

контракту з пропонованими їм клієнтами. Згодом компанії В вирішили створити дочірнє підприємство на території позивача. В результаті послуги компанії А стали непотрібні, тому договір про співпрацю, який укладався на 3 роки, був розірваний сторонами через 2 роки.

За результатами розгляду справи арбітр постановив, що позивач має право на отримання комісійної винагороди і компенсацію збитків. Арбітр зазначив, що законодавство Нідерландів вимагає, щоб виконання договірних зобов'язань базувалося на принципах добросовісності та справедливості. Він також додав, що ці принципи не лише закріплені законодавством Нідерландів, але й мають міжнародний вимір, що підтверджено Принципами УНІДРУА та *lex mercatoria*. На думку арбітра, відповідач повинен був добросовісно використовувати ділові можливості, надані йому позивачем, та відігравати активну роль в укладанні контрактів. Уникаючи добросовісних переговорів з багатьма клієнтами, визначеними позивачем, відповідачі порушили свої договірні зобов'язання та позбавили позивача комісійної винагороди, якої він мав право очікувати.

У іншій справі позивач - французька компанія та відповідач - японська компанія уклали ліцензійну угоду, згідно з якою позивач отримав ексклюзивну ліцензію на виробництво, продаж та розповсюдження продукції відповідача в Європі. Згодом відповідач уклав угоду з американською компанією про надання їй ексклюзивної ліцензії на ринок Північної Америки та невиключної ліцензії для інших країн. За твердженням позивача, відповідач, не виключаючи чітко країни Європи з-поміж інших країн, на територію яких поширюється невиключна ліцензія, порушив угоду з позивачем. Арбітраж прийняв рішення на користь позивача. Такий висновок він зробив на основі ретельного тлумачення відповідних ліцензійних угод і застосовуючи ст. 4.1, 4.3 та 4.4 Принципів УНІДРУА, на які посилались обидві сторони у своїх виступах. Арбітражний суд також застосував ст. 1.7 Принципів УНІДРУА і викладений у ній загальний принцип добросовісності та чесності у міжнародній торгівлі, зазначивши, що цьому принципу суперечило б непряме виконання того, що прямо заборонено договором. Вимога добросовісної поведінки забороняє здійснювати продаж особі, яка, як відомо чи має бути відомо, має намір здійснювати перепродаж на території іншого ліцензіата [5].

Також, доволі яскравим прикладом є справа «Norsolorv. Rabalk» між турецькою та французькою компанією, де суд посилався на принцип добросовісності як основний при укладанні виконанні договору, що сприяє «оптимізації» (відродженню) міжнародного *lex mercatoria* [6].

Таким чином, можна стверджувати, що принцип добросовісності є основоположним не тільки у національному праві країн, а й у міжнародних публічно-приватних відносинах. Окрім загальної ст. 1.7 Принципів УНІДРУА, положення про принцип добросовісності безпосередньо містяться у статтях 1.8 «Несумісна поведінка», 2.1.15 «Недобросовісні переговори», 4.8

«Заповнення пропущених умов», 5.1.2 «Зобов'язання, що мають на увазі», 6.2.3 «Наслідки ускладнень». Вони встановлюють прямо чи опосередковано в застосування принципу добросовісності і чесної ділової практики в окремих правовідносинах і є однією із ключових засад права міжнародних комерційних договорів та транснаціонального торгового права *lex mercatoria*.

Список використаних джерел

1. Назарова І. В. Принцип добросовісності в праві : дис. канд. юрид. наук: 12.00.01. Київ, 2020. 245 с.
2. Віденська конвенція про договори міжнародної купівлі-продажу товарів від 11 квітня 1980 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_003#Text (дата звернення: 08.10.2021).
3. Коломацька С.П. Транснаціональне торгове право: навч.-метод. посіб. / С.П.Коломацька. – К.:Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. 204 с.
4. Гончаренко О. Міжнародний комерційний арбітраж як саморегульована інституція. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. 2021. № 1. С. 4-13.
5. Принципи міжнародних комерційних договорів УНІДРУА: практика застосування окремих положень. URL:<https://yur-gazeta.com/publications/practice/mizhnarodne-pravo-investiciyi/principi-mizhnarodnih-komerciynih-dogovoriv-unidrua--praktika-zastosuvannya-okremih-polozhen.html> (дата звернення: 09.10.2021).
6. France / 09 October 1984 / France, Cour de cassation / Société Pabalk Ticaret Limited. URL:https://newyorkconvention1958.org/index.php?lvl=notice_display&id=118&opac_view=6 (дата звернення: 09.10.2021).

Іржова М.А., 9 група, 2м курс, ФМТП
Київський національний торговельно-
економічний університет, м. Київ
науковий керівник: Ільченко Г.О.
к.ю.н., доцент Київський національний
торговельно-економічний університет

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ СПАДКУВАННЯ КОРПОРАТИВНИХ ПРАВ

Підписавши у 2014 році Угоду про асоціацію з Євросоюзом, Україна стала на шлях запровадження європейської демократії та гармонізації законодавства із законодавством ЄС. Однак слід зазначити, що українське законодавство хоча й реформується, проте має зазнати ще чимало змін аби наблизитися до європейських стандартів.

В Україні захист права власності, гарантія його непорушності закріплена на рівні Конституції України, як Основного закону незалежної

держави, норми якої мають пряму дію. В той же час спори про порушення права власності є одними із найпоширеніших, які виникають у спадкових відносинах.

Відповідно до Цивільного кодексу України під поняттям «спадкування» розуміється перехід прав та обов'язків (спадщина) від померлої фізичної особи (спадкодавця) до інших осіб (спадкоємців) [6]. Водночас поняття «корпоративні права» закріплене у ч.1 ст.167 Господарського кодексу України і визначене як право особи, частка якої визначається в статутному фонді (майні) господарської організації, що включають правомочності на участь цієї особи в управлінні господарською організацією, отримання певної частки прибутку (дивідендів) такої організації та активів у разі ліквідації останньої відповідно до закону, а також інші правомочності, передбачені законом та статутними документами [1].

Наразі існують певні проблемні аспекти спадкування корпоративних прав, адже на момент визначення хто є спадкоємцем, управління товариством здійснюється не в повній мірі, а даний процес може тривати досить довго, що може призвести до знецінення корпоративних прав.

У випадку, якщо спадкоємець невідомий або для вступу у спадщину йому необхідно певний час (у випадку постійного проживання в іншій державі) виконавець заповіту може здійснити ефективний захист спадкової маси. Особливо актуальним, на мій погляд, такий захист є саме у сфері особистих майнових прав, відносин корпоративного управління тощо.

Курашова І.М. зазначає, що найбільш спірними є питання, які пов'язані із спадкуванням частки, а саме: 1) під час спадкування спадкоємець отримує лише право на частку, а не право участі в його управлінні; 2) спадкоємець отримує не лише право, а й автоматично вступає до складу учасників ТОВ, якщо інше не зазначено у його статуті [2, с.120].

Згідно зі ст. 1219 Цивільного кодексу України до складу спадщини не входять права та обов'язки, нерозривно пов'язані з особою спадкодавця (особисті немайнові права спадкодавця), як, наприклад, право участі в товариствах і членство в об'єднаннях громадян, якщо інше не встановлено законом або їхніми установчими документами [6]. Отже, беручи до уваги цей аспект, важливо зазначити, що самі корпоративні права не виступають самостійним об'єктом спадкування.

Постає питання щодо об'єкту спадкування: спадкувати можна частку у статутному капіталі чи право на участь? На практиці досить часто виникають колізії щодо врегулювання даного питання. Адже одні норми законодавства не передбачають спадкування права на участь, адже тлумачать його як особисте немайнове право, яке згідно зі ст. 1219 Цивільного кодексу України, не передається у спадок, інші норми безпосередньо не регулюють дане питання і тому виникають певні колізії при вирішенні спорів, що виникають при спадкуванні корпоративних прав.

Законодавство зазнало значних змін, пов'язаних з прийняттям в 2018 році Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» [3]. До прийняття даного Закону при спадкуванні частки в товаристві з обмеженою відповідальністю застосовувалася ст. 1219 Цивільного кодексу, відповідно до якої до складу спадщини не входить право на участь у товариствах та право членства в об'єднаннях громадян, якщо інше не встановлено законом або їхніми установчими документами.

А наразі з прийняттям даного Закону слід керуватися ст. 23 де зазначено, що в разі смерті або припинення учасника товариства його частка переходить до його спадкоємця чи правонаступника без згоди учасників товариства[3].

Аналіз законодавства дозволяє зробити висновок, що Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» закріплює можливість переходу частки та права на участь у товаристві до спадкоємця учасника товариства, оскільки ст. 23 Закону передбачає саме право спадкоємців на вступ до товариства у якості його учасників. При цьому згода інших учасників ТОВ на це не потрібна, а державна реєстрація спадкоємців як нових його учасників можлива навіть без відома інших учасників товариства (відповідно до п. 3 ч. 5 ст. 17 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань»[4], якщо інше не передбачено статутом ТОВ). Такі норми не суперечать ч. 1 ст. 1219 ЦК України щодо того, що право на участь у товариствах не входить до складу спадщини, оскільки вона містить виключення: якщо інше не встановлено законом або установчими документами товариства. Законом України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» в 2018 р. було встановлено інше — фактично дозволено спадкувати в т. ч. й право на участь у ТОВ.

Однак попри вказані норми закону, в судовій практиці трапляються досить суперечливі рішення. Суди тлумачать дані норми на власний розсуд та продовжують вважати, що право на участь у ТОВ не спадкується. Прикладом може слугувати постанова Апеляційного суду Запорізької області у складі колегії суддів судової палати з розгляду цивільних справ від 16 квітня 2019 р. у справі №311/370/18. Суд постановив, що згідно з ч. 1 ст. 23 Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» передбачено перехід частки в разі смерті або припинення учасника товариства до його спадкоємця чи правонаступника без згоди учасників товариства. При цьому, на думку суду, відповідна норма не передбачає переходу до спадкоємця корпоративних прав на участь у товаристві [5].

Отже, спадкування корпоративних прав є доволі складним питанням, оскільки існує як певна неоднозначність у законодавчому врегулюванні, так і пов'язана з цим суперечливість судової практики.

Слід зазначити, що вітчизняне законодавство останнім часом зазнає суттєвих змін, що в свою чергу веде до економічних перетворень та демонструє демократичний розвиток нашої держави й намагання ще більше наблизитися до світових стандартів.

Проаналізувавши законодавство, що регулює питання спадкування корпоративних прав, можна зробити висновок, що європейський вектор розвитку України є безумовним, а одним із пріоритетних напрямків вдосконалення законодавства є його гармонізація та приведення до міжнародних стандартів, визначених у міжнародних-правових актах, та унеможливлення виникнення колізій при вирішенні судових спорів.

Список використаних джерел

1. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003. № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення: 04.06.2021).

2. Курашова І. М. Дискусійні питання спадкування частки у статутному капіталі ТОВ (порівняльно-правовий аналіз). Право та інноваційне суспільство. Київ. 2018. С.120-123. URL: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/pric-2018-2-9>

3. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю: Закон України від 06.02.2018. № 2275-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19#Text> (дата звернення: 04.06.2021).

4. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань: Закон України від 15.05.2003. № 755-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text> (дата звернення: 04.06.2021).

5. Постанова Апеляційного суду Запорізької області у складі колегії суддів судової палати з розгляду цивільних справ від 16 квітня 2019 р. у справі №311/370/18. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/81321094> (дата звернення: 04.06.2021).

6. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 04.06.2021).

*Корольова А.А., 9м група., 2 курс
ФМПП.*

Київський національний
торговельно-економічний університет,
м. Київ

науковий керівник: Ільченко Г.О.,
к.ю.н., доцент

Київський національний торговельно-
економічний університет

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗІРВАННЯ ШЛЮБУ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ ТА ЄС

В сучасному розвитку України один зі напрямків реалізації національних та державних інтересів суспільства є інтеграція до Європейського Союзу. Саме тому процеси адаптації українського законодавства до законодавства ЄС відбуваються в усіх сферах суспільного життя і сімейне законодавство не є винятком.

У країнах ЄС та в Україні інститут сім'ї посідає виняткове місце, оскільки сім'я є важливим елементом держави, який формує саму державу. Від благополуччя кожної сім'ї залежить існування й добробут держави. Однак, за певних обставин члени сім'ї вирішують припинити шлюбні відносини, а регулювання такого питання належить до повноважень держави. З огляду на сучасні тенденції глобалізації життєвих процесів, збільшується кількість розірваних шлюбів, а норми сімейного законодавства потребують оновлення та удосконалення.

Як слушно, зазначає Дякович М. оскільки шлюб має на меті утворення сім'ї, народження та виховання дітей, питання укладення і розірвання шлюбу, визнання його недійсним не можуть вважатися особистою справою лише подружжя. Правовідносини, які виникають внаслідок розірвання шлюбу, визнання його недійсним зачіпають інтереси також суспільства в цілому і малолітніх та неповнолітніх дітей зокрема [1, с. 126].

Ми повністю погоджуємось із наведеною вище позицією та хочемо підкреслити, що внаслідок розірвання шлюбу перетинаються як публічні інтереси держави та суспільства, так і приватні інтереси подружжя. Тож, саме держава через законодавчу гілку влади має регулювати відносини, які виникають під час укладання шлюбу, сімейні відносини та відносини, які виникають внаслідок розірвання шлюбу.

Також Дякович М. наголошує на тому, що нагальною світовою тенденцією на сьогодні є лібералізація законодавства сучасних держав, що регулює розірвання шлюбу. У деяких західноєвропейських країнах, де переважає католицизм, розірвання шлюбу законодавчо було дозволено лише

не так давно. Як-от, в Італії – у 1970 р.; в Іспанії – у 1981 р., в Ірландії – у 1996 році. У таких країнах, як Англія, Бельгія Болгарія, Литва, Латвія, Польща, Франція, Китай, Японія в основі розірвання шлюбу лежить принцип винної поведінки. І навпаки, в Угорщині, Греції, Норвегії, Чехії вважається, що розлучення – це констатація краху сім'ї, а в Австрії, Німеччині – це домовленість [1, с. 126].

Натомість вважаємо важливим зазначити, що незважаючи на ту обставину, що чинний Сімейний кодекс України від 2002 року більшою частиною базується на Законі про сім'ю, опіку, шлюб і акти громадянського стану УСРР 1926, містить Главу 11 «Припинення шлюбу», у якій передбачено право подружжя на розірвання шлюбу.

Питання розірвання шлюбу в Німеччині регулюється ст. 1313 розділом 7 книги четвертої «Сімейне право» Німецького цивільного уложення. Шлюб може бути скасований лише за рішенням суду за заявою. Шлюб розривається, коли рішення стає остаточним. Умови, за яких можна вимагати скасування, є результатом наведених нижче правил [2].

Так, ст. ст. 71–77 ЦК Латвії визначені вичерпні підстави розірвання шлюбу. Звернутися із заявою про розірвання шлюбу може як один з подружжя, так і спільно. Один із подружжя може вимагати розірвання шлюбу:

- якщо другий з подружжя загрожує його життю або здоров'ю;
- якщо подружжя проживають роздільно більше трьох років;
- якщо другий з подружжя залишає сім'ю (дім) і його відсутність триває не менше одного року;
- у випадку захворювання другим з подружжя після укладення шлюбу тривалою невиліковною психічною хворобою або такою ж заразною хворобою;
- у випадку вчинення другим з подружжя злочинного діяння, що порочить честь, або ж ведення ним такого недостойного або аморального способу життя, що унеможливує подальше продовження спільного подружнього життя [3, с. 8-9].

У Франції встановлено судовий порядок розірвання шлюбу. Підставами для розірвання шлюбу визначено: винна поведінка подружжя, взаємна згода подружжя і фактичне припинення спільного подружнього життя [4, с. 110].

У Литовській республіці особливістю правових наслідків у розірвання шлюбу з вини одного з подружжя суд під час розгляду справи розглядає настання таких юридичних фактів. По-перше, якщо шлюб був розірваний з вини одного з подружжя, то чоловік, винний в розірванні шлюбу, втрачає ті права, які законом або шлюбним договором даються розлученій особі, включаючи право на утримання. По-друге, один із подружжя має право вимагати від винного в розірванні шлюбу відшкодувати йому майновий збиток, пов'язаний з розірванням шлюбу, а також і немайнову шкоду,

заподіяну через розірвання шлюбу. Це положення не застосовується, якщо шлюб розірвано з вини обох подружжя, згідно до ст. 3.70 третьої книги Цивільного кодексу Литви [5].

Проаналізувавши законодавства України та країн ЄС, можемо зробити висновок, про те що у переважній більшості законодавець передбачає право подружжя звернутись до суду для розірвання шлюбу. Втім, існує така можливість, наприклад в Україні, звернутись до органів РАЦС, які за певних умов можуть розірвати шлюб.

Ми вбачаємо у цій процедурі прогалину, яку необхідно законодавчо врегулювати. З огляду на те, що сім'я, як елемент суспільства та невіддільна частина держави, являє особою цінність для самої держави. Збереження сім'ї має бути один з основних напрямів участі держави у сім'ї.

Зробивши дослідження норм сімейного законодавства та цивільно-процесуального законодавства України, можемо дійти висновку, що наявна необхідність у врегулюванні медіаційної процедури, зокрема, під час розірвання шлюбу. Функціями медіатора можна наділити як безпосередньо суддю, у випадку якщо обраний судовий спосіб розірвання шлюбу, так і працівника РАЦС, якщо подружжя обрали адміністративний спосіб розірвання шлюбу.

На нашу думку, саме завдяки створенню та функціонуванню такого інституту як медіація, держава збереже значну кількість сімей, оскільки медіатор зможе захистити інтереси подружжя, їх малолітніх і неповнолітніх дітей з урахуванням особливостей як певної ситуації, так і норм законодавства.

Список використаних джерел:

1. Дякович М. М. Припинення шлюбу внаслідок його розірвання за сімейним правом України. *Часопис Київського університету права*. 2019. С. 125-131.
2. Bürgerliches Gesetzbuch Deutschlands. URL: http://www.gesetze-im-internet.de/bgb/_1313.html (дата звернення: 06.10.2021 р.)
3. Гражданский кодекс Латвийской Республики от 28.01.1937 (в ред. 2006 г.). Ч. 1. Семейное права. Обзор законодательства государств – членов Содружества Независимых Государств и стран Балтии в сфере актов гражданского состояния. Москва. 2008. 249 с.
4. Гражданский кодекс Франции (Кодекс Наполеона) : Code civil des Francais (Code Napoleon). пер. с фр. Захватаева В. Н.. Москва : Инфотропик Медиа, 2012. 624 с.
5. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. URL: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.8A39C83848CB/asr> (дата звернення: 06.10.2021 р.)

Корольова О.А., 11 група, 4 курс ФМТП
Київський національний
торговельно-економічний університет,
м. Київ
науковий керівник: Тищенко Ю.В.,
к.ю.н., доцент
Київський національний
торговельно-економічний університет.

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВА ОХОРОНА АВТОРСЬКИХ ТА СУМІЖНИХ ПРАВ У МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

З розвитком інформаційних технологій відбувається і розвиток глобальної мережі Інтернет, що є закономірним процесом. Саме Інтернет, є одним з головних елементів системи поширення інформації, забезпечує доступ мережі в будь-яку точку світу за декілька секунд. Глобальний розвиток мережі дозволяє зосереджувати в Інтернеті колосальний обсяг різноманітної інформації: текстової, розважальної, аудіо, відео тощо.

Відповідно виникає проблема поширення та захисту інформації, адже простежити її подальше використання майже неможливо – у багатьох випадках цей же матеріал буде використовуватись в подальшому без вказівок імені автора або в спотвореному варіанті. Тому необхідно звернути увагу на міжнародний захист авторських прав в інформаційній мережі Інтернет.

Основи охорони авторських та суміжних прав встановлює Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів 1886 року (набрання чинності для України міжнародного договору, відбулось 25 жовтня 1995 року) [1]. Прямих норм, які регулюють відносини з охорони авторських прав в мережі, Бернська конвенція не містить, також не встановлює окремих Інтернет прав. У той же час використання об'єктів інтелектуальної власності в Інтернеті реалізуються в сучасному суспільстві частіше в цифровому просторі, що не суперечить положенням і принципам названої Конвенції. Положення ст. 11ter Конвенції прямо говорить про виключне право автора літературного твору на повідомлення до загального відома будь-якими засобами читання своїх творів, що в якійсь мірі може бути виражено завдяки читанню через Інтернет (розміщення в Мережі аудіо- або відео-файлів з читанням літературного твору).

Проте серед міжнародних шаблонів правової охорони інтелектуальної власності виняткову роль грає Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (далі – Угода). Угодою встановлено норми, узгоджені країнами-членами СОТ, як мінімальні вимоги до правової охорони інтелектуальної власності. Всі країни-члени СОТ (Україна ратифікувала Угоду в рамках приєднання до Світової організації торгівлі), а так само ті

країни, які бажали б стати її членами в майбутньому, їм необхідно дотримуватися цих норм [2, с.73].

Відповідно до Угоди країни-члени СОТ зобов'язані забезпечити умови для здійснення цивільно-правових, кримінально-правових і адміністративних методів захисту прав на інтелектуальну власність, а також для відповідних заходів на митному контролі. Також країни-члени СОТ повинні забезпечити умови для того, щоб власники прав на інтелектуальну власність отримували «адекватну компенсацію» за збитки, завдані порушенням їх прав. Крім того, країни-члени СОТ повинні забезпечити умови для оперативного реагування на правопорушення, включаючи прийняття без попереднього повідомлення правопорушника таких превентивних заходів, як арешт (конфіскація) незаконно вироблених товарів або засобів виробництва, які використовуються в процесі виготовлення товарів.

Що стосується переміщення конкретних екземплярів об'єктів авторських і суміжних прав через митні кордони держав, то конкретні заходи все ж розроблялися на загальноєвропейському рівні з метою заборони імпорту і експорту контрафактних і піратських товарів. При цьому, особливий інтерес представляють спільні зусилля окремих держав з боротьби з контрафактною продукцією в розвиток і доповнення положень Угоди, що призвело до розробки Угоди з боротьби з контрафактною продукцією (далі – Угода АСТА), метою якого було регулювання відносин з охорони інтелектуальної власності в мету недопущення розповсюдження контрафактної продукції.

Історично Угода АСТА розроблялась з 2008 року. Вона є прямим доповненням до раніше прийнятої Угоди. Специфікою Угоди АСТА в цьому тандемі двох дуже схожих документів є ретельне опрацювання протидії саме цифровому піратству і захист прав інтелектуальної власності в контексті можливих порушень в мережі Інтернет. Розроблений проєкт Угоди АСТА передбачав посилення контролю з боку провайдерів, обов'язкове ведення логфайлів, що містять всю хронологію дій користувача сайту, і створення технічної системи для безумовної ідентифікації будь-якого абонента, що фактично дозволяє повністю подолати анонімність користувачів. Також Угода АСТА передбачала право вибірково оглядати вміст електронних носіїв будь-яких громадян при перетині національних кордонів з будь-якою країною – учасницею Угоди АСТА [3]. Проте, через такі жорсткі норми Угода АСТА отримала колосальний спротив з боку суспільства з огляду на протиріччя як європейським, так і світовим загальноприйнятим нормам про недоторканість приватного життя. Внаслідок чого, незважаючи на підписання Угоди багатьма країнами, ратифікувала її тільки держава-депозитарій, тобто Японія.

Отже, незважаючи на спроби світового співтовариства створити належну систему для захисту авторських та суміжних прав в мережі Інтернет, досі не знайдений необхідний баланс між ефективним механізмом захисту

прав інтелектуальної власності та недоторканістю приватного життя особи. Очевидно, що в такій формації як зараз, зокрема, громадяни ЄС, Угоду не підтримають і продовжать створювати численні петиції про зазіхання на недоторканість приватного життя. Однак проблему наявності піратського контенту у цифровому середовищі необхідно вирішувати. Це можна зробити, зокрема, шляхом внесення відповідних поправок, які були б прийнятними для суспільства. Враховуючи те що, мережа Інтернет є глобальною, необхідним є приєднання тих країн де стан справ у сфері захисту прав інтелектуальної власності найбільш складний. В свою чергу Україна як член СОТ і ВОІВ також може приєднатися до Угоди. Умови прийняття будуть визначатися Комітетом в індивідуальному порядку, що допоможе найбільш ефективно регулювати охорону авторських і суміжних прав в епоху глобалізації.

Список використаних джерел

1. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів. Паризький Акт від 24 липня 1971 року, змінений 2 жовтня 1979 року / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_051#Text (дата звернення 04.10.2021).
2. Гладенко О. Лісабонський договір ЄС 2007 року як новий етап еволюційного розвитку права Європейського Союзу. *Вісник Центральної виборчої комісії*. №1 (11). 2008 С. 73-77.
3. Угода по боротьбі з контрафактною продукцією (ACTA). 2011. URL: https://www.keionline.org/wp-content/uploads/acta1105_en.pdf (дата звернення 04.10.2021).

Корчевна О.В., 18 група., 4 курс ФМТП.

Київський національний торговельно-економічний університет, м. Київ
науковий керівник: Невара Л.М.,
 к.ю.н., доцент Київський
 національний торговельно-економічний університет.

МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

На сьогодні в Україні євроінтеграційні процеси є головним та невідкличним завданням економічної, політичної, соціальної та культурної сфери суспільного життя. Тому міжнародна діяльність органів влади спрямована на втілення у життя міжнародних стандартів у національну

правову систему, що може викликати непорозуміння в процесі реалізації механізмів завдань, що стоять перед Україною.

Конституція України проголошує, що людина, її життя та здоров'я, честь і гідність, недоторканність та безпека є найвищою соціальною цінністю в державі. А отже, інститут прав та свобод людини та громадянина і механізм їх реалізації, забезпечення та захисту виходять на перший план в процесі гармонізації внутрішнього та європейського права в цій сфері [3].

Необхідно відзначити, що в державах-членах Європейського Союзу (далі-ЄС) захист прав їх громадян здійснюється на національному рівні, також на міжнародному рівні. Проте, на всіх етапах інтеграцій «європейський законодавець» намагався створити механізм захисту прав громадян ЄС від зловживань, що виникають в процесі правозастосування вторинного права Європейського Союзу.

Так, в 1969 р. Суд ЄС визнав дотримання основних прав і свобод людини в якості одного із загальних принципів права ЄС. Дотримання цього принципу Суд ЄС зобов'язав усі інститути ЄС. Таким чином, правовий акт (акт вторинного права ЄС), що суперечить принципу захисту прав людини, може бути скасований Судом ЄС.

При цьому Суд ЄС в процесі прийняття своїх рішень спирається не тільки на норми права ЄС, але на загальновизнані норми міжнародного права, Міжнародні договори про права людини, у яких беруть участь держави-члени ЄС. Крім того, приєднання Європейського Союзу до Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, як єдиного суб'єкта міжнародного права дає можливість оскаржити в Європейському суді з прав людини дії і бездіяльність з боку влади ЄС, зокрема з боку його судових органів.

Угода про асоціацію, прийнята між Україною та Європейським Союзом спрямована на інтеграцію демократичних реформ, а саме реформи судової системи, поваги до верховенства права та прав людини, прозорості та демократичної відповідальності, а також підвищення участі громадян у публічному прийнятті рішень в Україні. Сторони (ЄС та Україна) погодилися, що повага до демократичних принципів, прав людини та основоположних свобод, як визначено, зокрема, в Гельсінському заключному акті Наради з безпеки та співробітництва в Європі 1975 року та Паризькій хартії для нової Європи 1990 року, а також в інших відповідних документах щодо захисту прав людини, серед них Загальна декларація прав людини ООН 1948 року і Конвенція Ради Європи про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, а також повага до принципу верховенства права повинні формувати основу внутрішньої та зовнішньої політики Сторін і є основними елементами цієї Угоди. Забезпечення поваги до принципів суверенітету й територіальної цілісності, непорушності кордонів і незалежності, а також протидія розповсюдженню зброї масового знищення,

пов'язаних з нею матеріалів та засобів їхньої доставки також є основними елементами цієї Угоди [8].

Зазначимо, що поняття та юридична природа механізму забезпечення та захисту прав та свобод людини в Україні в умовах європейської інтеграції слід розкривати як у площині аналізу забезпечення прав, свобод і обов'язків громадян, правопорядку, так і в площині захисту цих прав від порушень. Потреба в такому захисті виникає при вчиненні певного правопорушення чи об'єктивно-протиправного діяння.

В Європейському Союзі не існує цілісного механізму захисту прав людини. На початку свого існування ЄС не приділяв значної уваги питанням захисту прав людини в об'єднанні. Національну систему захисту прав людини, яка функціонує в державах-членах, доповнює система захисту на рівні Євросоюзу. Також, захист прав і свобод людини здійснюється в межах Ради Європи, учасником якої Україна стала в 1995 році. Поступово в Європі почали формуватися дві самостійні системи захисту прав людини - в межах Ради Європи і Європейських Співтовариств [5, с. 550].

Опираючись на визначені в асоціації пріоритетні сфери забезпечення та захисту прав та основоположних свобод людини, українські євроінтеграційні процеси в даній сфері повинні, розвиватися за такими напрямками: імплементація міжнародних і регіональних стандартів прав людини; забезпечення дотримання прав осіб, які належать до меншин; забезпечення свободи вираження поглядів; забезпечення дотримання прав дітей [8].

Імплементация міжнародних актів - це система правових і організаційних засобів як створюваних спільними або індивідуальними зусиллями держав з метою всебічної, своєчасної і повної реалізації прийнятих відповідно до міжнародного права забор'язань.

Основним нормативно-правовим документом, який встановлює міжнародні стандарти прав людини є Загальна декларація прав людини, в преамбулі якої зазначено, що дана Декларація прийнята, як «взірець, відповідати якому мають прагнути усі народи і держави» [2, с. 6]. На сьогодні в Україні необхідно реформувати та вдосконалити юридичні засоби охорони та захисту прав людини. Незастосування у деяких випадках засобів охорони прав людини - одна з основних проблем у справі юридичного гарантування в Україні. Відсутність у багатьох нормативних актах вказівки на санкції саме за невиконання (ухилення від виконання) службових обов'язків із застосуванням таких засобів, тобто за службову бездіяльність або ж нежиття санкцій навіть тоді, коли вони передбачені законом і виникли підстави для їх застосування, - ось головні причини їх безрезультативності. Такі засоби перетворюються на декларативно-пропагандистські акції, позбавлені гарантованого юридичного ефекту, а тому здатні лише знесилювати закон, а не забезпечувати, гарантувати його реалізацію [6, с. 120].

В березні-квітні 2014 року в Україну, за запитом Міністра закордонних справ, була надіслана Місія з оцінки стану справ із дотриманням прав людини та прав національних меншин, яка проводилася ОБСЄ. У звіті комісара ОБСЄ у справах національних меншин, який був оприлюднений 12 травня 2014 року, визнається високий рівень міжнаціональної терпимості, традиційно притаманний Україні, а також підтримка, яку протягом багатьох років надають українські державні органи освіти мовами національних меншин та культурному розвитку національних меншин. Втім, нормативно-правова база України, покликана забезпечувати захист прав національних меншин та їх підтримку, є частковою, застарілою, а в деяких випадках - незрозумілою та суперечливою. Результатом цього стала істотна правова та практична невизначеність щодо конкретних аспектів захисту прав національних меншин [7].

Щодо забезпечення свободи вираження поглядів - в Україні наявні численні спроби виправдати спроби порушення свободи вираження поглядів, часто виключно з політичною метою, посиляючись на певні культурні, історичні, суспільні цінності, моральні та релігійні вірування тощо. З цією метою, буде доречним ратифікувати Декларацію «Про універсальність і право на свободу вираження поглядів», прийняту 6 травня 2014 року в Парижі. 10 липня 2019 року Спеціальний доповідач ООН з питань свободи думки та вираження поглядів, Представник ОБСЄ з питань свободи медіа, Спеціальний доповідач Організації Американських держав з питань свободи вираження поглядів та Спеціальний доповідач з питань свободи вираження поглядів та доступу до інформації Африканської комісії з прав людини та народів оприлюднили щорічну Спільну декларацію «Виклики для свободи вираження поглядів у наступному десятилітті» [6].

У 1991 році Україна приєдналася до Конвенції ООН про права дитини, таким чином взявши на себе зобов'язання впроваджувати на національному рівні забезпечення та захист прав дитини. Однак, українське законодавство щодо прав дитини і надалі залишається декларативним, більш того, не всі права дитини, визначені Конвенцією, забезпечені відповідними законами. А якщо і забезпечені, то практика їх застосування залишається формальною або не відповідає зобов'язанням держави за Конвенцією. Однак ситуація в країні в сфері забезпечення дотримання прав дітей дещо змінилася на краще в останні роки. Так, було прийнято Загальнодержавну програму «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини» на 2011-2016 роки та подовжено до 2021 року. Також, величезним кроком стало створення в 2011 році інституту Уповноваженого Президента з прав дитини в Україні.

Україні необхідно створити умови для найбільш ефективного виконання норм міжнародних документів, ратифікованих Україною, а також гармонізувати національне законодавство з цими нормами. Окрім цього необхідно більш плідно та вузько співпрацювати з Міжнародною

організацією праці (МОП), зокрема: ратифікувати й практично впровадити конвенції МОП і сприяти гармонізації національного законодавства з міжнародними трудовими нормами МОП та європейськими стандартами; реформувати трудове законодавство і підтримку реформ у сфері соціального страхування та соціального забезпечення; розроблення та реалізація програм забезпечення зайнятості, в тому числі молоді, інвалідів, осіб, постраждалих від торгівлі людьми; реформування статистики праці; сприяння формуванню і підвищенню ефективності адміністрації праці та її складових. Загалом, в Україні безробіття – найбільш гостра проблема, з якою стикається населення країни. Причиною такого розповсюдженого явища є відсутність економічних умов, які б дали змогу людям застосовувати свої навички у продуктивній роботі за пристойну плату. Саме тому це явище являється як економічною, так і соціальною проблемою [4]. Безробіття у нашій країні набуло масового характеру і складає реальну загрозу для державного та суспільного благополуччя.

Список використаних джерел

1. Декларація про універсальність та свободу вираження поглядів : ООН, ОБСЄ, ОАД, - Париж, 2014р. // [Електронний варіант] Режим доступу : <https://cedem.org.ua/news/deklaratsiya-pro-universalnist-ta-sv/>
2. Загальна декларація прав людини (ООН, 1948 р.) // М. Дженіс, Р. Кей, Е. Бредлі, Європейське право у галузі прав людини: джерела і практика застосування. Пер. з англ. - К., 1997. – 130 с.
3. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. — К.: Преса України, 2009. — 80 с.
4. Лисюк О.С. Безробіття як соціально-економічна проблема населення України // Збірник наукових праць ВНАУ. – 2012. – № 4(70). – С. 48-53.
5. Право Європейського Союзу: підручник для вузів / С.Ю. Кашкін [и др.]; під ред. С.Ю. Кашкіна. - М.: МАУП, 2004. - 925 с.
6. Сидорук Т. Європейська інтеграція України : навч. Посібник / Т. Сидорук, В. Павлюк, В. Малькін. – Л.: ПАІС, 2011. – С. 116- 122.
7. Стан справ із дотриманням прав людини і прав національних меншин : Звіт [Електронний варіант] / ОБСЄ, Гаага/Варшава, 2014р. – Режим доступу : <http://www.osce.org/uk/odihr/122193?download=true>
8. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом // [Електронний варіант] Режим доступу : <https://mfa.gov.ua/evropejska-integraciya/ugoda-pro-asociaciyu-mizh-ukrayinoyu-ta-yes>

Котвицька К. О., 21 група., 3 курс ФМТП.
 Київський національний торговельно-
 економічний університет, м. Київ
науковий керівник: Невара Л.М.,
 к.ю.н., доцент кафедри міжнародного,
 цивільного та комерційного права,
 Київський національний торговельно-
 економічний університет.

ВПЛИВ МІЖНАРОДНИХ ДОГОВОРІВ НА НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ

Міжнародні договори є найважливішим механізмом реалізації зовнішньої політики нашої держави і є одним з основних джерел міжнародного права. Тому роль їх у внутрішньому праві держави займає все більш важливе значення. Норми міжнародних договорів можуть мати своє відображення в національному законодавстві шляхом забезпечення його узгодження з договірними положеннями.

Кожна держава вважає за необхідне використовувати метод узгодження у своїй діяльності. Також потрібно зазначити, що узгодження характерно і для України. Згідно Заключного акту Наради з безпеки та співробітництва в Європі 1975 року держави мають узгоджувати свої суверенні права і встановлювати закони згідно зі своїми зобов'язаннями за міжнародним правом [1]. У ст.2 Віденської конвенції про право міжнародних договорів 1969 року зазначено, що «договір» означає міжнародну угоду, укладену між державами в письмовій формі і регульовану міжнародним правом, незалежно від того, чи викладена така угода в одному документі, двох чи кількох зв'язаних між собою документах, а також незалежно від її конкретного найменування [2]. Задля того щоб міжнародні договори, а саме їх норми могли регулювати внутрішньонаціональне право і відносини між національно-правовими суб'єктами вони мають відповідати національному законодавству і бути з ними на одному рівні. Стаття 3 Закону України про міжнародні договори від 2004 року зазначає, що:

«1. Міжнародні договори України укладаються:

- Президентом України або за його дорученням - від імені України;
- Кабінетом Міністрів України або за його дорученням - від імені Уряду України;
- міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади, державними органами - від імені міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, державних органів.

2. Від імені України укладаються міжнародні договори України:

а) політичні, мирні, територіальні і такі, що стосуються державних кордонів, розмежування виключної (морської) економічної зони і континентального шельфу України;

б) що стосуються прав, свобод та обов'язків людини і громадянина;

в) про участь України в міждержавних союзах та інших міждержавних об'єднаннях (організаціях), системах колективної безпеки;

г) про військову допомогу та направлення підрозділів Збройних Сил України до інших держав чи допуску підрозділів збройних сил іноземних держав на територію України, умови їх тимчасового перебування, включаючи терміни виведення, фінансово-економічні, екологічні та інші наслідки і компенсації;

г) про використання території та природних ресурсів України;

д) яким за згодою сторін надається міждержавний характер.

3. Від імені Уряду України укладаються міжнародні договори України з економічних, торговельних, науково-технічних, гуманітарних та інших питань, віднесених до відання Кабінету Міністрів України.

4. Міжвідомчими є міжнародні договори України з питань, що належать до повноважень міністерств, інших центральних органів виконавчої влади та державних колегіальних органів.» [3].

Отже, міжнародний договір може виступати як джерелом міжнародного права так і національного, залежно від форми. Він підкреслює як сторони договору виражають свою волю на укладання і прийняття зобов'язань та обов'язків. І по причині того, що держави не мають права примушувати одна одну до виконання зобов'язань, що протирічать їх інтересам, вони є і виконавцями і нормотворцями в міжнародних договорах. Професор Черниченко С.В. у своїй праці зазначив, що держава несе обов'язок забезпечити відповідність її права нормам міжнародних договорів, які поширюють свою дію на її національну правову систему [4, с.32]. За допомогою виконання міжнародних договорів держава розвиває законодавство, збагачує його новим змістом, приводить у відповідність до загальноновизнаних норм і принципів міжнародного права і забезпечує діяльність правової держави в цілому.

Гарним прикладом впливу і перспектив міжнародних договорів на Україну та її правову систему можна чітко побачити після зустрічі Президента України з президентом США.

31 серпня між Україною і США було підписано два документи з енергетики які тепер будуть мати застосування в національному праві України.

Першою була заява щодо посилення двосторонньої співпраці в галузях енергетики і клімату. США, зокрема, обіцяли допомагати Україні в декарбонізації економіки і гарантуванні енергетичної безпеки держави. Також був підписаний меморандум між «Енергоатомом» і компанією Westinghouse Electric. Він передбачає участь американської компанії у

добудові четвертого енергоблоку Хмельницької АЕС і ще чотирьох енергоблоків інших атомних електростанцій в Україні.

Реалізація меморандуму відкриє можливість залучити інвестиції для будівництва п'яти блоків вартістю до \$30 млрд – окрім урахування прямих інвестицій, буде локалізована частина виробництва, бюджет отримає додаткові податкові надходження.

Під час візиту Володимира Зеленського було підписано також рамкову угоду з США про Стратегічні принципи оборонного партнерства. В угоді США підтверджують свою підтримку України і її територіальної цілісності, засуджують анексію Криму і агресію на Донбасі. Серед цілей Угоди також – підтвердження постійної підтримки права України визначати своє майбутнє і підтримка прагнення України до членства в НАТО.

В документах поставлені завдання, які повинні бути досягнуті до грудня 2026 року. США взяли на себе зобов'язання допомагати Україні:

- протидіяти російській агресії;
- проводити реформи у секторі оборони відповідно до стандартів НАТО;
- поглиблювати співпрацю в Чорноморському регіоні.

Підписали ще кілька документів. Зокрема, Угоду про проекти в сфері досліджень, розробок, випробувань і оцінки. Цей документ створить умови для впровадження передових оборонних технологій, початку проектів у сфері модернізації озброєння і військової техніки із залученням американських інвестицій [5]. Таким чином, для того щоб норма міжнародного договору набрала юридичної сили в межах дії національного права, вона має набрати силу національної правової норми через видання державою відповідного нормативно-правового акту.

Після цієї зустрічі і підписання міжнародних договорів можна побачити сучасні тенденції узгодження внутрішньодержавного і міжнародного права з метою імплементації норм останнього, що ставить також питання про зближення правових систем різних держав у міжнародному форматі.

Висновком можна зазначити, що міжнародні договори при взаємодії з національним законодавством і впливом міжнародних договорів на створення нормативних актів України застосовуються у внутрішньодержавних відносинах. При зближенні законодавства України з нормами міжнародних договорів визначається ефективність співробітництва України з іншими країнами і дієвість її правової системи в цілому.

Список використаних джерел

1 Заключительный акт Сессии по безопасности и сотрудничеству в Европе. Электронный ресурс – URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_055#Text

2. Віденська конвенція про право міжнародних договорів https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_118

3. Закону України про міжнародні договори. Електронний ресурс – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15#Text>

4. Черниченко С.В. «Питання про співвідношення міжнародного і внутрішньонаціонального права як правових систем» - Правоведение, 2009. С.32

5. Візит Зеленського в США: про що Президент говорив з Байденом і які угоди підписали Україна і Штати. Електронний ресурс – URL:

<https://www.google.com/amp/s/www.slovoidilo.ua/amp/2021/09/03/stattja/polityka/vizyt-zelenskoho-ssha-pro-prezydent-hovoryv-bajdenom-yaki-uhody-pidpysaly-ukrayina-shtaty>

Кравченко А. В., 1 група., 3 курс
ФУПП

Київський національний університет
будівництва та архітектури

м. Києва

науковий керівник: Халабуденко О. А.

к.ю.н., доцент

Київський національний університет
будівництва та архітектури

ДЕЯКІ ПИТАННЯ УСПАДКУВАННЯ ЦИФРОВИХ АКТИВІВ

Починаючи дослідження питання успадкування цифрових активів, перш за все потрібно відповіддю на питання правової природи. У широкому сенсі цифровий актив може розумітися будь-який цифровий ресурс, що має цінність, зокрема:

- криптовалюти та токени;
- фотографії, зображення, відео або ж документи, що виражені в цифровій формі;
- пакети даних (наприклад, великі збірки даних у цифровій формі);
- цифрові моделі;
- цифрові товари (наприклад, засоби цифрового збереження інформації);
- доменні імена та засоби мережевої інфраструктури, як-от IP-адреси;
- облікові записи користувачів (наприклад, обліковий запис електронної пошти, сторінки в соціальних мережах) тощо [1] .

Питання обігу та деяких аспектів захисту цифрових активів позначаються в законопроекті «Про віртуальні активи» [2], що дає можливість використовувати криптовалюту та роботу криптобірж. В свою чергу віртуальні активи не можуть бути засобом платежу або предметом

обміну на майно або послугу на території України, єдиною грошовою одиницею все ще залишається гривня. Проте залишається не визначеними та не врегульованими аспекти переходу права на такі об'єкти у разі сперті (спадкування), а також розпорядження такими активами.

Згідно діючого законодавства, спадкування – це перехід майнових і окремих особистих немайнових прав та обов'язків померлої людини до її спадкоємців [3]. Таким чином, виходячи з легального визначення успадкування, впливає, що правонаступництво *causa mortem* передбачає перехід реальних активів спадкодавця в разі його смерті. У зв'язку з чим виникає питання про перехід прав на цифрові об'єкти, щодо яких за життя спадкодавця він був правовласником.

За даними *Triple A* (одна з провідних компаній електронної комерції в Європі), Україна посіла перше місце по володінню криптовалюти в світі - це понад 5,5 млн. власників криптовалюти, що змушує замислитись над питанням законодавчого закріплення для належного регулювання [4]. Зауважимо також, що Національний банк України проводив так званий пілотний проект та протестував використання електронних грошей серед своїх співробітників. І зараз іде активна робота щодо обговорення та створення цифрової валюти – e-hryvnia – яка буде цифровим еквівалентом готівки [5].

В XXI сторіччі діджиталізація призвела до появи нових об'єктів права, а, отже, виникла необхідність визначення їх статусу як об'єкта спадкових відносин, що призвело до розширення можливостей спадкування. Йдеться про так звані ІТ-об'єкти, які широко розповсюджені у всіх сферах життєдіяльності людини. Зокрема, однією з базових технологій, виступив blockchain (блокчейн) - вважається технологією створення віртуальних активів.

Припустимо, що через відносно молодість авторів та власників таких об'єктів питання переходу прав на них у разі смерті не набули достатнього регулювання законодавством. У зв'язку з цим звернемо увагу на відсутність відсутність поняття цифрової спадщини, що своєю чергою зумовлює несприятливі наслідки для спадкодавця – результати діяльності його як суб'єкта інформаційної сфери після смерті можуть бути втрачені. Це і дає перешкоди в адаптації спадкування ІТ-об'єктів.

Вважається, що створення власної (під контролем держави) цифрової валюти призведе до нормального юридичного регулювання даного питання, що в свою чергу призведе до можливості функціонувати з криптовалютою не лише як з цифровим активом та безумовно полегшить їх успадкування. А поки ще достатньо не урегульовано дане питання, можна успадковувати лише через фікцію у вигляді передання паролів від гаманців та акаунтів відповідних реєстрів.

Список використаних джерел:

1. Національна академія правових наук України : Науково-правовий висновок «Цифрові активи як об'єкт правового регулювання» - 2019 - ст. 7 URL: <https://s3.eu-central-1.amazonaws.com/simcord-site/pdf/naukovo-pravoviy-visnovok-cifrov-aktivi-yak-obkt-pravovogo-regulyuvannya.pdf> (дата звернення 05.10.2021)
2. Про віртуальні активи: Закон України від 07.09.2021 1708-IX // Відомості Верховної Ради. – 2021 – Режим доступу: <https://www.rada.gov.ua/news/Novyny/213503.html> (дата звернення: 07.10.2021).
3. Цивільний кодекс України: *Відомості Верховної Ради України*. 2003, № 40-44. ст.356)
4. Triple A : Криптовалюта по всьому світу URL: <https://triple-a.io/crypto-ownership/> (дата звернення 05.10.2021)
5. Financial club : НБУ надав банкам час для осучаснення електронних грошей URL: <https://finclub.net/ua/news/nbu-zbilshiv-perekhidnij-period-dlya-zapusku-tsifrovoji-grivni.html> (дата звернення 05.10.2021)

Лесюк С. М., 11 група., 4 курс ФМТП.

Київський національний
торговельно-економічний університет,
м. Київ

науковий керівник: Нескороджена Л. Л.,
к.ю.н., доцент

Київський національний
торговельно-економічний університет.

СОЦІАЛЬНО ВІДПОВІДАЛЬНИЙ БІЗНЕС: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

На сьогодні існує багато соціальних проблем, тому дуже важливо знайти інструменти для стабільного розвитку, чого б це не стосувалося. Концепція соціальної відповідальності бізнесу (далі - СВБ) є ефективним інструментом для сталого розвитку організацій. Поняття соціальної відповідальності не має повного трактування та утвердження, але суть його полягає в тому, що бізнес хоч і функціонує для досягнення прибутку, тобто для фінансових цілей, так і має бути орієнтованим на соціум, приносити користь суспільству.

В сучасних умовах склалися тотожні поняття, які фактично визначають концепцію для раціонального підходу введення бізнесу, зокрема це «корпоративна соціальна відповідальність» та «соціальна відповідальність бізнесу».

Корпоративна соціальна відповідальність (далі – КСВ) – це концепція управління, в рамках якої компанії інтегрують соціальні та екологічні

проблеми у свої бізнес-операції і взаємодіють зі своїми зацікавленими сторонами. Така відповідальність вимагає від кожного бізнесу поводитися етично та покращувати якість життя суспільства. КСВ це концепція, яка встановлює вдалий баланс між економічними, екологічними, етичними і соціальними проблемами бізнесу [6].

Соціальна відповідальність бізнесу – це самостійна, ініціативна, систематична діяльність суб'єктів господарювання щодо формування взаємовідносин із суспільством, органами влади, населенням, партнерами з метою узгодження та/або задоволення соціальних, економічних, фінансових, етичних інтересів усіх груп зацікавлених користувачів на взаємовигідних умовах для досягнення як економічних, так і соціальних результатів [4, с. 3].

Варто зауважити, що дані поняття є тотожними, але деякі науковці визначають, що СВБ має ширше розуміння та визначає весь процес, а КСВ є вузьким поняттям, яке передбачає діяльність лише в аспекті досягнення певних результатів при її використанні. Але враховуючи думку багатьох джерел ми доходимо висновку, що це синонімічні поняття.

На сьогоднішній день майбутні інвестори надають перевагу тим підприємствам, які не тільки створюють якісний товар, відповідні умови праці, належні робочі місця, безпеку надання послуг та виробництва, а й орієнтовані на пріоритети соціальної відповідальності. Тобто СВБ не тільки задовольняє свої потреби, а й створює відповідні умови для суспільства.

На практиці використання даних концепцій було сформовано теорію розподілу СВБ, за якою ми можемо чіткіше зрозуміти її прояв та напрями діяльності, за якими мають функціонувати різні компанії.

На першому рівні СВБ розташовується діяльність бізнесу, що характеризує його базову соціальну відповідальність, а саме: роботодавці піклуються про розвиток бізнесу, дотримання вимог податкового законодавства, про якість продукції і відповідних послуг.

Другий рівень – нормативна соціальна відповідальність бізнесу, що включає участь у вирішенні значущих соціально-економічних проблем суспільства відповідно до напрямків діяльності.

Третій рівень – це філантропія, ситуаційна благодійність, надання допомоги тим, хто перебуває в скрутних обставинах тощо. Філантропія і благодійність – це форми прояву індивідуальної соціальної відповідальності бізнесменів.

Четвертий рівень – наднормативна соціальна відповідальність. Рівень включає участь у національних проектах з вирішення найгостріших соціально-економічних проблем суспільства, надання допомоги при стихійних лихах і катастрофах тощо.

П'ятий рівень характеризує відповідальність бізнесу за майбутнє суспільства, за духовний і культурний розвиток громадян. Рівень включає ініціативи, різні проекти бізнесу в галузі науки, освіти, культури, дозвілля тощо [2, с. 82].

На даний момент держава приділяє достатньо уваги для розвитку СВБ в Україні та доволі успішно, але до міжнародних стандартів потрібно ще прикласти багато зусиль. Якщо розвивати СВБ в правильному напрямку, то це неодмінно вплине на розвиток економіки в цілому.

В Україні з метою впровадження соціальної відповідальності для системних і якісних змін у 2008 році була заснована Експертна організація Центр «Розвиток корпоративної соціальної відповідальності» (далі - Центр КСВ). Основними здобутками Центру КСВ є: приєднання України до розробки міжнародного стандарту з соціальної відповідальності ISO 26000; формування спільноти соціально відповідальних компаній; запровадження Індексу прозорості державних компаній як індикатора реформ державної власності, тощо. Велике значення для імплементації соціальної відповідальності в Україні має представлена 15 вересня 2017 року Урядом Національна доповідь «Цілі сталого розвитку: Україна», яка визначає базові показники для досягнення Цілей сталого розвитку. Глобальні Цілі сталого розвитку були затверджені у 2015 році на саміті ООН з питань сталого розвитку [1, с. 6].

24 січня 2020 року розпорядженням Кабінету Міністрів України було схвалено Концепцію реалізації державної політики у сфері сприяння розвитку соціально відповідального бізнесу в Україні на період до 2030 року. Метою даної Концепції є створення нормативно-правової бази та здійснення заходів для впровадження міжнародних стандартів для ведення соціально відповідального бізнесу, а також для забезпечення сталого розвитку України і підвищення суспільного добробуту [3].

Розвиток СВБ тотожний із сталим розвитком підприємства. Тобто це інструмент призначений не тільки для вирішення фінансових та економічних питань, а й для ширших питань, а саме: соціальних, екологічних.

На сучасному етапі розвитку в Україні актуалізується дотримання принципів соціальної відповідальності, що, передусім, викликано підтримкою глобальних ініціатив: Глобального договору Організації Об'єднаних Націй (ГД ООН), Керівництва для мультинаціональних підприємств Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), Всесвітньої ради бізнесу із сталого розвитку (WBCSD), Принципів ООН з соціальної відповідальності інвесторів (PRI), Глобальної ініціативи зі звітності (GRI), Міжнародного стандарту ISO 26000:2010 «Керівництво з соціальної відповідальності» [1, с. 3].

Визначальними проблемами розвитку СВБ є: обмежене заохочення СВБ (зокрема фінансові); викривлена роль засобів масових інформації (неправильний формат подання інформації про СВБ компаніями, відсутність компетентних кадрів у ЗМІ); низька організаційна спроможність груп впливу в Україні (програми партнерства та спільні проекти з групами впливу); обмежена культура співпраці (недовіра є перепорою в стратегії СВБ); необхідність адаптації міжнародних політик СВБ до українських умов (без

цього є ризики понести невинувдані витрати фінансові та користі суспільства); відсутність достатньої кількості ознайомих, зацікавлених та компетентних у СВБ менеджерів (тобто таких менеджерів, які розуміють стратегію СВБ компанії та готові долучитись до її впровадження на своєму робочому місці) [5].

Отже, від компаній вимагається запровадження концепції СВБ для її успішної діяльності, яка буде привертати увагу інвесторів. Бізнес не може окремо функціонувати від суспільства, він має навпаки стати соціально – орієнтовним. Сама ж діяльність в свою чергу спрямована на фінансову складову, проте своєю головною метою має ту, яка приносить користь суспільству.

СВБ в Україні переживає етапи встановлення. Звичайно що є певні негативні моменти із розвитком концепції, зокрема те, що більшість компаній не мають цілей для впровадження СВБ. Україна теж підтримує концепцію СВБ, щодо глобальних ініціатив: Глобальний договір ООН, Принципи ООН з соціальної відповідальності інвесторів, Глобальна ініціатива зі звітності, Міжнародний стандарт «Керівництво з соціальної відповідальності» тощо. В Україні було створено організацію Центр «Розвиток корпоративної соціальної відповідальності». СВБ вносить у бізнес способи вирішення завдань соціального розвитку, надання якісних продуктів та послуг, збереження енергії при веденні бізнесу, екологічної безпеки і має на меті знизити негативні наслідки бізнесу та пропонує позитивний план розвитку суспільства в цілому.

Список використаних джерел

1. Карпенко О. О., Мандзюк Н. К. Соціальна відповідальність як чинник економічного розвитку вітчизняних підприємств. *Ефективна економіка*. 2018. №4. С. 1-10. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/4_2018/7.pdf (дата звернення: 04.10.2021).
2. Охріменко О. О., Іванова Т. В. Соціальна відповідальність: навч. посібник. Київ, 2015. 173 с.
3. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері сприяння розвитку соціально відповідального бізнесу в Україні на період до 2030 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 січня 2020 р. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/66-2020-p#Text> (дата звернення: 04.10.2021).
4. Руденко О. В., Кондратюк О. М., Горєва А. С. Соціальна відповідальність бізнесу: сутність, обліковий аспект та нефінансова звітність. *Ефективна економіка*. 2020. №11. С. 1-6. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2020/104.pdf (дата звернення: 04.10.2021).

5. Соціальна відповідальність бізнесу. Українські реалії та перспективи.
URL:
http://svb.ua/sites/default/files/Analitichniy_Material_do_Sluhan_FINAL.pdf
(дата звернення: 04.10.2021).

6. Соціальна відповідальність бізнесу: що це означає та чому важливо.
URL: <https://mainbusinesspartner.ua/sotsialna-vidpovidalnist-bisnesu> (дата звернення: 04.10.2021).

Лухонька К.О. , 21 група, 3 курс
ФМПП. Київський національний
торговельно-економічний університет,
м.Київ **науковий керівник:** Невара
Л.М., к.ю.н., доцент Київський
національний торговельно-економічний
університет.

ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЮ УКРАЇНИ

Однією з важливих умов наближення України до Євроінтеграції є децентралізація. Євросоюз і держави-члени підтримують децентралізацію як у політичному аспекті, так і за допомогою різноманітних проєктів та фінансової допомоги. Під децентралізацією розуміють передачу функцій управління від центральних органів влади місцевим органам, розширення кола повноважень органів нижчого підпорядкування управління за рахунок органів вищого рівня [6].

Реформа триває з 2014 року та вже має неабиякі успіхи, наприклад, у 2014 році Кабінет Міністрів України схвалив основний документ – «Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади». Після цього у 2016 році був затверджений План заходів щодо її реалізації. Ці важливі документи дали старт реформі. «Це сприятиме оновленню завдань, строків їх реалізації, а також виконавців таких завдань з метою подальшої реалізації положень Концепції. Основними заходами передбачається розроблення концептуальних пропозицій секторальних реформ у сферах освіти, охорони здоров'я, соціального захисту; проєктів законів України про засади адміністративно-територіального устрою щодо посилення відповідальності органів місцевого самоврядування за прийняття рішень, що порушують Конституцію та закони України, статусу та виборів старост, розширення переліку послуг, які надаються через центри надання адміністративних послуг та забезпечення супроводження у Верховній Раді України проєктів законів України, необхідних для реалізації реформи, проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи, надання консультативно-методологічної допомоги, запровадження в територіальних громадах

(передусім в об'єднаних територіальних громадах) дільничних поліцейських. Прийняття розпорядження сприятиме реалізації реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади.» [3]. Прикладом може слугувати внесення змін до Податкового та Бюджетного кодексів України, завдяки яким місцевий бюджет виріс на сотні мільярдів гривень. Також, прийнятий Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад», який дав початок формуванню нового рівня місцевого самоврядування. Закон також запровадив інститут старост в об'єднаних територіальних громадах, які представляють інтереси сільських мешканців в раді громади. Старостами є уповноважені особи в селах та селищах, які представляють інтереси місцевих жителів та здійснюють комунікацію між владою та громадянами. У липні 2021 року 99,7 % об'єктів спільної сумісної власності було передано до комунальної власності громад, що свідчить про великий розвиток територіальних спільнот [5]. Прийнято Закон України «Про співробітництво територіальних громад». Цей Закон створив механізм вирішення спільних проблем громад: утилізація та переробка сміття, розвиток спільної інфраструктури тощо. Цим механізмом скористалися вже сотні громад [6]. Прийнятий Закон України «Про засади державної регіональної політики» закріплює державну підтримку регіонального розвитку та розвитку інфраструктури громад, що сприяє зростаючій реалізації проєктів.

Євроінтеграційний процес є відбитком волі українського народу, адже більш як 60 % відсотків українців підтримують вступ України до Європейського Союзу. Згідно з євроінтеграційним курсом українська влада взяла на себе зобов'язання проводити реформи, що дозволять остаточно позбавитися від залишків радянського минулого, з його бюрократією, зневагою до людини, економічною та технологічною відсталістю. І поступово перетворять Україну на розвинену країну з високим рівнем життя [1].

Нова законодавча база створила належні правові умови та механізми для формування спроможних територіальних громад сіл, селищ, міст, які об'єднують свої зусилля у вирішенні нагальних проблем. Також вже виправдала себе нова модель фінансового забезпечення місцевих бюджетів, які отримали певну автономію і незалежність від центрального бюджету [6].

Основним міжнародно-правовим документом про євроінтеграцію є «Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони», яка була ратифікована Україною у 2014 році. Основними цілями документу є те, що потрібно сприяти та зміцнювати мир та стабільність відповідно до принципів Статуту ООН і Гельсінського заключного акта Наради з безпеки та співробітництва в Європі 1975 року, а також цілей Паризької хартії для нової Європи 1990 року [7].

Зокрема угода дає змогу перейти від партнерства і співробітництва до політичної асоціації та економічної інтеграції.

Для України пріоритетною складовою процесу інтеграції України до Європейського Союзу є адаптація національного законодавства до законодавства Європейського Союзу. Про що у 2004 році був прийнятий Закон України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу», що в свою чергу є пріоритетним напрямом української зовнішньої політики [2]. Також про розвиток процесу адаптації свідчать прийняті постанови Президента України, Верховної Ради України, постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України та Закони України. Слід зауважити, що у 2019 році Верховна Рада України внесла зміни до Конституції України та зауважила, що курсом України є Європейський Союз та НАТО [4].

Для України євроінтеграція – шлях до модернізації економіки, подолання корупції, підвищення конкурентоспроможності вітчизняного товаровиробника, вихід на світові ринки, насамперед на ринок ЄС. Реформа децентралізації в Україні є одним з пріоритетних завдань, що сприятиме розвитку місцевого самоуправління і економічного розвитку країни в цілому. Для продовження реформи необхідно прийняти ще низку важливих законів регламентуючих діяльність місцевого самоврядування, внести зміни до Конституції щодо децентралізації, які необхідні для подальшого просування реформи та її завершення. Успіхи реформи свідчать, що Україна обрала правильний шлях і треба рухатися ним далі.

Список використаних джерел

1. Ватаманюк-Зелінська У.З., Юркевич І.Г., стаття «Розвиток децентралізаційних процесів в Україні в умовах Євроінтеграційного поступу.» 20018. – 102 с. Електронний ресурс – URL: <http://inneco.org/index.php/inneco.ua/article/view/237/299>
2. Закон України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» : за станом на 15 квітня 2004 р. Електронний ресурс – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15#Text>
3. Кабінет Міністрів України. Розпорядження від 22 вересня 2016 р. № 688-р. Деякі питання реалізації Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. Електронний ресурс – URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/249350402>.
4. Конституція України: за станом на 28 червня 1996 року. Електронний ресурс – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
5. Моніторинг процесу децентралізації влади та реформування місцевого самоврядування за липень 2021 року. Міністерство розвитку громад та територій України. Електронний ресурс – URL:

https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/742/Моніторинг_16.07.2021.pdf

6. Навіщо децентралізація? Електронний ресурс – URL: <https://decentralization.gov.ua/about>

7. «Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони» за станом на 1 вересня 2017 року. Електронний ресурс – URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text.

*Миколюк Н.В., 14 група, 2 курс,
ФМПП*

Київський національний
торговельно-економічний
університет, м. Київ,
науковий керівник: Пальчук П.М.
к.ю.н. доцент
Київський національний
торговельно-економічний
університет

ОСОБЛИВОСТІ ЗАХИСТУ АВТОРСЬКИХ ТА СУМІЖНИХ ПРАВ

Якщо подивитися на наш світ сьогодні, то з впевненістю можна сказати, що він стає все більш і більш інформатизованим, де питання захисту авторських та суміжних прав швидкими темпами набирає актуальності. Оскільки саме належна охорона даних видів права є однією з найважливіших умов ефективного розвитку громадянського суспільства.

Перед тим як розпочати більш детальний виклад матеріалу стосовно цього питання. Хотілося зазначити, що саме вміщує в себе поняття захисту авторських та суміжних прав. Захист авторських та суміжних прав – сукупність заходів, спрямованих на поновлення чи визнання авторського права і суміжних прав, а також захист інтересів їх суб'єктів при порушенні чи оспорюванні цих прав [1, с. 417].

Перш за все хотілося відмітити, що захист авторських та суміжних прав в Україні закріплено на законодавчому рівні. Зокрема існують дві групи правових норм, які регулюють охорону даних видів права. Це загальні положення, які закріплені в Цивільному кодексі України [7], та спеціальні, які закріплені в спеціальних законах, зокрема в Законі України «Про авторське право і суміжні права» [6].

Законом України «Про авторське право і суміжні права» передбачено, що суб'єкти авторського та суміжних прав для того, щоб захистити свої прав

можуть звертатися в установленому порядку до суду та інших органів відповідно до їх компетенції. При цьому суб'єкти авторських та суміжних прав можуть:

- вимагати визнання та поновлення своїх прав, у тому числі забороняти дії, що порушують авторське право і (або) суміжні права чи створюють загрозу їх порушення;
- звертатися до суду з позовом про поновлення порушених прав та (або) припинення дій, що порушують авторське право та (або) суміжні права чи створюють загрозу їх порушення;
- подавати позови до суду про відшкодування моральної (немайнової) шкоди;
- подавати позови до суду про відшкодування збитків (матеріальної шкоди), включаючи упущену вигоду, або стягнення доходу, отриманого порушником внаслідок порушення ним авторського права і (або) суміжних прав, або виплату компенсацій;
- вимагати припинення підготовчих дій до порушення авторського права і (або) суміжних прав, у тому числі призупинення митних процедур, якщо є підозра, що можуть бути пропущені на митну територію України чи з її митної території контрафактні примірники творів, фонограм, відеограм, засоби обходу технічних засобів захисту, в порядку, передбаченому митним законодавством;
- брати участь в інспектуванні виробничих приміщень, складів, технологічних процесів і господарських операцій, пов'язаних з виготовленням примірників творів, фонограм і відеограм, щодо яких є підстави для підозри про порушення чи загрозу порушення авторського права і (або) суміжних прав, у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України;
- вимагати, в тому числі у судовому порядку, публікації в засобах масової інформації даних про допущені порушення авторського права і (або) суміжних прав та судові рішення щодо цих порушень;
- вимагати від осіб, які порушують авторське право і (або) суміжні права позивача, надання інформації про третіх осіб, задіяних у виробництві та розповсюдженні контрафактних примірників творів і об'єктів суміжних прав, а також засобів обходу технічних засобів захисту, та про канали їх розповсюдження;
- вимагати прийняття інших передбачених законодавством заходів, пов'язаних із захистом авторського права та суміжних прав [6].

Крім цього існують певні форми захисту авторських та суміжних прав: юрисдикційна та неюрисдикційна.

Неюрисдикційна форма передбачає, насамперед, самостійне без втручання державних органів, вчинення фізичними та юридичними особами організаціями таких дій, що припиняють порушення авторських та суміжних

прав, відновлюють порушені права та призводять до створення сприятливих умов для реалізації законних можливостей суб'єктами авторського та суміжного права. Юрисдикційна форма передбачає судовий розгляд справ про порушення авторських та суміжних прав та діяльність інших державних органів, які сприяють встановленню істини у справі, здійсненню експертиз, вчиненню дій, які попереджують правопорушення у даній сфері [3, с. 525].

Також хотілося б звернути увагу на те, що в Україні здійснюються заходи спрямовані на покращення захисту авторських та суміжних прав. Зокрема удосконалюється національне законодавство, посилюється контроль за дотриманням суб'єктами авторських та суміжних прав чинних нормативно-правових актів, приділяється увага покращенню взаємодії державних органів та суб'єктів господарювання при використанні ними авторських та суміжних прав (правоволодільцями), посиленню контролю щодо розповсюдження примірників (випадків відтворення) аудіовізуальних творів, фонограм, комп'ютерних програм [5].

Але незважаючи на законодавче закріплення захисту авторських та суміжних прав та намагань покращити стан справ у даній сфері, існування певних форм захисту, в Україні все ж таки існують проблеми охорони даних видів права. Найгострішими серед них є випуск піратської продукції, в тому числі створення веб-сайтів виключно для поширення піратських матеріалів, неналежна охорона прав правовласникам комп'ютерних програм та база даних, охорона виробників аудіовізуальної продукції, охорона знаків для товарів та послуг, відсутність належного інформаційного забезпечення діяльності галузі охорони авторських та суміжних прав [5].

Також існує невідповідність окремих положень чинного законодавства України європейським стандартам у сфері захисту авторських та суміжних прав, складність збору доказової бази для доведення факту порушення авторських та суміжних прав, організаційно-правові недоліки процедури захисту авторських та суміжних прав в судовому порядку, недостатня кількість спеціально підготовлених суддів, які здатні розв'язати спірні питання з дотриманням авторських та суміжних прав [2, с. 28].

Але незважаючи на всі вищеперелічені проблеми, все ж таки на даний час особливо гострою залишається ситуація із захистом авторських та суміжних прав в Інтернеті. Де користувачі все дедалі частіше порушують дані види прав, через полегшення доступу до об'єктів авторських та суміжних прав. Одним з найбільших частих порушень прав у мережі виступає плагіат, опублікування повністю або частково чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору [4, с. 52-53].

Отже, з вищесказаного можемо зробити висновок, що система захисту авторських та суміжних прав в Україні на даний момент є ще недосконалою, хоча і відбуваються певні покращення. Тому нашій державі слід ще попрацювати над цим питанням і якнайшвидше створити належний захист даних видів прав.

Список використаних джерел

1. Бірюков І.А., Заїка Ю.О. Цивільне право України: загальна частина. Навч. посібник. Київ: Видавництво Алерта, 2014. 510 с.
2. Гришко І.Ю., Уткіна М.С. Проблеми захисту прав інтелектуальної власності в Україні. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2020. Випуск 4 (33). С. 26-30.
3. Дячук В.Т. Захист авторських прав та суміжних прав в Україні. *Вісник Закарпатські правові читання*. 2020. Том 1. С. 524-528.
4. Коваленко І. А. Актуальні проблеми захисту й охорони прав інтелектуальної власності в мережі Інтернет в умовах глобалізації суспільства та сучасних технологій. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: юридичні науки*. 2018. Том 29 (68). № 3. С. 52-55.
5. Правове регулювання інтелектуальної власності в Україні. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_4487 (дата звернення 06.10.2021).
6. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23.12.1993 № 3792-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12#Text> (дата звернення 03.10.2021).
7. Цивільний кодекс України від 16.01.2003. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення 07.10.2021).

Негрій А. Ю., 14 група., 2 курс ФМТП.
 Київський національний
 торговельно-економічний університет,
 м. Київ
науковий керівник: Пальчук П. М.,
 к.ю.н., доцент,
 Київський національний
 торговельно-економічний університет.

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ОБМЕЖЕННЯ ПРАВОЗДАТНОСТІ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

Демократичне суспільство не може існувати без вимушених обмежень. Такі обмеження безпосередньо стосуються прав і свобод людини та громадянина, які можуть забезпечуватися й гарантуватися лише в країнах із демократичним політичним і правовим режимом.

Кожна фізична особа наділена невідчужуваними та непорушними правами, які є невичерпними. Правоздатність не може бути обмеженою за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками [3]. Цивільна правоздатність

– визнана правом можливість особи мати цивільні права і нести цивільні обов'язки [12].

Однією з ознак правоздатності фізичних осіб є неможливість обмеження її актами суб'єктів приватного чи публічного права, крім випадків, що прямо встановлені законом. Згідно зі ст. 26 Цивільного кодексу України, фізична особа має всі особисті немайнові права, визначені Конституцією України [3] та Цивільним кодексом України, а також здатна мати всі майнові права, встановлені Цивільним кодексом України й іншими законами [11]. Крім того, вона здатна мати інші цивільні права, що не визначені Конституцією України, Цивільним кодексом України, іншими законами, якщо вони не суперечать закону та моральним засадам суспільства.

Обсяг прав, які становлять зміст цивільної правоздатності, законодавством не обмежений. Фізична особа може мати практично будь-які права. Існує лише одне обмеження: володіння ними не повинне суперечити закону та моральним засадам суспільства. Обсяг правоздатності фізичних осіб визначений відповідно до принципу приватного права: дозволяється все, що прямо не заборонено законом. Згідно зі ст. 27 ЦК України, правочин, що обмежує можливість фізичної особи мати не заборонені законом цивільні права та обов'язки, є нікчемним [11].

Обмеження правоздатності фізичних осіб за загальним правилом не допускається. Але окремі права людини можуть, а в деяких навіть випадках повинні, правомірно обмежуватися задля забезпечення суспільного інтересу, суспільної безпеки. Проте лише у встановлених законом випадках і лише за рішенням суду фізична особа може бути обмежена в здатності мати деякі права.

Закон допускає два види обмеження цивільної правоздатності. Проте у фаховій літературі наявні різні підходи щодо тлумачення окремих положень чинного законодавства в частині обмеження дієздатності фізичних осіб.

Перше, це добровільне - наприклад, закріплена в законодавчих актах заборона працівникам деяких відомств обіймати посади, пов'язані з підприємницькою діяльністю, обмеження прав громадянина, який став ченцем [6], на нашій погляд, визнання фізичної особи себе банкрутом, що спричиняє за собою обмеження певних прав, також є добровільним видом обмеження цивільної правоздатності, та ін.

Другим є примусове - допустиме лише тоді, коли воно передбачене законом з обов'язковим переліком конкретних випадків і встановленням порядку такого обмеження. До таких обмежень, наприклад, належать заходи кримінального покарання: арешт, обмеження волі, позбавлення волі на певний строк і довічно, позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю тощо [4].

Однак існує й інша точка зору з посиланням на те, що закон не визнає неповнолітню або недієздатну фізичну особу здатними мати право на складання заповітів, як і право давати доручення і самим бути представником

на підставі договору доручення чи закону. Так само недієздатний не може вступати до кооперативу, не має права на підприємницьку діяльність, а, отже – не може бути носієм цивільних прав та обов'язків, пов'язаних з його особою, і вони не можуть бути здійснені будь-ким іншим. Робиться висновок про існування вікового та інтелектуального критеріїв цивільної правоздатності [6].

Можна зробити припущення, що принцип рівності правоздатності не підривається тим, що деякі фізичні особи фактично або за прямою вказівкою закону не можуть (не здатні) мати окремі права та обов'язки (неповнолітні, психічно хворі), оскільки неможливість мати деякі права поширюється однаковою мірою на усіх фізичних осіб.

Зобов'язуючи забезпечення правоздатності, держава встановлює, що правочини, спрямовані на обмеження правоздатності чи дієздатності, недійсні. Так, недійсним є заповіт, що зобов'язує спадкоємця не продавати або не дарувати успадковані речі, а також правочин, що зобов'язує особу не залишати заповіту. Такий правочин, що обмежує свободу заповіту, не має сили. Недійсним є також й правочин, що зобов'язує особу проживати у конкретному місці або обирати визначену професію [11, с. 38].

Обмеження правоздатності є зовсім різним від примусового позбавлення окремих суб'єктивних прав. Так, конфіскація майна за рішенням суду означає позбавлення особи права власності на конкретне майно, але не означає обмеження правоздатності. Особа не обмежується в юридичній можливості здобувати право приватної власності на майно. Але в окремих випадках примусове позбавлення суб'єктивного права спричиняє обмеження правоздатності. Особа, позбавлена батьківських прав, не може бути усиновлювачем, опікуном або піклувальником [10].

Існує також питання щодо обмеження правоздатності фізичної особи в силу такого кримінального покарання як довічне ув'язнення. При визнанні осіб, які за рішенням суду відбувають покарання у вигляді позбавлення волі, в першу чергу обмежується право на свободу пересування та право вільного вибору місця проживання. Відповідно до Конституції України утвердження та забезпечення прав та свобод людини є головним обов'язком держави. У ст. 28 Конституції України закріплено загальну норму міжнародного права: «Ніхто не може бути підданий катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує його гідність, поводженню чи покаранню» [3], проголошену у статті 5 Загальної декларації прав людини [1], статті 3 Європейської конвенції про захист прав людини та основоположних свобод [2], статті 7 Міжнародного пакту про громадянські та політичні права [7]. Спираючись на принципи міжнародного права, цю норму слід оцінювати з урахуванням тлумачення статті 3 Конвенції Європейським судом з прав людини, який вимагає існування законодавчо передбаченої реалістичної перспективи звільнення засудженого до довічного позбавлення волі. Відповідно до практики Європейського суду з прав людини, покарання за

злочин у виді довічного позбавлення волі порушує вищезазначені норми міжнародного права у тому випадку, якщо держава не забезпечує право на звільнення від такого покарання. Саме така проблема існує в Україні майже 28 років. Положеннями Кримінально-виконавчого кодексу України закріплені умови звільнення від покарання, що можуть застосовуватися до осіб, що засуджені до довічного позбавлення волі, але дійсність доводить, що це швидше винятки, чим правила [5].

Питання реформування інституту довічного ув'язнення в Україні неодноразово ставало об'єктом обговорення як зі сторони правників, так і з сторони суспільства. Було здійснено не одну спробу вирішення існуючої проблеми. Зокрема, 27 листопада 2017 року у Верховній Раді України було зареєстровано проект Закону України «Про пенітенціарну службу» № 7337, який сприяв би вирішенню даного питання [9]. Але до цього часу він залишається не прийнятим. Судова практика України підтверджує, що основною перепорою припинення порушення прав довічників є відсутність відповідних норм в законодавстві [8, с. 384-387].

Підсумовуючи, обмежувати правоздатність особи ніхто немає права, без належним цьому причин. Але існують випадки в законодавстві України, коли за певних умов обмеження відбувається. Це здійснюється задля забезпечення добросовісного і мирного співіснування фізичних осіб у суспільстві.

Список використаних джерел

1. Загальна декларація прав людини від 10.12.1948 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015 (дата звернення 05.10.2021).
2. Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод від 04 листопада 1950 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004 (дата звернення 05.10.2021).
3. Конституція України від 28.06.1996 року. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>. (дата звернення: 06.10.2021)
4. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 року. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення 05.10.2021)
5. Кримінально-виконавчий кодекс України: Закон України від 11.07.2003 р. № 1129 ІУ. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1129-15#Text>
6. Цивільна правоздатність фізичної особи, Мего-Інфо - Юридичний портал № 1. URL: <http://mego.info/матеріал/-2-цивільна-правоздатність-фізичної-особи> (дата звернення 05.10.2021)
7. Міжнародний пакт про політичні та громадянські права від 16.12.1966 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043 (дата звернення 05.10.2021)

8. Петрівна Л. С., Байда А. О. Покарання у виді довічного позбавлення волі як порушення прав людини. Молодий вчений. 2019. № 3. С. 384-387.

9. Про пенітенціарну службу: проект Закону України № 7337 від 27.11.2017 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/225-2014-%D0%BF#Text> (дата звернення 05.10.2021).

10. Сімейний кодекс України : Закон України у редакції від 28.08.2018 року. № 2947-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text> (дата звернення 05.10.2021).

11. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення 06.10.2021)

12. Цивільне право України (загальна частина) у схемах та таблицях: навчальний посібник. М. В. Парасюк, В. М. Парасюк, Н. М. Грабар. Львів: Растр-7, 2020. 364 с.

Нікітенко В.О., 21 група 3 курс ФМТП.

Київський національний
торговельно-економічний університет,
м. Київ

науковий керівник: Невара Л.М.,

к.ю.н., доцент

Київський національний
торговельно-економічний університет.

РЕФОРМА ДЕРЖАВНОГО ПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Європейська інтеграція це складний та суперечливий соціально-економічний процес налагодження тісного співробітництва європейських держав. Є одним із проявів провідної тенденції сучасного історичного розвитку - посилення всебічної взаємозалежності держав, споріднених національних спільнот. Це виступає як основний пріоритет українського народу. Згідно з цим українська влада бере на себе обов'язок проводити реформи для досягнення європейських стандартів життя.

Базовим індикатором ефективності зусиль влади на європейському напрямі є виконання Угоди про асоціацію, зокрема за різними секторальними напрямками - від безпеки до екології. Нині на порядку денному оновлення цього документа з огляду на світові тенденції і реалії у відносинах Києва і Брюсселя [7].

Влучним прикладом є реформа державного управління 2021-2025 року. За словами Міністра Кабінету Міністрів України Олега Немцінова, нова Стратегія є продовженням попереднього етапу впровадження реформи державного управління та базується на результатах оцінки стану

держуправління України, проведеної експертами Програми підтримки вдосконалення врядування і менеджменту (SIGMA). Програма SIGMA, розроблена Європейським Союзом та Організацією економічного співробітництва та розвитку для Європейської політики сусідства та країн-кандидатів на вступ до Євросоюзу. Міжнародні партнери України висловили своє схвалення та підтримку стратегії. Європейська комісія оцінила фінансування програми для підтримки виконання стратегії у 104 млн євро [2].

Оцінюючи в узагальненому вигляді діяльність нинішньої влади на євроінтеграційному напрямі, слід зазначити наступне. По-перше, в цілому спостерігається спадкоємність і сталість євроінтеграційного курсу України. Немає підстав говорити про ревізію або перегляд державної політики на європейському напрямі. Президентська команда задекларувала і намагалася на практиці втілювати курс на продовження і поглиблення інтеграції до ЄС. При цьому, з боку офіційного Києва висувалися досить амбітні наміри [7].

По-друге, важливим чинником є те, що нинішній владі вдалося тією чи іншою мірою утримати попередні надбання і позитивні тенденції у відносинах Києва і Брюсселя. Зокрема йдеться про:

- модернізацію нормативно-правової бази партнерства. Започатковується діалог про оновлення Угоди про асоціацію;
- розвиток торговельно-економічного співробітництва;
- забезпечення незворотності європейського курсу, що закріплено в Конституції України;
- збереження політико-дипломатичної солідарності та економічної підтримки у протистоянні російській агресії. Останнє чітко зафіксоване в підсумках самітів Україна-ЄС.

Однак, є і внутрішні проблемні питання, що відзначають різний рівень надання адміністративних послуг та запровадження електронних послуг у територіальних громадах. До того ж, залишаються перешкоди до інтеграції окремих популярних сервісів до центрів надання адміністративних послуг через надмірну централізацію повноважень щодо їх надання [3].

У Стратегії реформування державного правління до 2025 року зазначено про вдосконалення кадрової політики: «Незважаючи на те, що процедуру проведення конкурсів на посади державної служби в цілому приведено відповідно до європейських стандартів, вона потребує подальшого вдосконалення» – йдеться в документі.

Було звернено увагу і на впровадження принципу гендерної рівності, де Стратегія зазначає: «державне управління в Україні характеризується наявністю гендерних розривів. Хоча кількість жінок переважає серед державних службовців (75,9% загальної кількості держслужбовців станом на 2021 рік), їхнє представництво помітно скорочується на вищих керівних посадах.» [2].

Одним із основних завдань є підвищення витривалості міністерств, реорганізація їх на більш потужні аналітичні центри, що будуть приділяти увагу формуванню політик в провадженні реформ і підвищати якість та роботу уряду в цілому. Крім того, сюди можна віднести: підвищення якості урядових рішень; чітке підпорядкування та розподіл функцій; вдосконалення сфери надання адміністративних функцій; формування професійної державної служби [3].

Ключовими результатами цієї стратегії на даний час є те, що уряд схвалив єдині вимоги до структури міністерств та запровадив директориати формування політики і стратегічного планування в усіх міністерствах; схвалив Концепцію реформування системи оплати праці державних службовців, яка буде реалізована в 2020-2022 роках; веб портал вакансій *career.gov.ua* поширено на всі категорії посад державної служби; Інформаційну систему управління людськими ресурсами та нарахування заробітної плати (HRMIS); триває розвиток мережі ЦНАП - створено більше ніж 800 центрів; створено та запущено Єдиний державний веб портал електронних послуг - Портал Дія; запущено мобільний застосунок Дія - доступ громадян до власних цифрових документів [4].

Отже, Світова євроінтеграція складає комплекс дій для налагодження тісного співробітництва держав, що є провідною тенденцією сучасного історичного розвитку. Базовим індикатором ефективності зусиль влади на європейському напрямі є виконання Україною Угоди про асоціацію, що послужило створенню та покращення реформи державного управління. Оцінюючи в узагальненому вигляді діяльність нинішньої влади на євроінтеграційному напрямі, слід зазначити деякі важливі результати, як зберігання сталості євроінтеграційного руху України та утримання попередніх надбань та тенденцій у відносинах між Україною та Брюсселем. Однак є внутрішні проблеми, що стосуються різного рівня надання адміністративних послуг тощо.

Варто зазначити про звернення уваги на вдосконалення кадрової політики, а саме: наближення її до європейських стандартів; провадження принципу гендерної рівності, що сформувало одне із основних завдань, як підвищення якості роботи в Уряді, вдосконалення сфери надання адміністративних функцій, формування професійної державної служби, що призвело до хороших результатів у створенні більш зручних умов життя громадян, що і є головною умовою наближення України до Європейського Союзу.

Список використаних джерел

1. Реформа державного управління. Електронний ресурс – URL: <https://par.in.ua/contents/onovlennia-statehii-reformuvannia-derzhavnoho-upravlinnia-do-2025-roku>

2. Розпорядження від 21 липня 2021 року. №831-р «Деякі питання реформування державного управління України» Електронний ресурс – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/831-2021-%D1%80#Text>

3. Стратегія РДУ 2025: ключові напрями діяльності НАДС. Електронний ресурс – URL: <https://nads.gov.ua/news/strategiya-rdu-2025-klyuchovi-napryami-diyalnosti-nad>

4. Реформа державного правління. Ваканції. Електронний ресурс – URL: <https://career.gov.ua/site/view-article?id=72>

5. Урядовий портал. Схвалення урядом Стратегії реформування державного правління до 2025 року. Електронний ресурс – URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/uryad-zatverdiv-strategiyu-reformuvannya-derzhavnogo-upravlinnya-ukrayini-do-2025-roku>

6. Євроінтеграція. Електронний ресурс – URL: <https://mtu.gov.ua/timeline/Evrointegraciya.html>

7. Секторальна інтеграція України до ЄС. Електронний ресурс – URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2021_sektor_eu_ukr.pdf

Овчаренко А. В., 6 група, 4 курс ФМТП
Київський національний
торговельно-економічний університет,
м. Київ
науковий керівник: Тищенко Ю. В.,
к.ю.н., доцент
Київський національний
торговельно-економічний університет.

ПОНЯТТЯ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ОФШОРНИХ ЮРИСДИКЦІЙ

Для висвітлення та кращого розуміння даного питання варто розпочати з визначення основних понять, які стосуються цієї теми.

Офшор (походить від англ. offshore – поза берегом, поза межами) – це територія, яка надає пільговий податковий та валютний режим для іноземного капіталу; юридична особа, зареєстрована відповідно до законодавства країни реєстрації; інструмент податкового планування, який на законних підставах дозволить зменшити податковий тягар до мінімуму, тим самим істотно знизити затрати та збільшити прибутковість бізнесу [1].

Офшорна зона – це різновид вільних економічних зон, що створюється на території всієї держави, особливістю якої є створення для суб'єктів господарювання сприятливого валютно-фінансового, податкового режиму,

високого рівня захищеності банківської та комерційної таємниці, лояльність державного регулювання, спрощенні вимоги до ліцензування. Її ще називають офшорним центром, безподатковою зоною, податковим притулком, податковою гаваню.

Офшорна компанія – це юридична особа, зареєстрована в одній із офшорних юрисдикцій: з нульовими податками; з низькими податками; з пільговим оподаткуванням тощо.

Офшорінг – це переведення вибраного бізнес-процесу компанії за кордон.

Офшорна зона, як вже зазначалося, є різновидом вільних економічних зон, але головною її відмінністю є те, що на такій території поширюється сприятливий режим лише на суб'єктів господарювання-нерезидентів, які не здійснюють господарську діяльність та не мають джерел доходу на її території, чим забезпечується ефективний режим фінансової секретності.

Тобто іншими словами, офшорна зона – це місце, де легко створювати компанії, є закони, які ускладнюють ідентифікацію власників компаній, є низькі або відсутні корпоративні податки [2].

Основними ознаками офшорних зон є:

- оподаткування (офшорні юрисдикції або не стягують податок на прибуток взагалі, або стягують його тільки з певних категорій доходу, або стягують податок нижчий, ніж у тій країні, де платники є податковими резидентами);
- фінансова секретність (розрізняють дві категорії офшорних юрисдикцій: країни, які відмовляють у послабленні своєї секретності, незважаючи на використання такого режиму секретності зі злочинною метою; країни, що дозволяють законні розслідування в належних випадках);
- валютний контроль (для офшорних юрисдикцій характерна система подвійного валютного контролю, що ґрунтується на відмінності між резидентами та нерезидентами, між національною й іноземною валютами);
- комунікації, які здійснюються за допомогою використання засобів зв'язку – телефонні, кабельні, телексі послуги, повітряний зв'язок);
- легкість доступу до зарубіжної банківської системи (можливість розміщувати капітал у твердій валюті в надійних банках стабільної країни завдяки використанню офшорних юридичних осіб).

Перелік офшорних зон наведений в Розпорядженні Кабінету Міністрів України (далі – КМУ) «Про віднесення держав до переліку офшорних зон» від 23 лютого 2011 р. із внесеними змінами Розпорядженням КМУ від 27 травня 2020 р. [3]. До офшорних зон належить 42 країни і території: Британські залежні території (Острови Олдерні, Гернсі, Джерсі, Мен та інші), Центральна Америка (Беліз, Панама), Європа (Андорра, Гібралтар, Монако), Карибський регіон (Ангілья, Острови Сент-Кітс, Невіс, Теркс і Кайкос, Бермудські, Британські Віргінські і Багамські острови, Співдружність Домініки, Пуерто-Ріко та інші), Африка (Ліберія, Намібія, Сейшельські

острови), Тихоокеанський регіон (Вануату, Гуам, Острови Кука, Маршалські Острови, Науру, Ніуе, Палау, Американське Самоа, Фіджі), Південна Азія (Мальдівська Республіка).

Але з поміж них найбільш відомими вважаються заморські британські території, Кайманові та Віргінські острови, а також такі країни, як Швейцарія та Сінгапур.

Усі наведені країни поділяються на групи офшорних зон [4]. Першу групу становлять країни так званої «податкової гавані», які повністю звільняють компанії від сплати будь-яких податків, але з обов'язковою умовою, що управління цією компанією здійснюється за межами території реєстрації і в неї там відсутні джерела доходу. Наприклад, Беліз, Гібралтар, Кайманові острови, Панама. До другої групи належать країни, де іноземним компаніям надаються значні податкові пільги та висуваються мінімальні вимоги щодо фінансової звітності. Наприклад, Уругвай, Естонія. І до третьої групи входять країни, в яких суб'єкти господарювання-нерезиденти, що здійснюють види господарської діяльності, які передбачені законодавством, мають податкові пільги та привілейований режим таємності. Наприклад, Швейцарія, Люксембург, Греція.

Основною вимогою для того, щоб компанія вважалася офшорною, є здійснення діяльності поза межами країни реєстрації.

У міжнародному приватному праві є п'ять теорій визначення національності юридичної особи: 1) теорія інкорпорації; 2) теорія осілості; 3) теорія ефективного (основного) місця діяльності; 4) теорія контролю; 5) теорія національності засновників. Для визначення національності офшорних компаній застосовується третя теорія, а саме теорія ефективного (основного) місця діяльності, яка полягає в тому, що юридична особа має національність тієї країни, на території якої вона здійснює основну діяльність.

Є декілька причин, чому компанії переходять до офшорів: вони намагаються приховати свої доходи та скоротити податкові витрати; хочуть приховати ім'я реального власника бізнесу; шукають комфортні умови для діяльності та захист від нестабільної економіки чи рейдерства [5].

Для цього існують два способи офшорної схеми для виведення коштів. Перший спосіб – виведення коштів в офшор напряму (оплата вигаданих послуг, роялті чи дивідендів). Другий – отримувати кошти за товари або послуги з іншої офшорної компанії.

Взагалі для реєстрації офшорної компанії треба обрати під юрисдикцію якої країни ви хочете підпадати, зібрати необхідний пакет документів, обрати назву компанії, оплатити збори та мито, якщо вони передбачені, отримати статус юридичної особи та відкрити рахунки.

У даній сфері поширеними є ще два терміни для визначення деяких країн – мідшори та оншори. Мідшор – умовний «напівофшор», країни із фінансовою стабільністю і гнучкою податковою ставкою для іноземних компаній (Гонконг, США, Ірландія, Великобританія). Оншор – протилежний

до «офшору» термін. Це високорозвинені країни, які не пропонують пільгового оподаткування для іноземних компаній. У таких країнах висуваються високі вимоги до фінансової звітності, оподаткування і висока вартість реєстрації.

Проте не потрібно думати, що офшор – це завжди незаконно. У переважній більшості випадків підприємці обирають офшори лише з тією умовою, щоб уникнути несприятливих, некомфортних умов для ведення бізнесу у країні свого походження.

Попри боротьбу країн оншорів проти уникнення сплати податків, країни офшори (Швейцарія, Сінгапур, Туреччина) і мідшори (США, Гонконг) не надто зацікавлені в цьому.

Щороку офшорні обороти у світі становлять від 5,6 трильйона до 32 трильйонів доларів. Міжнародний валютний фонд заявив, що використання податкових гаваней коштує урядам щороку до 600 млрд доларів втрачених податків [2].

Використання офшорів для економіки та компаній має як позитивні, так і негативні моменти [7, с. 106]. Серед позитивних це: сприяння активізації міжнаціональних фінансових потоків; забезпечення розвитку фінансових ринків; розширення доступу до кредитів і кращого розміщення капіталів; зменшення податкового тягаря у світі; стимулювання економічної активності; зменшення ризику бути поглиненим для інвесторів, що краще забезпечує право власності; є активізаторами економічного зростання країн, на території яких розташовані; створення умов для диверсифікації інвестицій. Серед негативних: недобросовісна податкова конкуренція, яка може забирати прибутки в компаній-оншорів; потурання нестабільності у світовій економіці та фінансах; сприяння відтоку капіталу з національної економіки й тінізація бізнесу; отримання невинуватених преференцій окремими компаніями, які використовують офшори, перед іншими учасниками економічної діяльності, що не застосовують цієї стратегії; значний вплив на соціальну ситуацію в країнах-донорах, що пов'язано з негативною оцінкою ухилення від сплати податків за допомогою офшорів.

Таким чином, проаналізувавши позитивні та негативні аспекти використання офшорів, помітно, що одні і ті самі чинники, можуть оцінюватися по-різному. Важливим для уникнення негативного впливу розміщення капіталу в офшорних зонах є визначення причин виведення бізнес-конструкцій за межі країни-донора, розроблення на національному законодавчому рівні заходів для уникнення цього та стратегії дій щодо недопустимості такої діяльності з метою уникнення сплати податків, адже за рахунок офшорів вииграє економіка загалом та суб'єкти підприємницької діяльності.

Серед офшорних країн, де українські підприємці найчастіше реєструють компанії, виділяються Молдова, Туреччина, Беліз, Сейшели, Панама, Швейцарія, Узбекистан, Сент-Кітс і Невіс, Маршаллові Острови [5].

Отже, враховуючи вище викладене, можна дійти до висновку, що ринок офшорних послуг має великі перспективи у світі. Утілення програми розвитку офшорів має позитивно впливати на підвищення конкурентоспроможності суб'єктів підприємництва. І для цього важливо, щоб на законодавчому рівні не було акценту лише на негативному оцінюванні діяльності офшорних компаній і не ігнорувалася можливість використання офшорних механізмів для розвитку бізнесу й покращення економічного становища країн.

Список використаних джерел

1. Офшор як спосіб мінімізації оподаткування. Liga 360. 2019. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/TO001257> (дата звернення: 09.10.2021)
2. Що таке офшори та чим вони небезпечні. BBC News Україна. 2021. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-58790822> (дата звернення: 09.10.2021)
3. Перелік офшорних зон розширено. Головне управління ДПС в Одеській області. 2020. URL: <https://od.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/421345.html> (дата звернення: 09.10.2021)
4. Сідельникова Л.П., Костіна Н.М. Податкова система: навчальний посібник. К.: Ліра-К, 2013. 604 с. URL: https://pidru4niki.com/1189050555225/ekonomika/viyavlennya_tipovih_shem_uhilennya_vid_opodatкування#46
5. Золотова В. Чи завжди офшор – це незаконно і лише для мільйонерів? Vector. 2019. URL: <https://vctr.media/ua/babushka-ofshor-25859/> (дата звернення: 09.10.2021)
6. Васильєва М. О. Офшори як метод оптимізації оподаткування в Україні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право.* Випуск 35. 2015. Частина 1. Том 2. 105-107 с. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/15014/1/ОФШОРИ%20ЯК%20МЕТОД%20ОПТИМІЗАЦІЇ%20ОПОДАТКУВАННЯ%20В%20УКРАЇНІ.pdf> (дата звернення: 09.10.2021)

Петрик К. Г., Півень А. П., 9 група, 4 курс ФМТП
Київський національний торговельно-економічний університет,
м. Київ
науковий керівник: Тищенко Ю.В., к.ю.н., доцент
Київський національний торговельно-економічний університет

ОСОБЛИВОСТІ МІЖНАРОДНИХ АВТОМОБІЛЬНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ

Розвиток світового господарства та міжнародних економічних відносин протягом останніх десятиліть характеризується стрімким посиленням взаємодії національних господарств, що обумовлює необхідність створення інфраструктурних передумов для забезпечення ефективної співпраці підприємств, розміщених в різних країнах. Лише за умови налагодження транспортного сполучення між країнами, можливим є перерозподіл виготовленої продукції, а також реалізація принципу спеціалізації підприємств в межах світового господарства. З огляду на це, можна зробити висновок, що транспорт є основною інтегрованою розв'язкою сучасного бізнесу, а його функціонування виступає чинником інтернаціоналізації міжнародного бізнесу [1, с. 4-7].

Перш за все, на сьогодні більшість перевезень в межах світового господарства здійснюється автомобільним транспортом. Це пояснюється тим, що він найбільш мобільний і не потребує залізничних колій, морів, річок та океанів і може використовуватись у будь-якій місцевості. Окрім цього, автомобільний транспорт характеризується найбільшою маневреністю – він відіграє значну роль у забезпеченні змішаних і місцевих перевезень на невеликі відстані. Водночас авіаційний транспорт забезпечує максимальну швидкість доставки вантажів, а морський дозволяє мінімізувати транспортні витрати. Наявність низки переваг та недоліків у кожного з видів транспорту робить питання вибору засобів перевезення одним з ключових в процесі організації зовнішньоторговельних операцій.

Взагалі під міжнародними автомобільними перевезеннями слід розуміти перевезення вантажів та пасажирів автомобільним транспортом між двома та більше державами, що здійснюється на умовах, визначених міжнародними договорами (дво- та багатосторонніми) [2].

Міжнародні автомобільні перевезення вантажів і пасажирів мають цілий ряд переваг (маневреність, швидкість доставки, менш жорсткі вимоги до упаковки), завдяки чому спостерігається стійка тенденція їх зростання. Вони здійснюються автотранспортними засобами на основі міжнародного договору [3]. Це особливий вид договору, при якому автоперевезення

здійснюються автотранспортними підприємствами, які вибирають і визначають сторони. Важливою особливістю автоперевезень в міжнародному сполученні є те, що на них поширюється міжнародно-правове регулювання в частині організації дорожнього руху, зокрема Конвенція про дорожній рух 1949 р., Митна Конвенція про тимчасове ввезення

дорожніх перевізних засобів, що слугують для комерційних цілей 1956 р., Митна конвенція про міжнародне перевезення вантажів із застосуванням книжки МДП, Міжнародна конвенція про узгодження умов проведення контролю вантажів на кордонах 1982 р., Конвенція про договір міжнародного дорожнього перевезення вантажів (КДПВ) 1956 р. Автомобільний транспорт, здатний найефективніше забезпечити задоволення потреби зовнішньоторговельних організацій в перевезеннях товарів і вантажів, на сьогоднішній день займає одне з лідируючих місць по організації діяльності пов'язаної з перевезеннями, а також є одним з найнадійніших і оперативних способів доставки вантажів різного значення .

До здійснення міжнародних транспортних операцій допускаються резиденти України, які мають досвід роботи на внутрішніх перевезеннях на договірних умовах не менше, ніж три роки. При виконанні міжнародних перевезень резиденти України повинні мати дозволи іноземних країн, по території яких буде здійснюватися перевезення; ліцензійну картку на транспортний засіб; свідоцтво про реєстрацію транспортного засобу; сертифікат відповідності щодо безпеки руху, екологічної безпеки та енергозбереження вимогам країн, по території яких буде здійснюватися перевезення; дозвіл щодо узгодження умов та режимів перевезення в разі перевищення вагових або габаритних обмежень (у випадку перевезення вантажів) та список пасажирів при регулярних та маятникових їх перевезеннях.

Головними нормативними документами, що регламентують умови виконання міжнародних автомобільних перевезень, є двосторонні міжурядові договори. Зокрема, Урядом України за поданням Міністерства транспорту України укладено міжурядові договори про міжнародне автомобільне сполучення з державами-членами ЄС. Базою для розроблення зазначених договорів були міжнародні Конвенції та Угоди, підготовлені у рамках Комітету з внутрішнього транспорту Європейської економічної комісії ООН [4].

Організація міжнародних транспортних операцій здійснюється при виконанні таких умов: здійснення реєстрації транспортних засобів, здійснення допуску (ліцензування) до виконання міжнародних перевезень, забезпечення сертифікації транспортних засобів, отримання дозволу на здійснення міжнародних перевезень, виконання митних процедур, страхування відповідальності перевізника, дотримання умов праці та відпочинку екіпажів транспортних засобів та візова підтримка роботи водію. Організація автомобільних перевезень міжнародного значення вимагає більш

серйозної та відповідальної підготовки, ніж організація внутрішніх перевезень. Однак слід зазначити, що з ростом обсягу товарообігу між підприємствами зростає і роль перевезень, котрі здійснюються всередині України.

Таким чином, особливостями правового регулювання міжнародних автомобільних перевезень є основні питання автомобільних перевезень: вимоги перевізної документації, застосування книжки МДП при перевезенні, порядок приймання вантажу, перевезення та видача його в пункті призначення, відповідальності перевізника, визначення процедури пред'явлення перевізником претензій і позовів у міжнародних угодах (транспортних конвенціях), які містять уніфіковані норми; створення особливої системи урядових та неурядових міжнародних автотранспортних організацій.

Список використаних джерел

1. Болдовська К. П. Шляхи активізації інноваційної діяльності підприємств автотранспортного комплексу України у контексті міжнародного співробітництва та євроінтеграції. Проблеми і перспективи розвитку підприємництва : зб. наук. праць Харківського національного автомобільно-дорожнього університету. Харків : ХНАДУ. 2016. № 4 (15). Т. 2. 178 с.

2. Ванчукевич В.Ф., Седюкевич В.Н. Автомобильные перевозки. Минск: Выш. шк. 2013. URL: https://www.logistics-gr.com/index.php?option=com_content&id=5805&c=72&Itemid=99 (дата звернення: 02.10.2021).

3. Про приєднання України до Угоди про прийняття єдиних технічних приписів для колісних транспортних засобів, предметів обладнання та частин, які можуть бути встановлені та/або використані на колісних транспортних засобах, і про умови взаємного визнання офіційних затверджень, виданих на основі цих приписів від 1958 року. Відомості Верховної Ради України. 2000. № 10. С. 80. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_343#Text (дата звернення: 05.10.2021)

4. Ткаченко А. М. Міжнародні автоперевезення: економічні та управлінські аспекти. Л.: Львівський банківський коледж НБУ, 2015. 203 с.

Племенник М.М. 1 група, 3 курс ФЕМП
Київський національний торговельно-
економічний університет, м. Київ
наукова керівниця: Коломієць К. В.,
докторка філософії права, старша
викладачка кафедри міжнародного,
цивільного та комерційного права
Київський національний торговельно-
економічний університет

ПРОБЛЕМИ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У ПРАВІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Відколи Україна стала на шляху європейської інтеграції, запустилися процеси вдосконалення і форматування внутрішнього законодавства. Право інтелектуальної власності - не виняток і за Угодою про асоціацію між Україною та ЄС є одним з найбільш пріоритетних напрямів перебудови внутрішніх процесів. Результативність вирішення проблем законодавства у цій сфері залежить від впровадження ефективних способів захисту прав та інтересів осіб, яким належить інтелектуальна власність. Враховуючи динаміку нормотворення, можна констатувати, що Україна зробила вже досить значні кроки для вирішення цієї проблематики, а саме: прийняття Законів України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення національного органу інтелектуальної власності”, “Про державну підтримку кіноматографії” та інші. Проте, кількість існуючих проблем у використанні прав інтелектуальної власності дає підстави вважати, що існуючі механізми удосконалення законодавства не можуть бути повністю реалізовані на даний час.

Досі багато залишається невирішених проблем практичного характеру, таких як : неврегульованість “специфічних” об’єктів авторського та суміжних прав (сирітські твори); неналежне проінформування населення щодо правомірного використання об’єктів інтелектуальної власності; “патентний тролінг”, невдосконалена кодифікація законодавства про право інтелектуальної власності, розгалуженість та суперечливість деяких правових положень у сфері інтелектуальної власності. Для вирішення цих проблем необхідно проаналізувати вітчизняне та європейське законодавство щодо інтелектуальної власності, дослідити причини патентного тролінгу у нашій державі, розглянути європейський досвід у питаннях інтелектуальної власності, зокрема щодо сирітських творів.

У праві інтелектуальної власності України є така особливість, як розгалужена система законодавства. Джерелами цієї підгалузі виступають Конституція України, Цивільний кодекс України і ще сотня спеціальних нормативно-правових актів. Так як через складність трактування

інтелектуального права виникає багато спірних питань, які не конкретизовані законом. У цьому випадку на допомогу приходять право Європейського союзу, а саме те, що це законодавство передбачає низку судових прецедентів. У зв'язку реформування законодавчої та судової систем даний підхід з використанням судових прецедентів з Європейської практики є доцільним. Так як спори з прав інтелектуальної власності є частиною цивільного судочинства, можна вважати належним використання практики Європейського суду з прав людини як джерела права інтелектуальної власності. Це дозволить наблизити вітчизняне законодавство до європейського у даній галузі, а також до європейських стандартів та цінностей. Крім того, застосування судового прецеденту є чудовим механізмом регулювання права, так як уже довело свою ефективність дії на практиці. Правові колізії при такому методі виключаються. Тим паче, що такий підхід дозволить спростити процедуру захисту прав на інтелектуальну власність у спірних питаннях, особливо для правовласників, які не володіють достатньою кількістю юридичної інформації. Оцінивши вищезазначене, було б доцільним створити уніфіковану базу судових прецедентів Європейського суду з прав людини за родовими ознаками справ. Це, безперечно, спростило б пошук доцільних рішень у тій чи іншій ситуації.

Директиви є вторинними нормативно-правовими актами, які володіють особливою специфікою і мають обов'язковість лише для держави, якій вони адресовані і які стосуються тільки тої мети, на яку вона спрямована. Важливо, що способи і форми реалізації правоположень директиви визначаються державою-дестинатором [4, с. 86]. Зазначаємо, що імплементація положення директив у підгалузі інтелектуальної власності однозначно покращить процеси євроінтеграції при розвитку законодавчої та суспільної сфери. Щодо суспільного елемента, то він передбачає ведення юристами просвітницької діяльності серед правовласників об'єктів інтелектуальної власності.

Суспільна необізнаність та підсвідома неправомірність щодо використання інтелектуальної власності є основними причинами наявних проблем. У даній ситуації просвітницьку діяльність необхідно проводити за такими основними напрямками, як:

- роз'яснення щодо законного використання об'єктів інтелектуальної власності;
- інформування про методи захисту порушених прав;
- порядок інформування про виявлені правопорушення стосовно інтелектуальної власності.

До того ж, імплементація директив окреслить можливості регулювання об'єктів інтелектуальної власності, що не закріплені в законодавстві. До прикладу, Директива ЄС 2012/28/ EU on certain permitted uses of orphan works [1] (далі – Директива) регулює статус сирітських творів з невідомим автором та регулює порядок їх

використання. Особливо це актуально зараз, у час розвитку технологій [3]. Крім того, директива стосується друкованих праць, кіноматографії, аудіотворів, фонограми тощо. Завдяки публікації творів в електронному форматі став зручнішим до них доступ. Проте, постала проблема неправомірного оприлюднення творів без відома та згоди автора. А вирішує таку проблему саме Директива, у якій зазначено, що якщо автор невідомий і його пошуки не дали позитивних результатів, то опублікування таких творів вважається правомірним. Директива дозволяє швидко вирішувати такі проблеми і вона містить:

- ознаки для визначення сирітських творів;
- механізм дій, за яким здійснюється пошук автора;
- створення спеціального реєстру таких творів;
- забезпечення інтересу суспільства до таких творів.

Тобто, цей документ є так званою покроковою інструкцією, механізмом конкретних дій, задля публікування відповідних творів.

Наступна проблема гаронізації права інтелектуальної власності із європейським законодавством, на мою думку, є прогалини судової системи у вирішенні спорів, що стосуються цієї підгалузі. А саме: вирішування спорів судами різної спеціалізації, які трактують вирішення проблем щодо інтелектуальної власності за різним судочинством. Тобто немає спеціальної інстанції, яка б регулювала дані питання [2].

У Національній стратегії розвитку сфери інтелектуальної власності (далі - Стратегія), зазначено пріоритетні цілі та напрямки процесів євроінтеграції у праві інтелектуальної власності. Особливо прогресивно прописані пропозиції щодо покращення судової системи та діяльності державних органів. Але зазначені часові рамки дають привід сумніватися в успішній та вчасній реалізації цих пропозицій. Створення спеціального органу для вирішення спорів щодо інтелектуальної власності безумовно було б чудовим рішенням, але на даний час його все ж немає. Проте, створити його можна у такі два етапи, як залишення місцевим судам юрисдикційних повноважень з перенаправлення на спеціалізовані суди і власне створення спеціального суду.

Виходячи з вищесказаного, підсумую, що цей спосіб вирішення питання стосовно прогалин у судовій системі, сформує потрібну судову практику, спеціалізовані суддівські органи та виявить можливі проблеми на початку реформування.

Визначаємо ще одну проблему права інтелектуальної власності, а саме "патентний тролінг". За своєю суттю він не є незаконним, але завдає фінансових незручностей правовласникам інтелектуальної власності. Проблема пов'язана із зловживанням правами інтелектуальної власності, а саме - отримання патенту на промисловий зразок продукції, яка перебувала тривалий час у загальному вжитку або належала іншій особі (винахіднику). Таким чином здійснюється справляння винагороди правовласником з

розробника певного винаходу. Поки існують два методи захисту прав на промисловий зразок, а саме: вчасна реєстрація і відновлення прав на об'єкт інтелектуальної власності, якщо недобросовісна особа не подала розроблювальні документи. Другий метод передбачає значні часові затрати.

Вирішення вищенаведеної проблематики знаходимо у Стратегії [2], у якій прописується проведення експертизи об'єктів інтелектуальної власності. Цей підхід має переваги, тому що крім формального опису, для реєстрації прав, ще необхідно буде відповідати вимогам новизни, промисловоздатності та промисловій придатності. Унаслідку цей метод допоможе позбутися явища патентного тролінга.

Підсумовуючи вищезазначене, констатуємо, що законодавство про інтелектуальну власність піддається значним реформуванням з огляду на використання Стратегії. Проведений аналіз дав визначити основні проблеми на шляху до гармонізації із європейським законодавством у даній підгалузі. До проблем віднесемо:

- неосвідченість населення стосовно права на інтелектуальну власність;
- розгалужена система законодавства;
- неврегульованість специфічних об'єктів авторського та суміжного права, таких як сирітські твори;
- відсутність експертизи поданих заявок на реєстрацію майнових прав на промислові зразки.

На основі доктринального узагальнення проблем євроінтеграції вдалося сформулювати пропозиції та рекомендації щодо усунення проблем:

- проведення просвітницької роботи серед населення у сфері інтелектуальної власності;
- врахування положень директив Європейського Союзу у сфері інтелектуальної власності та використання практики Європейського суду;
- встановлення кваліфікаційної експертизи при реєстрації майнових прав на промислові зразки.

Перелік проаналізованої проблематики не є вичерпним, що вказує на можливість подальших досліджень у цій сфері.

Список використаних джерел:

1. Директива Європейського Союзу 2012/28/EU on certain permitted uses of orphan works / Всесвітня організація інтелектуальної власності : веб сайт. URL: <https://wipo.int/legislation/details/13043>
2. Національна стратегія розвитку сфери інтелектуальної власності в Україні на період до 2020 року. Київ, 2014. URL: <https://uba.ua/documents/ipstrategy28082014.pdf>
3. Токарева В.О. Проблеми використання сирітських творів. С. 444-446. Веб сайт. URL. <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/>
4. Фоманюк В.В. Система джерел права Європейського Союзу. Правова система: теорія і практика. 2015. № 2. С. 83-88.

*Приходько А.В., 20 група., 2 курс.,
ФМТП*

Ночовна Г.Д., 18 група., 2 курс., ФМТП
Київський національний торговельно-
економічний університет,
м.Київ

Науковий керівник: Кортуківа Т.О.,
старший викладач кафедри
міжнародного,
цивільного та комерційного права
Київський національний торговельно-
економічний університет.

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Правове регулювання міграційних процесів в Україні привертає все більшу увагу через стрімко зростаючу кількість українських мігрантів, зокрема і в країнах-членах ЄС. На сьогодні, за даними Євростату, швидко збільшується кількість громадян України, які мають в ЄС статус мігранта, який довгостроково проживає на території держав-членів ЄС. Дедалі більше українців набувають громадянства країн перебування. Одним з найчастіших місць призначення для українських мігрантів є саме держави-члени ЄС. Наприклад, лише в 2017 р. 3,4 тис. українців було натуралізовано в Німеччині, 2,7 тис. – в Італії, 2,4 тис. – в Польщі, близько 2 тис. в Португалії, 1,2 тис. – в Чехії [14]. У 2020 році, за даними Національного банку України, в Україні нараховувалось близько трьох мільйонів офіційних мігрантів [13].

Разом з тим, євроінтеграційні прагнення України, які є головним зовнішньополітичним пріоритетом нашої держави змушують досліджувати практику Європейського Союзу у сфері правового регулювання міграційних процесів і пристосовувати її до українських реалій.

На сьогодні проблемами правового регулювання міграційних процесів України є надзвичайно актуальними, зокрема і з огляду євроінтеграційних прагнень нашої держави, які закріплені на конституційному рівні.

Так, відповідно до статті 33 Конституції України визначається, що кожному, хто на законних підставах перебуває на території України, гарантується свобода пересування, вільний вибір місця проживання, право вільно залишати територію України, за винятком обмежень, які встановлюються законом. Громадянин України не може бути позбавлений права в будь-який час повернутися в Україну.» [4] Це вказує на те, що кожен громадянин України може вільно обирати місце проживання.

До того ж, правовою основою регулювання міграційних процесів в Україні є перелік наступних законодавчих актів, а саме: Закон України «Про

порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України» 1994 року [9], Закон України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» [10], Закон України «Про громадянство України» 2001 року [5], Закон України «Про імміграцію», Закон України «Про закордонних українців» 2012 року [6], Закон України «Про зовнішню трудову міграцію» 2015 року [7]. Тобто українське законодавство, яке регулює міграційні процеси на сьогодні є надзвичайно розгалуженим і потребує уніфікації.

Співробітництво України з Європейським Союзом на сьогодні відбувається у межах Угоди про асоціацію між Україною та ЄС від 2014 року у розділі 3, статті 16 «Співробітництво у сфері міграції, притулку та управління кордонам» визначає, що сторони підтверджують важливість спільного управління міграційними потоками між їхніми територіями та надалі розвиватимуть всеохоплюючий діалог щодо всіх питань у сфері міграції, зокрема нелегальної міграції, легальної міграції, незаконного переправлення осіб через державний кордон та торгівлі людьми, а також включення проблемних питань у сфері міграції до національних стратегій економічного та соціального розвитку регіонів, звідки походять мігранти. Такий діалог ґрунтується на основоположних принципах солідарності, взаємної довіри, спільної відповідальності та партнерства. [1]

При цьому слід зазначити, що ЄС на сьогодні залишається досить привабливим пунктом призначення для мігрантів, як легальних так і нелегальних, а також для біженців. Це зумовлено чисельними збройними конфліктами, зокрема, в Африці і на Близькому Сході, масовим безробіттям людей по всьому світу, відсутністю економічної стабільності, а також загрозою здоров'ю та життю внаслідок катастрофічних природних явищ.

Саме тому у ЄС була розроблена спільна міграційна політика, яка поширюється на усі 27 держав-членів ЄС. Як зазначає М. Матковська міграційна політика – це особливий набір інструментів, які створені і підтримувані державою, що охоплює як пасивні, так і активні форми управління імміграцією і еміграцією» [2].

Хоча все ж таки, на сьогодні спостерігається зменшення міграційних потоків внаслідок пандемії коронавірусу, і запровадження обмежень щодо міграції. До того ж, пандемія спричинила те, що люди втрачали роботу, місця проживання, а отже і спроможність забезпечити собі комфортне життя за кордоном.

У цьому контексті, враховуючи те, що громадяни України становлять одну з найбільших груп працівників у Європейському Союзі, для України важливим є захист своїх громадян за кордоном, який варто посилити підписанням двосторонніх угод з державами – членами ЄС про трудову діяльність та соціальний захист громадян України; а також про взаємне працевлаштування працівників й про працевлаштування та співробітництво у сфері трудової міграції тощо [12].

Висновки. Таким чином зробимо висновок, що для України та ЄС питання регулювання міграційних процесів є викликом. Більше того країни повинні розробити чітку, зрозумілу стратегію щодо регулювання прогалин у законодавствах та прийти до спільних висновків щодо перебування мігрантів в тій чи іншій країні. Після проведеного дослідження, хочемо запровадити з нашої точки зору декілька пропозицій, щодо удосконалення чинного законодавства.

Перш за все можна випустити карту постійного місця проживання в Україні, наприклад «UKRCARD», яка застосовувалась би в першу чергу до висококваліфікованих працівників іноземних держав, які планують залишитися в Україні і надавала б певні полегшення в процедурі отримання громадянства України.

Для України було б також досить добре, якби студенти які виїхали на навчання приїжджали б з-закордону та відпрацьовували від 1 до 3 років в залежності від спеціальності. Саме тому у цій сфері держава повинна розробляти програми, і стимулювати та заохочувати такі повернення.

Крім того, в Україні необхідно розробити законодавчий акт, а можливо і міграційний кодекс, який би комплексно відображав засади всієї державної міграційної політики України.

Список використаних джерел

1. «Угода про асоціацію України з ЄС», розділ 3, стаття 16 URL: https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/ugoda-pro-asociaciyu/title_iii.pdf
2. Matkowska M. Polska polityka migracyjna – zarys problemu. *Studia i prace wydziału nauk ekonomicznych i zarządzania*. 2013. No. 3. P. 77–92. URL: http://www2.wneiz.pl/nauka_wneiz/sip/sip33-2013/SiP-33-t1-77.pdf
3. Амелічева Л. Проблеми правового регулювання права на гідну працю трудових мігрантів в умовах європейського курсу України. URL: <https://jlsouk.donnu.edu.ua/article/download/6815/6847>
4. Закон «Про Права, свободи та обов'язки людини і громадянина» Конституції України, стаття 33 URL: <https://www.president.gov.ua/ua/documents/constitution/konstituciya-ukrayini-rozdil-ii>
5. Закон України «Про громадянство України» 2001 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2235-14#Text>
6. Закон України «Про закордонних українців» 2012 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1582-15#Text>
7. Закон України «Про зовнішню трудову міграцію» 2015 року <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/761-19#Text>
8. Закон України «Про імміграцію» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2491-14#Text>

9. Закон України «Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України» 1994 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3857-12#Text>
10. Закон України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3773-17#Text>
11. Заставна О. Міграційна політика ЄС у контексті безпеки країн Європейського Союзу. URL: <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2021.1.46>
12. Кортукова Т. Захист прав українських трудових мігрантів у Європі. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2021. № 4. С. 48-57.
13. Національний Банк України, Смолів, Я., «Ринок праці та монетарна політика» URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/vistup-golovi-nbu-na-schorichniy-doslidnitskiy-konferentsiyi-natsionalnogo-banku-ukrayini-ta-natsionalnogo-banku-polschi-rinok-pratsi-ta-monetarna-politika>
14. Фонд розвитку МОМ URL: https://iom.org.ua/sites/default/files/iom-ukraine_facts-ukr_2019.pdf
15. Цевух Ю. Ринок праці і міграційні процеси у контексті європейської інтеграції України. URL: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/29421/1/19-21.pdf>
16. Швабій К., Вплив глобалізації на систему оподаткування та податкову політику України. *Стратегічні пріоритети*. №1(10) стр 141. Url: http://ir.nusta.edu.ua/bitstream/doc/1236/1/1305_ir.pdf

Радзівська О. В.,

студентка, 1 курс, група 10, ОС «магістр» факультет міжнародної торгівлі та права КНТЕУ, м. Київ
 Науковий керівник: д. ю. н., доцент, професор кафедри міжнародного, цивільного та комерційного права КНТЕУ Гончаренко О. М.

ВИКЛИКИ LEXMERCATORIA В УМОВАХ СВІТОВОЇ ПАНДЕМІЇ

Пандемія, спричинена спалахом Covid-19, значно ускладнює або навіть унеможлиблює виконання великої кількості контрактів. Це пов'язане з тим, що виконання деяких контрактів на сьогодні є неможливим, незаконним, втрачає свою необхідність, стає обтяжливим або просто незручним для договірних сторін. Таким чином, ключове питання полягає в тому, як право справляється з невиконанням зобов'язань, викликаних пандемією. У

більшості випадків передбачається, що сторони дійдуть угоди про розірвання або зміну контракту, однак, в інших випадках, це може виявитися не можливим, оскільки одна зі сторін може не забажати припиняти/змінювати контракт.

Не дивлячись на те, що контракти часто містять положення про форс-мажорні обставини або ускладнення, проте це положення може не охоплювати поточну ситуації або його взагалі може і не бути. За відсутності положення про форс-мажорні обставини або положення аналогічного типу, застосовне право заповнює цю прогалину. Наприклад, якщо застосовним правом є англійське законодавство, то використовується загальноприйнята концепція фрустрації. Відповідно до неї, договір може бути припиненим на ґрунті розчарування, якщо контракт є неможливим для виконання, незаконним, або основна мета контракту зірвана [1]. Це може покрити деякі труднощі, спричинені пандемією, але не охопить усі контракти, розірвані через пандемію. Наприклад, це не охоплює ситуації, коли договір все ще може бути виконаний, хоча виконання тепер може бути значно обтяжливішим для однієї зі сторін. Таким чином, якщо договір не містить адекватного форс-мажорного застереження, цілком можливо, що договір не може бути розірваний без порушення з боку однієї зі сторін, яка зобов'язана відшкодувати збитки. Інші юрисдикції мають подібні доктрини, такі як кодифіковані доктрини форс-мажору та/або ускладнення у Франції та *Unmöglichkeit der Leistung* у Німеччині, хоча кожна з них діє дещо по-різному і матиме різні наслідки [2].

Сторони міжнародного комерційного договору, при виборі права, можуть включити пункт щодо застосування недержавних правил. Цей вибір може бути чітко сформульований за допомогою посилання на конкретний інструмент транснаціонального права (наприклад, Принципи міжнародних комерційних договорів УНІДРУА), або може використовувати таке формулювання, як «загальні принципи торгового права», «прийнята транснаціональна торгова практика» або «*lex mercatoria*». *Lex mercatoria* має важливу ознаку автономності: її розробляє, приймає, кодифікує певна спільнота, що професійно здійснює та упорядковує міжнародну торгівлю [3, с. 38]. Інструментами, які найчастіше використовуються для цієї мети є Принципи міжнародних комерційних договорів УНІДРУА (далі-Принципи УНІДРУА), Принципи європейського договірної права (PECL), Принципи договірної права Латинської Америки (PLACL), а також Правила Інкотермс.

Відповідно до статті 79 Віденської конвенції про договори міжнародної купівлі-продажу товарів 1980 року (далі-Віденська конвенція): «сторона не несе відповідальності за невиконання будь-якого із своїх зобов'язань, якщо доведе, що воно було викликане перешкодою поза її контролем і що від неї нерозумно було очікувати прийняття до уваги цієї перешкоди під час укладення договору або уникнення чи подолання цієї перешкоди чи її наслідків» [4]. Очевидно, що Covid - 19 може призвести до економічних труднощів, але чи підпадає така ситуація під дію статті 79? Перешкода повинна охоплювати не тільки ситуації, коли фізично неможливо виконати контракт, але також, при обмежених обставинах, ті ситуації, в яких це економічно проблематично. Проте в цілому суди дотримуються стриманого підходу до прийняття економічних труднощів як виправдання невиконання зобов'язань. Можливо, що Covid - 19 являє собою досить виняткову ситуацію, що суди будуть застосовувати більш гнучкий підхід, проте також можна сказати, що визначеність у врегулюванні договірних спорів необхідна зараз як ніколи, і тому стандарти звільнення, ймовірно, залишаться високими.

Підхід Віденської конвенції сприяє визначеності в договірних відносинах. У той же час прагматизм, який відображений в Конвенції, наприклад, у вимозі про пом'якшення збитку (стаття 77) і наданні відстрочки (стаття 49), передбачає, що сторони повинні зберігати, по можливості, певну гнучкість відносно один до одного в разі зміни ситуації [1]. Конвенція не містить чіткого обов'язку переглядати умови у важких випадках, але існує прецедентне право, яке передбачає, що такий обов'язок мається на увазі в принципах, що лежать в основі Конвенції. Це говорить про те, що звільнення сторони від відповідальності у виняткових обставинах, таких як Covid - 19, з причин економічних труднощів допускається відповідно до Конвенції.

Що стосується Принципів УНІДРУА, то стаття 6.2.1 передбачає, що "якщо виконання договірних зобов'язань стає більш обтяжливим для однієї зі сторін, така сторона, незважаючи на це, зобов'язана виконати свої обов'язки за договором з дотриманням наступних положень про ускладнення" [5]. Хоча економічні ризики, безсумнівно, можуть викликати значний дисбаланс в контракті і створити труднощі, ускладнення слід застосовувати тільки в тому випадку, якщо економічні труднощі значно виходять за рамки нормального розвитку ринку. Наслідки Covid-19 можна було б кваліфікувати як такий розвиток подій, враховуючи, що масштаби руйнівних наслідків явно виходять за рамки будь-яких очікуваних економічних потрясінь.

Стаття 6.2.2 Принципів УНІДРУА передбачає, що ускладнення мають місце тоді, «коли виникають події, які істотно змінюють рівновагу договірних зобов'язань» [5]. Подія має бути поза контролем сторони, яка перебуває у неблагополучному стані, і сторона не повинна була брати на себе ризик такої події. Це означає, що якщо контракт містить пункт, у якому сторона взяла на себе ризик виникнення пандемії, вони не можуть покладатися на положення про ускладнення. Це може бути явно (якщо контракт стосується пандемії/епідемії) або неявно (якщо сторона бере на себе всі ризики незалежно від подій, що відбуваються, наприклад). Для кваліфікації подія повинна була стати відомою або сталася після укладення договору. Тому мало ймовірно, що контракти, укладені після березня 2020 року, могли б спиратися на звільнення від відповідальності.

І Віденська конвенція, і принципи УНІДРУА посилаються на тимчасовість події, що означає, що виконання може бути просто призупинено. Хоча можна сподіватися, що Covid - 19 є тимчасовою подією, тривалість його, ймовірно, буде довгостроковою і може затягнутися на місяці, а, можливо, і на роки. Суди повинні враховувати, що неможливо передбачити, як довго триватиме пандемія, і тому це може привести до припинення, а не призупинення дії контрактів.

Отже, можна зробити висновок, що зараз, як ніколи, постає проблема точного визначення умов ускладнень і форс-мажору, оскільки їх межі є досить широкими і розмитими. Covid - 19 є винятковою ситуацією і, очевидно, не могла бути очікуваною жодною зі сторін. У той же час принципи сумлінності і чесного ведення справ у поєднанні з прагматизмом у міжнародній торгівлі також закликають сторони до співпраці і гнучкості, щоб, наскільки це можливо, прийти до мирного врегулювання спорів.

Список використаних джерел

1. COVID-19, Форс-мажор і арбітраж. URL: <https://www.international-arbitration-attorney.com/uk/covid-19-force-majeure-and-arbitration/> (дата звернення: 08.10.2021).
2. Hoekstra J. Regulating International Contracts in a Pandemic: Application of the Lex Mercatoria and Transnational Commercial Law (2020). URL: <http://repository.essex.ac.uk/28030/1/016.pdf> (дата звернення: 08.10.2021).
3. Гончаренко О. М. Транснаціональне торгове право як форма нормативного саморегулювання. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2020. № 2. С. 38.
4. Віденська конвенція ООН про договори міжнародної купівлі-продажу товарів від 11 квітня 1980 р. URL:

https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_003#Text. (дата звернення: 08.10.2021).

5. UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts 2010. URL: https://www.trans-lex.org/400120/_/unidroit-principles-of-international-commercial(дата звернення: 08.10.2021).

Рудас К.О. 5 група., 2 курс ФЕМП.

Київський національний
торговельно-економічний університет,
м. Київ

науковий керівник: Коломієць К.В.,
доктор філософії права, старший
викладач кафедри міжнародного,
цивільного та комерційного права
Київський національний торговельно-
економічний університет.

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ В УКРАЇНІ

Болонська декларація, що проголошує поступову структурну реформу національних систем вищої освіти країн Європи, зміни освітніх програм і потрібних перетворень у вищих навчальних закладах була підписана 29 європейськими країнами у червні 1999 р. у Болоньї під час святкування 900-річчя найстарішого університету Європи.

У 2015 р. Україна підписала Болонську декларацію та взяла на себе зобов'язання про покращення організації системи вищої освіти відповідно до стандартів Європейського простору вищої освіти.[1]

Основними принципами процесу формування Європейського простору, що були зазначені в Болонській декларації є: удосконалення системи вищої освіти та мобільності студентів, викладачів та науковців шляхом подолання перешкод та підвищення ефективності; просування необхідних європейських вимірів у вищих масштабах; оновлення освіти, особливо стосовно розвитку навчальних програм, міжінституційного співробітництва, схем мобільності та інтегрованих програм; запровадження основних циклів вищої освіти, таких як бакалавр та магістр; впровадження системи кредитного трансферу, подібну до Європейської кредитної трансферної системи (ЄКТС). [1]

Система по суті ґрунтується на двох основних ступенях : бакалавр та магістр. Щоб здобути другий ступінь потрібно завершити навчання першого, тривалістю не менше трьох років. Після успішної атестації магістр може продовжити своє навчання та одержати диплом доктора наук.

Особливо важливою одиницею за допомогою якої вимірюється обсяг навчального навантаження студента є Європейська кредитна трансферна

система. Згідно з законодавством один кредит становить 30 годин. Для заочної форми навчання обсяг кредиту може бути меншим за 25.[7]

Закон України «Про вищу освіту» у статті 5 визначає, що загальна кількість кредитів повинна дорівнювати 120 для того, щоб здобути ступінь молодший бакалавр, 180-240 кредитів під час двох років навчання на бакалавраті та 90-120 для освітнього ступеня магістр. [3, ст5]

Існування Єдиної кредитної трансферної системи в Україні як кредитно-трансферної системи визначається як:

1. трансфер змісту освіти (результати навчання);
2. трансфер обсягу навчальної діяльності (відповідність кредитів);
3. трансфер результатів оцінювання (шкала оцінювання ЄКТС або таблиця оцінок ЄКТС).

Як кредитно-накопичувальна система ЄКТС забезпечує накопичування результатів навчання у вигляді кредитів. [8, ст.63]

ЄКТС дає можливість оцінити та зберегти всі результати навчання студента, тим самим спрощує систему відбору студентів для майбутнього працевлаштування.

Важливою вимогою Болонської декларації є видання європейського додатка до диплома, що дає змогу студентам розширити спектр вибору місця працевлаштування та працювати у закордонних фірмах. Згідно з Наказом «Про затвердження Методологічних рекомендацій щодо опису документів про вищу освіту (наукові ступені) та додатка до них, академічної довідки та Методологічних рекомендацій щодо заповнення додатка до диплома європейського зразка» від 10.02.2021 №164 переклад англійською мовою інформації, що внесена українською мовою, здійснюється закладом освіти або науковою установою, що видає диплом, додаток та академічну довідку.[5] Це дає можливість визнання диплома українського студента в країнах ЄС.

Ще одною вимогою, що зазначена в Болонській декларації, є можливість навчання мовами ЄС [1]. Наприклад, одним з українських університетів, що запрошує іноземних студентів на навчання французькою мовою є ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури». Для здобуття освіти у галузі права німецькою мовою викладання, іноземці можуть обрати Західноукраїнський національний університет. А серед найпопулярніших університетів України з англійською мовою викладання є КНТЕУ, Університет імені Альфреда Нобеля, КПІ імені Ігоря Сікорського, КНЕУ імені Тараса Шевченка, Національний університет «Києво-Могилянська академія», Національний університет «Львівська політехніка» та Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого.

Одним з найважливіших аспектів успішного функціонування навчальної діяльності та виконання умов Болонського процесу в університетах є ліцензування та акредитація освітніх програм.[1] Головною метою цієї процедури є перевірка виконання наведених умов, сформульованих у

Болонській декларації та Міністерством освіти та науки, у вищих навчальних закладах. Акредитацію освітніх програм, а саме: перевірку виконання зобов'язань щодо змісту освітньої програми, наявності та ефективного функціонування внутрішньої системи забезпечення освіти, використання сучасних технологій викладання та навчання, існування розвинутої системи оцінювання досягнутих результатів, регулярний моніторинг процесу розвитку фахових та загальних компетентностей студентів, результативність наукової діяльності щодо відповідної освітньої програми, встановлює та регулює положення «Про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти». [2]

Щодо ліцензування вищих навчальних закладів та їхніх наданих послуг, їх вказує та регулює Постанова Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. № 1187 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності», яка передбачає перелік умов, за яких ВНЗ може отримати ліцензію на проведення своєї діяльності.[4] Таким чином дозволяється функціонувати лише тим освітнім закладам в Україні, які можуть та прагнуть надати якісні та ефективні освітні послуги здобувачам та удосконалити систему освіти в цілому.

Ще одним впровадженням згідно з рішенням Бергенської конференції міністрів країн, що підписали Болонську декларацію, є створення та імплементація Національної рамки кваліфікацій, що є найбільш системним та найпотужнішим інструментом забезпечення зрозумілості освітніх систем. В Україні це впровадження було виконане неповністю. Основний перелік кваліфікаційних рівнів та опис кожного з рівнів компетентності було затверджено Постановою Кабінету Міністрів України наприкінці 2011 року. [6] На даний час Національна рамка кваліфікацій дає можливість визнання іноземних рівнів кваліфікацій в Україні та визнання українських рівнів закордоном.

Болонський процес залишається одним з перспективних та ефективних інструментів впливу на збереження та покращення умов надання та здобування освітніх послуг в Україні. За час його дії, а це майже 6 років, Україна значною мірою організувала та оновила систему освіти, а саме: впровадила єдину систему оцінювання, визначила три основних освітніх ступенів та кількість кредитів до кожного з них, додала європейський додаток до звичайного державного диплома, надала можливість студентам навчатися іноземними мовами у Вищих навчальних закладах та стала гарантом якісної освіти, ліцензуючи освітні заклади та перевіряючи дотримання вимог кожної освітньої програми.

Отже, Болонський процес дає змогу освіті нашої країни бути на рівні країн Європейського Союзу:

- більш вільному переїзду громадян для навчання або працевлаштування у країнах Європейського Союзу ;
- зростанню привабливості європейської вищої освіти;
- розширенню Європи та забезпеченню її подальшого розвитку як стабільного, мирного, толерантного суспільства.

Саме укладення та підписання цієї декларації забезпечили надійну співпрацю між країнами-підписантами.

Звісно, на даний час Україна не змогла повністю виконати досконало кожен умову декларації, але постійний розвиток в освітній системі продовжується і приносить успішні результати, які дозволяють суспільству сподіватись, що в майбутньому ми зможемо мати ще кращу та досконалішу систему освіти, яка вагомо вплине на майбутнє кожного з випускників та науковців, а отже й на майбутнє самої держави.

Список використаних джерел

1.Європейський простір у сфері вищої освіти: Спільна декларація міністрів освіти Європи від 19.06.1999 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_525#Text

2.Про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти: Положення від 11.07.2019 № 977 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0880-19#Text>

3.Про вищу освіту : Закон України від 02.10.2021 р. № 37-38 [Електронний ресурс]/Верховна Рада України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#n77>

4.Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності: Постанова Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015р. №1187 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1187-2015-%D0%BF#Text>

5.Про затвердження Методологічних рекомендацій щодо опису документів про вищу освіту(наукові ступені) та додатка до них, академічної довідки та Методичних рекомендацій щодо заповнення додатка до диплома європейського зразка: Наказ від 10.02.2021 №164 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0164729-21#Text>

6.Про затвердження Національної рамки кваліфікацій: Постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 № 1341[Електронний ресурс] /

Верховна Рада України – Режим доступу:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF#Text>

7.Про Методичні рекомендації щодо запровадження Європейської кредитно-трансферної системи та її ключових документів у вищих навчальних закладах: Лист від 26.02.2010 № 1/9-119 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу:
https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v_119290-10#Text

8.Рашкевич Ю.М. Болонський процес та нова парадигма вищої освіти: монографія. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. 168 с.

Скавронський В.М., 2 група., 3 курс
 ФЕМП
 Київський національний
 торговельно-економічний
 університет, м.Київ
Науковий керівник Микитенко
 Л.А., к.ю.н., доцент
 Київський національний
 торговельно-економічний
 університет.

ПРОБЛЕМИ РЕГУЛЮВАННЯ ПРАВОВОГО СТАТУСУ БЛОГЕРА

В сучасному світі вагомою ланкою для ведення будь якої діяльності стала мережа Інтернет. Це призвело до появи такої людської діяльності в мережі як блогерство, інфлюенсери, стрімери та інші. Здебільшого така діяльність здійснюється з метою отримання прибутку. Проте як класифікувати та за якими правовими нормами здійснювати контроль за діяльністю таких осіб в нашій державі невідомо. Через це постає проблема регулювання правового статусу блогера.

Блогер – той, хто отримав підписника шляхом органічного зростання і різних активностей. Тобто, це «онлайн друг», спосіб життя якого імпонує підписнику. За авторським складом блоги можуть бути особистими, груповими або суспільними. За змістом – тематичними або загальним [1].

Відповідно до ст. 34 Конституції України, кожному громадянину України незалежно від його професії гарантується право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань [2].

Проект Закону про внесення змін до Закону України «Про інформацію» (щодо поширення масової інформації в мережі «Інтернет») № 2111 від 12.02.2015 (далі – Законопроект) доповнює Закон України «Про інформацію»

статтею 26-1 у такій редакції: «Стаття 26-1. Особливості поширення масової інформації в мережі Інтернет». Відповідно до зазначеної статті «власник сайту і (або) сторінки сайту в мережі Інтернет, на яких розміщується масова інформація (далі – блогер), при розміщенні та використанні зазначеної інформації, в тому числі при розміщенні зазначеної інформації на даних сайті або сторінці сайту іншими користувачами мережі Інтернет, зобов'язаний забезпечувати дотримання законодавства України».

Відмітимо, що наразі діяльність блогерів, підпадає під дію Закону України «Про телебачення і радіомовлення» [3]. Проте коли саме блогер стає медіа ресурсом в цьому законі не йдеться, так само як і не йдеться про те який правовий статус блогера. Як і не визначено, чи потрібно таким особам реєструватись як суб'єктам підприємницької діяльності, і чи мають вони сплачувати податки від своєї діяльності.

З 1 червня 2021 року Google почне утримувати податки з блогерів, які монетизують контент. YouTube-блогери отримали лист про те, що «компанія Google зобов'язана запитувати податкову інформацію в учасників Партнерської програми YouTube, які отримують дохід у вигляді роялті від глядачів у США, а також утримувати податки...». Сплата податків, які утримуються Google з українського YouTube-блогера до бюджету США, не звільняє від оподаткування в Україні. Оскільки українське законодавство не містить особливих правил щодо оподаткування доходів від Google, застосовуються загальні правила.

Якщо блогер не зареєстрований як підприємець-платник єдиного податку, то має сплачувати 18% податку з фізичних осіб і 1,5% військового збору з усього доходу, який нарахований YouTube від монетизації контенту (тобто і роялті, і дохід від реклами). Якщо блогер зареєструвався як ФОП і є платником єдиного податку третьої групи, то ставка податку становить 5% від таких доходів. Однак блогер може користуватися зменшеною ставкою лише до доходу, що не перевищує 7 млн грн на рік. З доходів, що перевищують 7 млн на рік, доведеться сплатити ті самі 19,5% [5].

На наше переконання, діяльність блогерів потребує державної реєстрації. Оскільки свою діяльність вони здійснюють систематично та з метою отримання прибутку. Для діяльності блогера згідно з чиним законодавством можна використати КВЕДи: 3.11 «Рекламні агентства» та 70.21 «Діяльність у сфері зв'язків з громадськістю», 73.12 «Посередництво в розміщенні реклами в засобах масової інформації», 74.20 «Діяльність у сфері фотографії», 59.11 «Виробництво кіно- та відеофільмів, телевізійних програм». Також не зайвим буде зареєструвати КВЕД 82.30 «Організування конгресів і торговельних виставок».

Оскільки блогери отримують регулярний дохід від свого контенту або заробляють на рекламі, то з цього прибутку потрібно сплачувати податок згідно з статтею 9 Податкового кодексу України [6].

Але як визначити статус добровільних грошових надходжень від цільової аудиторії блогерів? На нашу думку за цю фінансову підтримку від підписників держава не може стягувати податок з блогера що зареєстрований як ФОП. Всі ці надходження є власною ініціативою що за статтею 1 Закону України про благодійну діяльність та благодійні організації є благодійною діяльністю [7].

Виходячи з вищезазначеного, відмітимо, що наразі відсутні нормативно-правові акти які б врегулювали діяльність блогера, а це має істотне значення при застосуванні до нього заходів відповідальності.

Список використаних джерел

1. Хто такий блогер URL: <https://chk.dcz.gov.ua/node/7174> (Дата звертання: 07.10.2021 р.).
2. Конституція України Верховна: Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (Дата звертання: 07.10.2021 р.).
3. Про телебачення і радіомовлення Закон України від 21.12.1993 № 3759-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3759-12> (Дата звертання: 07.10.2021 р.).
4. Проект Закону про медіа 2693-д від 02.07.2020 URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=69353 (Дата звертання: 07.10.2021 р.).
5. Google вводить нові податки. Скільки платитимуть українські YouTube-блогери. URL: <https://vkr.ua/publication/z-cherhvnya-2021-roku-google-vvodit-novi-podatki-skilki-platitimut-ukrayinski-youtube-blogeri>
6. Податковий кодекс України Кодекс України від 01.08.2021 № 1600-ІХ URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (Дата звертання: 07.10.2021 р.).
7. Про благодійну діяльність та благодійні організації: Закон України від 05.07.2012 № 5073-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17>(Дата звертання: 07.10.2021 р.). (Дата звертання: 07.10.2021 р.).

Фастівщук А.Г., 9м група., 2 курс ФМТП.
 Київський національний
 торговельно-економічний університет,
 м. Київ
науковий керівник: Ільченко Г.О.,
 к.ю.н., доцент
 Київський національний торговельно-
 економічний університет

СЕКРЕТНИЙ ЗАПОВІТ

На сьогоднішній день в умовах євроінтеграції головна увага приділяється удосконаленню національного законодавства, зокрема, це стосується правового регулювання спадкових правовідносин, а саме інституту секретного заповіту.

Слід сказати, що даний заповіт не набув великої популярності не зважаючи на те, що певною гарантією дотримання таємниці волі заповідача викладеної в даному заповіту є процедура складення та оформлення порівняно зі звичайним заповітом, що значно відрізняється, оскільки посвідчується нотаріусом без ознайомлення зі змістом. Тому ми вбачаємо у цьому великий ризик визнання недійсності даних заповітів, а в разі недійсності спадкування буде здійснюватися за законом.

Значну увагу окремим питанням спадкового права приділили такі вчені-правознавці: О.Ю. Істоміна [6], Т.Є. Крисань [7], О.Є. Кухарев [9], М. Михайлів [8], І.П. Орлов [9], Н.Б. Солтис [10] та інші.

Важливе місце в системі цивільного права посідає інститут спадкування, що є чи не найстарішим інститутом цивільного права. З розвитком шлюбно-сімейних відносин та появою відносин права власності існувала потреба відповісти на питання з приводу того, що буде з майном, яке залишиться після смерті особи. Право приватної власності громадян передбачено ст. 41 Конституції України [1]. Тож однією із гарантій стабільності відносин приватної власності є можливість щодо визначення долі майна після смерті та передачі такого майна в спадщину.

Таким чином, спадкове право забезпечує родині померлого можливість зберегти та використати його майно. Заощадження сприяють підвищенню матеріального добробуту родини померлого, зміцненню власності громадян. Це дає можливість кожному громадянину на випадок смерті розпоряджатися своїм майном, визначивши його долю в заповіті, перш за все це спрямовано на захист особистих інтересів громадян (членів сім'ї померлого, неповнолітніх та непрацездатних членів).

Видами спадкування в Україні, як і у зарубіжних країнах таких як ФРН, Франція, Англія та США є спадкування за законом або за заповітом.

Цивільним кодексом України (далі – ЦК України) передбачається можливість укласти секретний заповіт. Слід підкреслити, що стосовно секретного заповіту немає єдиної думки чи це різновид заповіту, чи окремий вид заповіту, чи це форма заповіту.

На думку одних науковців секретний заповіт є окремим видом заповіту, який отримав спеціальне закріплення у статтях ЦК України, що свідчить про його самостійність. На думку інших, таке виокремлення є недоцільним, оскільки зміст заповіту не містить істотних особливостей, які дадуть змогу виділити його в окремий вид. Єдина його особливість полягає у нотаріальній процедурі посвідчення заповіту, що є особливістю нотаріально процесуальних дій, які слід дотримуватися нотаріусу при посвідченні заповіту [10, с. 138].

На думку О.Є. Кухарева та І.П. Орлова, термін «форма заповіту» характеризує спосіб виявлення, а термін «вид заповіту» є автономною кваліфікаційною одиницею у системі форм заповітів, що визначає зміст досліджуваного правочину [9, с. 46].

Ми вважаємо, що доречно говорити про секретний заповіт як про різновид заповіту, оскільки дійсно секретний заповіт відрізняється від інших заповітів лише в самому посвідченні даного заповіту.

Секретний заповіт як і будь-який інший заповіт є одностороннім правочином, оскільки настання правових наслідків відбувається після смерті спадкодавця, а саме після відкриття спадщини. Прикладом може слугувати постанова Верховного Суду від 20 травня 2019 року у справі № 522/904/16-ц [4].

Отже до нього окрім спеціальних норм стосовно заповіту застосовується також і норми щодо правочинів, особливо положення ст. 203 ЦК України відповідно до якої загальними вимогами, додержання яких є необхідними для чинності правочину є: зміст правочину не може суперечити цьому Кодексу, іншим актам цивільного законодавства, а також інтересам держави і суспільства, його моральним засадам; особа, яка вчиняє правочин, повинна мати необхідний обсяг цивільної дієздатності; волевиявлення учасника правочину має бути вільним і відповідати його внутрішній волі; правочин має вчинятися у формі, встановленій законом; правочин має бути спрямований на реальне настання правових наслідків, що обумовлені ним [2].

Аналогом секретного заповіту є таємний заповіт у ФРН, Франції, а також в деяких зарубіжних країнах можна зустріти закритий заповіт. Наприклад, у Грузії заповідач за власним бажанням може просити свідків посвідчити заповіт без його попереднього ознайомлення, тобто, свідки присутні при складенні заповіту, але не ознайомлюються з ним, а вже під час нотаріального засвідчення, свідки повинні вказати, що заповіт складено особисто заповідачем в їх присутності, але його зміст їм не відомий. Такий заповіт має назву закритого [5].

У відповідності до ст. 1249 ЦК України, секретним є заповіт, який посвідчується нотаріусом без ознайомлення з його змістом. Особа, яка склала секретний заповіт, подає його в закlesеному конверті нотаріусові. На конверті має бути підпис заповідача. Нотаріус ставить на конверті свій посвідчувальний напис, скріплює печаткою і в присутності заповідача поміщає його в інший конверт та опечатує [2].

Порівнюючи визначення поняття «секретний заповіт» відповідно до національного законодавства з даним визначенням поняття відповідно до іноземного законодавства (наприклад, таких країн як Франція, Грузія), ми дійшли висновку, що воно значною мірою відрізняється в тій частині, яка стосується кола осіб, які ознайомлені зі змістом даного заповіту.

Як зазначає М. Михайлів, що на відміну від цивільного законодавства іноземних держав, які чітко передбачають під час передання заповідачем нотаріусу секретного заповіту присутність не менше як двох свідків, у ЦК України обов'язок посвідчення секретного заповіту при свідках не передбачений. Статтею 1253 ЦК України передбачена можливість посвідчення заповіту при свідках лише за бажанням заповідача. З огляду на специфіку такого заповідального розпорядження, видається за необхідне передбачити в законодавстві положення, відповідно до якого передання секретного заповіту нотаріусу відбувалося лише в присутності двох свідків, які б засвідчували сам факт передання такого заповіту та могли б підтвердити, що така особа на момент його передання усвідомлювала значення своїх дій та не піддавалася сторонньому впливу [8, с. 120].

Виходячи з даного положення можна дійти висновку, що зі змістом секретного заповіту можуть бути ознайомлені за бажанням заповідача й інші особи, окрім нотаріуса який посвідчує даний заповіт і в такому випадку він все ще залишається секретним. З визначення поняття «секретний», тобто який не підлягає розголошенню, тримається в секреті від інших; таємний закладається сумнів чи зберігається розуміння даного поняття в законі.

Отже, має місце неможливість нотаріуса взнати зміст розпорядження спадкодавцем на випадок смерті, що є недоречним, оскільки професійним обов'язком нотаріуса є саме збереження таємниці вчинюваної нотаріальної дії відповідно до ст. 5 Закону України «Про нотаріат» [3].

До недоліків можна віднести те, що, незважаючи на усні роз'яснення нотаріуса спадкодавцеві, заповіт може бути складений з порушенням норм законодавства, що спричинить його недійсність, тобто, остання воля померлого залишиться невиконаною, а до спадкування будуть покликані спадкоємці за законом, оскільки не всі люди є юридично-обізнаними у тлумаченні та розумінні норм спадкового права, тому не можна стверджувати, що при написанні секретного заповіту заповідач все викладе вірно та з дотриманням норм цивільного законодавства.

Підтримуємо думку О.Ю. Істоміної з приводу того що, ще однією причиною недійсності секретного заповіту може бути та обставина, що при

написанні заповіту неможливо підтвердити, в якому стані знаходився заповідач та чи співпадали його воля та волевиявлення [6, с. 58].

Особливо складними для вирішення є питання складання заповіту під впливом загрози або насильства, або коли заповідач не усвідомлює значення своїх дій. В зв'язку з цим, украй важливим представляється розширення повноважень нотаріусів стосовно підтвердження дієздатності заповідачів. Крім того, форма секретного заповіту, що здійснюється самостійно спадкодавцем без залучення свідків, може ускладнити подальше тлумачення волі заповідача. До складання такого заповіту не залучаються інші особи, які можуть надалі пояснити і більш повно розкрити дійсні наміри і дійсну волю спадкодавця. Представляється обґрунтованим і необхідним доповнити законодавство таким положенням, тим більше, що такі свідки могли б більш повно підтвердити дієздатність заповідача та, тим самим, виключити певною мірою подальші можливі спори з приводу здатності спадкодавця усвідомлювати значення своїх дій і керувати ними у момент здійснення секретного заповіту [7, с. 282]. Слід зазначити, що існують обмеження стосовно того, хто може скласти даний заповіт. Виходячи зі ст.1249 ЦК України можна сказати, що це повинна бути саме особа, яка не має фізичних вад та може самостійно без допомоги інших осіб власноручно його скласти (написати). Оскільки при секретному заповіті як вже вище було зазначено не залучаються свідки.

Підсумовуючи все вище сказане можна прийти до певних висновків: по-перше, секретний заповіт є різновидом заповіту, а не окремим видом чи навіть формою; по-друге, існує різниця між секретним заповітом, який наявний в цивільному законодавстві України та секретним (таємним або закритим) заповітом у цивільному законодавстві зарубіжних країн; по-третє, процедура складення, оформлення порівняно зі звичайним заповітом значно відрізняється, оскільки посвідчується нотаріусом без ознайомлення зі змістом, тому ми вбачаємо у цьому великий ризик визнання недійсності даних заповітів, а в разі недійсності спадкування буде здійснюватися за законом.

Список використаних джерел

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996. № 254к/96-ВР. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80/conv#n4768>. (дата звернення: 02.10.2021).
2. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>. (дата звернення: 02.10.2021).
3. Про нотаріат: Закон України від 02.09.1993. № 3425-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#Text>. (дата звернення: 02.10.2021).
4. Постанова Верховного Суду від 20 травня 2019 р. у справі № 522/904/16-ц. Єдиний державний реєстр судових рішень.

URL:<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/81925645>. (дата звернення: 02.10.2021).

5. Цивільний кодекс Грузії. URL: <https://matsne.gov.ge/ru/document/download/31702/75/ru/pdf>. (дата звернення: 02.10.2021).

6. Істоміна О. Ю. Актуальні питання секретного заповіту. Вісник студентського наукового товариства Дон НУ. 2014. №1. С.57 - 61.

7. Крисань Т.Є. Інститут гарантій суб'єктивних прав в спадковому праві. Митна справа. 2012. №2. С. 279 – 284.

8. Михайлів М. Правова природа секретного (таємного) заповіту в міжнародному приватному праві. Юридичний вісник. 2021. № 2. С. 118-124.

9. Орлов І.П. Правочини у спадковому праві : монографія І.П. Орлов, О.Є. Кухарев. Київ : Алерта, 2013. С. 270.

10. Солтис Н.Б. Набуття права власності на житло за заповітом. Приватне право і підприємництво. 2011. Вип. 10. С. 136 – 140.

*Шкуренко Д. О., 21 група, 3 курс,
ФМТП.*

Київський національний торговельно-економічний університет, м. Київ
науковий керівник: Невара Л. М.,
к.ю.н., доцент, Київський
національний торговельно-економічний
університет

ВПЛИВ ПРАКТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ НА НАЦІОНАЛЬНИЙ ПРАВОПОРЯДОК В УКРАЇНІ

Україна не може залишатися осторонь питань, які визначають реалізацію принципу особистості: людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека. Оскільки Україна є державою, що намагається втілити міжнародні стандарти у державно-правовій сфері, пізнавальним у зв'язку з цим є аналіз практики Європейського суду з прав людини і практики правозастосування в Україні. Вступ України до Ради Європи поставив перед країною ряд питань, пов'язаних із процесом встановлення і забезпечення відповідності національного законодавства та юридичної практики держави вимогам європейських стандартів з прав людини, зокрема, нормам Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Ратифікувавши Конвенцію, Україна висловила згоду на її обов'язковість, надала їй статусу частини національного законодавства та розпочала процес імплементації даного міжнародного договору у національне законодавство.

Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод та практика Європейського суду з прав людини застосовуються національними

судами під час здійснення правосуддя, а також у сфері законодавчої діяльності та адміністративній практиці. Застосування у сфері законодавства та в адміністративній практиці регламентується статтею 19 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» [1].

Відповідно до частини 1 статті 17 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» суди застосовують при розгляді справ про захист прав людини і основоположних свобод та практика Європейського суду з прав людини як джерело права. Це положення формально легітимізувало для українських суддів можливість прямо посилатися у судовому рішенні на практику Європейського суду з прав людини. Посилання на норми Конвенції та рішення Європейського суду з прав людини – це не право суддів, а їх обов'язок. Під практикою Суду в розумінні законодавця слід розуміти практику Європейського суду з прав людини та Європейської комісії з прав людини.

Аналізуючи міжнародну практику судових органів можемо стверджувати, що найчастіше органи не дотримуються вимог статей 3, 5, 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, а саме: щодо заборони катування при проведенні процесуальних дій (ст. 3), недотримання права на свободу та особисту недоторканність при застосуванні затримання і права на справедливий суд у контексті порушення строків розслідування (ст. 5), права на захист (ст. 6). Усі названі порушення прав людини відбуваються в кримінальному провадженні в процесі доказової діяльності правоохоронних органів.

Практика доводить, що ці органи докладають чимало зусиль задля ініціювання широкого застосування національними судами норм міжнародних конвенцій з прав людини [1]. Хочемо взяти до прикладу проблематику утримання осіб в установах виконання покарань, яка неодноразово була предметом розгляду, у тому числі і Європейського суду з прав людини, а саме призначення і відбування такого покарання як довічне позбавлення волі. У зв'язку з цим не можна не згадати рішення Європейського суду з прав людини у справі «Вінтер та інші проти Об'єднаного Королівства» (*Vinter and others v. UK*), прийняте 9 липня 2013 р. [2]. Європейським судом з прав людини було розглянуто три окремі випадки трьох заявників, яких було засуджено за вбивства до довічного позбавлення волі з по життєвим строком (без встановлення мінімального терміну, після якого допускається звернення ув'язненого з клопотанням про дострокове звільнення). Заявники стверджували, що таке покарання є несумісним, зокрема, зі ст. 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, яка передбачає, що «Нікого не може бути піддано катуванню або нелюдському чи такому, що принижує гідність, поводженню або покаранню». Важливим в аспекті порушеного нами питання є частина цього рішення Європейського суду з прав людини, у якій зазначається, що суд

визнав, що незменшуване довічне позбавлення волі піднімає питання про порушення ст. 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод у випадках, коли це може призвести до того, що ув'язнена особа буде утримуватися в ізоляції після закінчення терміну, який є обґрунтованим з погляду законних цілей позбавлення волі. Це підтверджується тим, що відповідно до ст. 3 не може виникати жодного питання за умови, що у законодавстві або на практиці існує можливість звільнення, навіть, якщо при цьому залишається можливість або навіть ймовірність того, що не буде звільнення за життя. Основною вимогою є можливість перегляду, у процесі якого буде визначено, чи залишається тюремне ув'язнення виправданим [2].

Також, хочемо звернути увагу на ст. 5 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а саме право на свободу та особисту недоторканність. Стаття 5 гарантує право на свободу та особисту недоторканність, а тому є ключовим елементом захисту прав особи. Як зазначив Європейський суд з прав людини у рішенні у справі «Де Вільде, Оомс і Версип проти Бельгії» (*De Wilde, Ooms and Versyp v. Belgium*) від 18 червня 1971 року, це право є найважливішим у «демократичному суспільстві» у розумінні Конвенції. Особиста свобода є фундаментальною умовою, якою кожен повинен користуватися, і позбавлення якої дуже ймовірно матиме прямий і негативний вплив на користування багатьма іншими правами. Звідси випливають основні принципи, які Суд застосовує при розгляді справ за статтею 5, і насамперед принцип презумпції свободи. Особа не може бути позбавлена свободи, крім випадків, встановлених у пункті 1 статті 5, і як неодноразово зазначав Європейський суд з прав людини, цей перелік винятків є вичерпним, до того ж, лише вузьке тлумачення цих винятків відповідає цілям цього положення, а саме – гарантувати, що нікого не буде свавільно позбавлено свободи. До прикладу можемо взяти справу «Харченко проти України», де Європейський суд з прав людини розглядав три періоди досудового ув'язнення заявника, і щодо двох з них констатував порушення пункту 1 статті 5. Хоча завдяки внесенню змін до чинного законодавства окремі проблеми, виявлені у цій справі (взяття під варту та продовження строку тримання під вартою за санкцією прокурора, а також неврахування періоду ознайомлення з матеріалами справи у строк досудового ув'язнення), вже не виникали, проте інші проблеми на момент постановлення цього «пілотного» рішення були все ще актуальними. [6].

Україна в особі відповідних її органів влади має здійснювати застосування усієї практики Європейського суду з прав людини, використовуючи відповідні норми Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод разом з рішеннями Європейського суду з прав людини, в яких Судом тлумачаться її положення. Виконання ж остаточного рішення Європейського суду з прав людини в будь-якій справі, в якій Україна є стороною, може обумовлювати за рішенням Суду здійснення Україною як загальних заходів (вирішення певної правової проблеми в

чинному законодавстві, наприклад, внесення до нього змін або удосконалення адміністративної практики) так і індивідуальних (усунення конкретного визначеного в рішенні ЄСПЛ порушення, виплата сатисфакції, перегляд справи у судовому порядку) [5].

Аналізуючи правозастосовну практику, ми можемо побачити значні труднощі не тільки з правильним розумінням, а й із застосуванням як Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (Конвенція) так і рішень Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ). У форматі посилання на Конвенцію та практику ЄСПЛ слід констатувати, що в одній частині судових рішень судді адміністративних судів обмежуються лише загальним згадуванням окремих її положень, в іншій частині судових рішень можна побачити вказівку на ту чи іншу статтю Конвенції без пояснення її значення та обґрунтування її застосування при розгляді відповідної адміністративної справи. Також можемо зазначити, що існують судові рішення, в яких судді в мотивувальній частині обмежуються лише узагальненими фразами: «це суперечить принципу правової визначеності», «відповідно до рішень ЄСПЛ» тощо. У деяких суддів існує плутанина у розумінні та розрізненні практики Суду ЄС та ЄСПЛ. Часто можна побачити, що назви рішень ЄСПЛ виписуються в судових рішеннях з помилками, їх тексти видозмінюються. Іншими проблемами використання практики ЄСПЛ в адміністративному судочинстві є також вибірковість її застосування, порушення так званого юрисдикційного критерію, де фабула справи у рішенні ЄСПЛ відрізняється від фактичних обставин, які досліджуються вітчизняними суддями при вирішенні публічно-правового спору у відповідній адміністративній справі, хоча і в цьому рішенні ЄСПЛ і в рішенні відповідного адміністративного суду застосовується один і той же правовий принцип [5].

В цілому, в Україні створена система виконання рішень Європейського суду з прав людини, за якої кожне його рішення має бути обов'язково виконано державою. Приклад нашої держави з прийняттям Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» за оцінкою самого Суду є позитивним досвідом системної організації на державному рівні виконання його рішень. Водночас, і надалі потрібно вдосконалювати механізм виконання рішень Європейського суду з прав людини Україною. Участь нашої держави в гармонізації законодавства України до міжнародних стандартів є однією з найважливіших умов поглиблення співпраці нашої держави з міжнародними організаціями Європи та їхніми країнами-членами. На даний момент актуальним є питання інтеграції України до Євросоюзу, що, у свою чергу, вимагає трансформації законодавства, вдосконалення чинного законодавства, щоб увійти у рамки міжнародних стандартів та європейських вимог.

Підсумовуючи, можна зробити висновок, що рішення Європейського суду з прав людини повинні мати визначальний вплив на державну політику України, використовуючи міжнародну судову практику.

Список використаних джерел

1. Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод від 4 листоп. 1950 р. // Урядовий кур'єр. – 2010. – № 215.
2. Case of Vinter and Others v. the United Kingdom, 66069/09 Council of Europe: European Court of Human Rights, 9 July 2013.
3. Про заходи щодо реалізації Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» [Електронний ресурс] // Постанова Кабінету Міністрів України від 31 травня 2006 р
4. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини. Закон України від 23 лютого 2006 р. № 3477-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 30. – Ст.260.
5. Застосування практики ЄСПЛ та суду ЄС на прикладі адміністративного судочинства [Електронний ресурс] / А. Монаєнко, К. Смирнова // Всеукраїнське професійне юридичне видання. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/inshe/zastosuvannya-praktiki-espl-ta-sudu-es-na-prikladi-administrativnogo-sudochinstva.html>.
6. Фулей Т.І. Застосування практики Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя: Науково-методичний посібник для суддів. – 2-ге вид. випр., допов. – К., 2015. – 208 с.

Юськів Н.О., 2 група., 3 курс ФЕМП.

Київський національний
торговельно-економічний університет,
м. Київ

науковий керівник: Микитенко Л. А.,
к.ю.н., доцент

Київський національний
торговельно-економічний університет.

ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ

Зараз ми живемо в еру цифрових технологій, і не дивно, що створюються та поширюються нові бізнес-моделі торгівлі, а саме в соціальних мережах Facebook та Instagram. На даних цифрових платформах здійснюється продаж різноманітних товарів та послуг, але на жаль дана сфера торгівлі на законодавчому рівні взагалі не врегульована. Продавці, надавачі послуг в переважній більшості не дотримуються законодавства про захист прав споживачів, що своєю чергу створює ряд проблем споживачам. Адже споживачі позбавлені права повернути якісний чи неякісний товар, поскаржитися на неправомірні дії таких торговців, оскільки в переважній

більшості на їх сторінках відсутня інформація про їх найменування та місцезнаходження.

З огляду на це, спробуємо визначити яким видом діяльності займаються особи які на постійній основі реалізують товари, надають послуги вартісного характеру в соціальних мережах Facebook та Instagram.

Відповідно до п.2 ст. 3 Закону України «Про електронну комерцію», електронна комерція – відносини, спрямовані на отримання прибутку, що виникають під час вчинення правочинів щодо набуття, зміни або припинення цивільних прав та обов'язків, здійснені дистанційно з використанням інформаційно-телекомунікаційних систем, внаслідок чого в учасників таких відносин виникають права та обов'язки майнового характеру. В свою чергу, відповідно до цього ж закону, електронна торгівля це - господарська діяльність у сфері електронної купівлі-продажу, реалізації товарів дистанційним способом покупцю шляхом вчинення електронних правочинів із використанням інформаційно-телекомунікаційних систем [1]. З огляду на те, що торгівля – це вчинення угод купівлі-продажу між особами, то згідно зі ст. 655 Цивільного кодексу України, за договором роздрібної купівлі-продажу продавець, який здійснює підприємницьку діяльність з продажу товару, зобов'язується передати покупцеві товар, що звичайно призначається для особистого, домашнього або іншого використання, не пов'язаного з підприємницькою діяльністю, а покупець зобов'язується прийняти товар і оплатити його [2].

У вітчизняному законодавстві, договір, укладений за допомогою мережі Інтернет відноситься до категорії договорів, укладених на відстані, тобто договорів, укладених продавцем (виконавцем) із споживачем за допомогою засобів дистанційного зв'язку поза торговельними або офісними приміщеннями. При цьому, під засобами дистанційного зв'язку маються на увазі телекомунікаційні мережі, поштовий зв'язок, телебачення, інформаційні мережі, зокрема Інтернет, які можуть використовуватися для укладення договорів на відстані. В п. 7 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про захист прав споживачів» зазначено, що договір, укладений на відстані продавцем (виконавцем) зі споживачем за допомогою засобів дистанційного зв'язку; засоби дистанційного зв'язку - телекомунікаційні мережі, поштовий зв'язок, телебачення, інформаційні мережі, зокрема Інтернет, які можуть використовуватися для укладення договорів на відстані [3]. Отже, електронна комерція та торгівля, це вид господарської діяльності яка здійснюється дистанційним способом шляхом вчинення правочинів із використанням інформаційно-телекомунікаційних систем, з метою отримання прибутку.

Виходячи з цього, відмітимо, що здійснення діяльності через платформи Facebook та Instagram, відповідає всім ознакам підприємництва.

Так, відповідно до ст.42 Господарського кодексу України, підприємництво - це самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання

(підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку [4]. Виходячи з аналізу судової практики, зазначимо, що неотримання підприємством доходу від окремої господарської операції не свідчить про те, що така операція не пов'язана з господарською діяльністю підприємства, оскільки при здійсненні господарських операцій існує звичайний комерційний ризик не отримати дохід від конкретної операції [5].

Стосовно відповідальності, то відповідно до ст.164 (Порушення порядку провадження господарської діяльності) Кодексу України про адміністративні правопорушення, адміністративна відповідальність настає за – провадження господарської діяльності без державної реєстрації як суб'єкта господарювання, без одержання документа дозвільного характеру, якщо його одержання передбачене законом (крім випадків застосування принципу мовчазної згоди), без отримання ліцензії на провадження виду господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню відповідно до закону [6]. А отже, якщо суб'єкт господарювання в соціальній мережі Instagram, спираються на протизаконні дії, то в результаті вони тягнуть за собою, згідно вище згаданої статті, накладення штрафу від однієї тисячі до двох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією виготовленої продукції, знарядь виробництва, сировини й грошей, одержаних внаслідок вчинення цього адміністративного правопорушення, чи без такої.

Відмітимо, що здійснення торговельної (підприємницької) діяльності в соціальних мережах без державної реєстрації не тільки не законна, відповідно до КУпАП, але й позбавляє права споживачів на їх захист від зловживань осіб які проводять таку діяльність. По-перше, дуже часто, такі особи продають товар неналежної якості, або ж взагалі не відправляють товар, або не приймають товар який не підійшов за розміром, фасоном. По-друге, оскільки ініціалізувати таких продавців вкрай неможливо, то і поскаржитися на їх неправомірні дії неможливо. Оскільки, відповідно до Закону України «Про звернення громадян» [7] при зверненні до державних органів в скарзі (заявці) потрібно вказувати найменування підприємця ФОП (прізвище, ім'я, по батькові) та його місце знаходження, але в Facebook та Instagram зазвичай ці відомості не наводяться, тому споживач не має реальної можливості подати таке звернення.

Підсумовуючи вище зазначене, вважаємо за необхідне врегулювати на законодавчому рівні діяльність осіб які займаються торгівлею (надають послуги) через Facebook, Instagram та інші соціальні мережі.

Список використаних джерел

1. Про електронну комерцію: Закон України від 03.09.2015 р. № 675-VIII. Дата оновлення: 01.08.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/675-19> (Дата звертання: 05.10.2021 р.).

2. Цивільного Кодексу України: : Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. Дата оновлення: 06.10.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (Дата звертання: 07.10.2021 р.).
3. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 р. № 1023-XII. Дата оновлення: 01.08.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12> (Дата звертання: 05.10.2021 р.).
4. Господарський Кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV. Дата оновлення: 14.08.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (Дата звертання: 06.10.2021 р.).
5. Вищий Адміністративний Суд України. Вичерпний перелік випадків, коли фактичні витрати не включаються до складу валових витрат визначено. Реалізація продукції за ціною, нижчою від собівартості до такого переліку не входить (справа № К/800/15199/16, 16.08.16) . URL: [https://protocol.ua/ua/vasu_vicherpniy_perelik_vipadkiv_koli_faktichni_vitrati_ne_vklyuchayutsya_do_skladu_valovih_vitrat_viznacheno_realizatsiya_produktsii_za_tsinoyu_nigchoyu_vid_sobivartosti_do_takogo_pereliku_ne_vhodit_\(sprava_k_800_15199_16_16_08_16\)/](https://protocol.ua/ua/vasu_vicherpniy_perelik_vipadkiv_koli_faktichni_vitrati_ne_vklyuchayutsya_do_skladu_valovih_vitrat_viznacheno_realizatsiya_produktsii_za_tsinoyu_nigchoyu_vid_sobivartosti_do_takogo_pereliku_ne_vhodit_(sprava_k_800_15199_16_16_08_16)/)
6. Кодекс України про адміністративні правопорушення: ст. 164 «Порушення порядку провадження господарської діяльності» від 07.12.1984 р. № 8074-10. Дата оновлення: 08.08.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10/para1469#n1469> (Дата звертання: 05.10.2021 р.).
7. Про звернення громадян: Закон України від 02.10.1996 р. № 393/96-ВР. Дата оновлення: 01.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80#Text> (Дата звертання: 06.10.2021 р.).